

KONSOLIDEERITUD MAJANDUSAASTA ARUANNE

Majandusaasta algus: 01. jaanuar 2015.a.
Majandusaasta lõpp: 31. detsember 2015.a.

Mittetulundusühingu nimi: **LASTEKAITSE LIIT**
Registrikood: 80013442
Aadress: Endla 6 -18 Tallinn 10142
Telefon: +372 6311 128
E-mail: liit@lastekaitseliit.ee
Veebilehekülg: www.lastekaitseliit.ee

Eesmärk ja tegevuse põhisuunad:

- Lapse õiguste kaitsmine lähtudes lapse seaduslikest huvidest
- Lastekaitsealase tegevuse arendamine ning osalemine noorsoo- ja perepoliitika väljatöötamises ning rakendamises

Audiitorkontroll: Rödl & Partner Audit OÜ

Majandusaasta aruandele lisatud dokumendid:

- Lastekaitse Liidu aruandeaasta müügitulu jaotus vastavalt Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatorile (EMTAK)
- Sõltumatu vandeaudiitori aruanne

SISUKORD

Tegevusaruanne	3
Raamatupidamise aastaaruanne	
Konsolideeritud bilanss	70
Konsolideeritud tulemiaruanne	71
Konsolideeritud rahavoogude aruanne	72
Konsolideeritud netovara muutuste aruanne	73
Konsolideeritud finantsaruannete lisad	
Lisa 1 Arvestuspõhimõtted	74
Lisa 2 Nõuded ja ettemaksed	75
Lisa 3 Maksude ettemaksed ja maksuvõlad	76
Lisa 4 Varud	76
Lisa 5 Materiaalne põhivara	76
Lisa 6 Kasutusrent	77
Lisa 7 Võlad ja ettemaksed	77
Lisa 8 Tulevaste perioodide tulu sihtfinantseerimisest	78
Lisa 9 Annetused ja toetused	78
Lisa 10 Tulu ettevõtlusest	80
Lisa 11 Tööjõukulud	80
Lisa 12 Seotud osapooled	81
Lisa 13 Liikmete arv.....	81
Lisainformatsioon Lastekaitse Liidu kohta	
Lisa 14 Konsolideerimata bilanss	82
Lisa 15 Konsolideerimata tulemiaruanne	83
Lisa 16 Konsolideerimata rahavoogude aruanne	84
Lisa 17 Konsolideerimata netovara muutuste aruanne	85
Lastekaitse Liidu aruandeaasta müügitulu jaotus vastavalt Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatorile (EMTAK)	86

TEGEVUSARUANNE

Tegevuse alused, liikmeskond ja juhtimine

Organisatsiooni eesmärgiks on lapse õiguste kaitsmine lähtudes lapse seaduslikest huvidest, lastekaitsealase tegevuse arendamine ning osalemine noorsoo- ja perepoliitika väljatöötamises ning rakendamises. Lastekaitse Liidu tegevus põhineb kodanikualgatusel ja tegutsetakse avalikes huvides. Lastekaitse Liit on 28. aprillil 1919 asutatud Eesti Lastekaitse Ühingu õigusjärglane.

Missioon

Lastekaitse Liidu missioon on aidata kaasa lapse õiguste tagamisele ja lapsesõbraliku ühiskonna kujundamisele.

Visioon

Ühiskonnas lapse õigusi mõjukalt edendav organisatsioon, mis algatab ja viib ellu lastekaitsealaseid tegevusi ning toetab igakülgset oma liikmeid.

Lastekaitse Liidu tegevuse üldpõhimõtted

- väärtustab iga last
- lähtub lapse huvidest
- väärtustab lapse parima kasvukeskkonnana perekonda
- toetab oma tegevusega lapse osalust
- on avatud uutele ideedele

Lastekaitse Liidu tegevuse põhisuunad

Organisatsioon

- Liikmete võimestamine eestkoste ja praktilise tegevuse teostamiseks kohalikul tasandil, kohalikest vajadustest lähtuvalt ja kohaliku omavalitsusega koostöös.

Valdkond

- Lastekaitse Liit jälgib laste õiguste tagamise ja lastekaitse valdkonnas toimuvat. Juhib tähelepanu lapse õiguste rikkumistele, teeb ettepanekuid olukorra parandamiseks.
- Pakub välja ja viib ellu uusi algatusi laste ja perede toetamiseks.

Ühiskond

- Lapse õigustest teavitamine ja ühiskonna väärtushinnangute ja hoiakute kujundamine lapse õiguste paremaks tagamiseks.

Prioriteetid

Lähtuvalt Lastekaitse Liidu põhikirjalisest eesmärgist, missioonist ja visioonist on järgnevate aastate prioriteetideks:

1. lapse õiguste olukorra edendamine;
2. avalikkuse teavitamine lapse inimõiguste sisust ja nende tagamise tähtsusest;

3. lapse osaluse toetamine.
4. perekeskse lähenemisviisi põhimõtete tutvustamine, levitamine ja elluviimine.
5. organisatsiooni pideva arengu tagamine

Strateegilised eesmärgid ja põhitegevused eesmärkide saavutamiseks

Lastekaitse Liidu strateegilised eesmärgid ja nende saavutamiseks vajalikud põhitegevused on järgmised:

1. suudab kiirelt reageerida laste heaoluga seotud aktuaalsetele teemadele

- a. ühiste seisukohtade väljakujundamine organisatsiooni siseselt arutelude ja tõhustatud infoliikumise kaudu;
- b. toimiva süsteemi loomine info kogumiseks ja analüüsimiseks laste olukorrast.

2. ühiskonnas on suurenenud arusaam lapse õiguste kui inimõiguste sisust

- a. spetsialistide koolitus;
- b. avalikkusele suunatud selgitustöö;
- c. teabematerjalide ja erialakirjanduse väljaandmine.

3. lapse arvamus selgitatakse välja ja võetakse arvesse tegevuste kavandamisel, lapsi

kaasatakse tegevuste elluviimisse

- a. toimiva mehhanismi loomine laste arvamusel väljaselgitamiseks ja laste kaasamiseks oma tegevuse kavandamisse;
- b. Lastekaitse Liidu Noortekogu tegevuse aktiveerimine ja toetamine;
- c. koostöö edendamine laste- ja noorteorganisatsioonidega.

4. lastega peredega töötamisel lähtutakse perekeskse lähenemisviisi põhimõtetest

- a. avalikkuse väärtushinnangute kujundamine perede esiletõstmiseks ühiskonnas;
- b. avalikkuse tähelepanu juhtimine pere- ja lastekaitsepoliitika kitsaskohtadele;
- c. abi perekesksete teenuste väljatöötamisel ning koostöövõrgustike käivitamine;
- d. uute algatuste ja ideede pakkumine ning elluviimine, mis aitavad kaasa vanemliku kasvatuspraktika tõhustamisele.

5. organisatsiooni pideva arengu tagamine

- a. liikmesorganisatsioonide jõustamine/lastekaitseliikumise kandepinna laiendamine liikmesorganisatsioonide aktiivse kaasamise ja motiveerimise kaudu (piirkondades liikmete kaasamine, koolitamine);
- b. koostöö tõhustamine siseriiklikul ja rahvusvahelisel tasandil partneritega, kelle kohustus ja/või huvi on panustada lapsesõbralikuma ühiskonna kujundamisse (koostöö omavalitsuste liitudega, MTÜdega,

avaliku sektoriga, partnerorganisatsioonidega Soomes, Taanis, Rootsis. Osalemine EU koostöövõrgustikes);

c. pideva mitmetasandilise (töötajad, nõukogu, liikmeskond) arendustegevuse tagamine (Organisatsiooni põhiväärtuste sõnastamine, Organisatsiooni tegevuse mõju hindamise süsteemi väljatöötamine, töötajate motivatsioonisüsteemi välja töötamine, suhtekorraldusstrateegia, imago kujundus).

Lastekaitse Liidu liikmeskonda kuulub 34 juriidilist isikut (lastekaitse ühingut, seltsi või klubi), kelle põhikirjalise tegevuse eesmärk ja tegevuse põhisuunad on sarnased ja kooskõlas Lastekaitse Liidu eesmärgi, tegevuse põhisuundadega ning kes soovivad arendada lastekaitsealast tegevust. Liikmetest 4 on tegevad Tallinnas, 8 Harjumaal, 2 Ida-Virumaal, 1 Jõgevamaal, 2 Järvamaal, 1 Läänemaal, 3 Lääne-Virumaal, 1 Põlvamaal, 2 Pärnumaal, 1 Raplomaal, 2 Saaremaal, 3 Tartumaal, 1 Valgamaal, 2 Viljandimaal ning 1 Võrumaal.

Organisatsiooni juhtimine ja arendus toimib kolmetasandilises tegevuses (strateegiline juhtimine, igapäevane organisatsioonitöö ja tegevuste juhtimine ning rakenduslik töö, mis on seotud projektides püstitatud eesmärkide saavutamise).

Liidu tegevust planeeriv, juhtimist korraldav ja järelvalvet teostav organ on vanematekogu. Üheksaliikmelise vanematekogu kaheksa liiget valitakse Liidu üldkogu poolt üks aasta pärast presidendi valimist salajasel hääletusel kolmeks aastaks.

Vanematekogu 2013.a üldkogu poolt valitud 2013-2016.a koosseisu kuuluvad:

Loone Ots	– president (2012-....)
Kristel Voltenberg	– Lastekaitse Liidu toetaja
Taimi Tulva	– Lastekaitse Liidu toetaja
Irina Golikova	– Sillamäe Lastekaitse Ühing
Toivo Sikk	– Lastekaitse Liidu toetaja
Inge Järvpõld	– Võrumaa Lastekaitse Ühing
Monika Liiv	– Saue Lastekaitse Ühing
Aimar Karu	– Kesklinna Lastekaitse Ühing
Ene Tomberg	– Tallinna Lastekaitse Ühing

Lastekaitse Liidu vanematekogu pädevuses on:

1. Liidu üldkogu kokkukutsumise otsustamine, ühingu liikmete üldkogul osaluse esindusnormi määramine ja üldkogu päevakorra ja otsuste eelnõude koostamine;
2. juhatuse liikmete määramine ja tagasikutsumine;
3. Liidu liikmeks vastuvõtmise ja liikme väljaarvamise otsustamine;
4. Järelevalve teostamine Liidu juhatuse tegevuse üle, majandusaasta aruande ja tegevuskavade läbivaatamine, arvamuse andmine ning esitamine üldkogule;
5. Liidu tegevuskava ja finantseerimise, palgaliste töötajate arvu ja tasustamise korra kinnitamine; Liidu töökorraldust reguleerivate eeskirjade kinnitamine;
6. Liidu osakondade asutamise ja lõpetamise otsustamine ning osakondade juhatuste ametijuhendite kinnitamine;
7. Liidu liikmetele toetuse maksmine ja toetuse suuruse otsustamine;
8. toetuste määramine erakorralistel juhtudel;
9. Liidule kuuluvate kinnisasjade ja registrisse kantavate vallasasjade võõrandamine ja asjaõigustega koormamise otsustamine ja tingimuste määramine nimetatud tehinguks;
10. Liitu esindavate isikute välismaale lähetamise otsustamine, samuti personaalse esindusõiguse andmise otsustamine Liidu esindamiseks Liidu välistes institutsioonides;
11. Liidu sümbolika statuutide kinnitamine.

12. juhatusele volituste andmine igapäevasest majandustegevusest väljuvate kulutuste tegemiseks alates 3 200 eurost;
13. Liidu toetajaliikmeks vastuvõtmise ja toetajaliikme väljaarvamise otsustamine;
14. muude küsimuste otsustamine, mida seaduse või põhikirjaga ei ole antud Liidu üldkogu ainupädevusse, või mille juhatus esitab otsustamiseks vanematekogule.

Lastekaitse Liidu tütarettevõtja Lastekaitse Liidu Lastelaagrite OÜ on registreeritud 01.09.2004. Lastekaitse Liidul on tütarettevõtjas 100%-line osalus. Osaühingu koosseisu kuuluvad Remniku puhkekeskus Ida-Virumaal Alajõe vallas ning Pivarootsi õppe- ja puhkekeskus Läänemaal Hanila vallas. Lastekaitse Liidu Lastelaagrite OÜ juhataja on Alar Tamm.

Lastekaitse Liidu tegevus oli 2015.a. korraldatud läbi viie alalise tegevussuuna ehk valdkonna.

Projekt "Kiusamisest vaba lasteaed ja kool"

Projekt „Targalt internetis“

Projekt „Hea nõu lastega peredele“

Projekt „Teadlikkus lapse õigustest, organiseeritus ning organisatoorne võimekus“

Projekt „Lapse hääl!“

Projekt „Kiusamisest vaba lasteaed ja kool“

www.kiusamisestvabaks.ee

Periood: 01.01.- 31.12.2015

Projektimeeskond: Liivia Tuvike, Viive Rull, Marie Tammsaar, Kadi Hainas

Peaesmärk: Laste vaimse ja füüsilise turvalisuse suurendamine väärtushinnangute kujundamise kaudu kogukonnas koostöös lasteaia, kooli ja lapsevanematega.

Projekti alaesmärgid:

1. Teavitada avalikkust kiusamise olemusest ning selle ennetamise ja sekkumise võimalustest nii lasteaias kui ka koolis.
2. Laste (vanuses 3-10) sotsiaalsete käitumismudelite kujundamine ning meetodika rakendamine lasteaias ja koolis. Kiusamiskäitumise ennetamine.
3. Tõsta õpetajate, lapsevanemate ja laste teadlikkust väärtushinnangute kujunemisel ja kaasata kõiki projektiga seotud sihtgruppe erinevatesse tegevustesse kogukonnas (üritused, kohtumised, rühma- ja klassisisesed koosolekud, koolitused ning seminarid).

4. "Kiusamisest vabaks!" meetodika laienemine ligikaudu 100 uute lasteaeda (lasteasutused, kes pole veel projektiga liitunud) ning meetodika rakendamine ja jätkamine 25 pilootkoolis üle Eesti (iga kool kahe kuni kolme esimese klassiga).

5. Pedagoogilise protsessi teaduspõhine analüüsimine – uuringud koostöös Tallinna Ülikooli Kasvatusteaduste Instituudiga.

Projekti sihtgrupp: Lapsed (vanuses 2-10) lasteaiaõpetajad, õpetaja-abid, õpetajad, psühholoogid, sotsiaalpedagoogid, haridusasutuste juhtkonna liikmed, lapsevanemad ja teised lapsele olulised inimesed (vanavanemad, õed, vennad jne.).

Tegevused:

Koolitajate ja nõustajate koolitused ja supervisioonid

- Uute koolitajate meeskondade komplekteerimine laienemiseks koolidesse

a) Toimunud uute koolitajate teine koolituspäev, koolitajad Lastekaitse Liidust ja Tallinna Ülikoolist; koolituse sihtgrupp tulevased eeldatavad koolitajad, Tartu Ülikooli eetikakeskuse töötajad, Tallinna Ülikoolis meetodika uuringugrupi liikmed, projekti käigus meetodika koolitajate ning nõustajate superviisorid. Koolitus toimus 08.01.15. osalejaid 13. Uute koolitajatega komplekteeritud meeskondades koolitama asunud uued koolitajad läbisid lisaks 2-päevasele koolitusele koolivaatlused meetodikat rakendavates koolides ning analüüsisid ja ajakohastasid kasutusel olevaid koolitusmaterjale. Tulemuseks suurenenud isikute ring, kellel on projekti ja meetodika väärtuspõhisusest ühtne arusaam ning suurem motiveeritus ning paremad oskused eesmärgistatult riskikäitumise teadvustamise ja ennetamise nimel tegutseda.

b) 19.-21.05.15. Toimus 10-liikmelise projektimeeskonna vaatlusreis Save the Children Denmark ja The Mary Foundation vastuvõtul Taani Kopenhagenisse rahvusvaheliste kogemuste ja praktikate vahetuseks, et hankida uusi teadmisi ning soodustada meetodika rakendamisel uuenduste elluviimist, samuti et jagada Eesti siseriikliku projektivõrgustiku kogemust Taani ekspertidega.

- Uute nõustajate meeskondade komplekteerimine ja koolitamine

Toimunud on uute nõustajate ettevalmistust toetavate koolituste väljatöötamine ning koolituste läbiviimine nõustamiste laienemiseks ka uutesse liituvatesse koolidesse; tulevased uued nõustajad on SA Innove Rajaleidja keskuste esindajad.

Tulemuseks maakondlike nõustamiskeskuste suurenenud kompetents õpetajate, teiste spetsialistide ning vanemate nõustamisel riskikäitumist ettetavates ning sellesse sekkuvates küsimustes. Toimunud on 2-päevane koolitus SA Innove Rajaleidaja keskuste esindajatele üle Eesti, osalejaid 23. Koolitused toimusid 09.04.15. ja 16.04.15.

- Pilootkoolide nõustajate ja koolitajate supervisioon

Toimunud tegevusliku grupitöö meetodil 2 supervisiooni, mille eesmärgiks oli anda toetust meetodika nõustajate ja koolitajate professionaalsele arengule.

Tulemuseks oli supervisioonil osalejate võimalus üksteisega kui sama eesmärgi nimel töötavate kolleegidega kohtuda ja arutada turvalises keskkonnas töös ettetulevaid raskusi ning nendest õppida. Ühiste supervisiooni teemade püstitamine (eesmärgi ja kokkulepete olulisus, motivatsioon ja vastupanu, õpetaja ja nõustaja isiksused, väärtused koostöös, laste arengust tulenevad eripärad) aitas teadvustada erinevate protsesside dünaamikat ja otsida viise kuidas neid suunata. Konkreetsete juhtumite läbimängimine ja erinevates rollides olemine aitas mõista nõustatava ja koolitatava rolli ning leida koos paremaid toimetuleku viise edasiseks. Suurenes teadlikkus oma

professionaalse rolli aspektidest ja motiveeritust riskikäitumist ennetavate põhimõtete rakendamisel.

Koolitused toimusid:

- 1) 07.01.15. Tallinnas, koolitusel osalejaid 12. Koolitust viis läbi projekti partner Moreno Keskus MTÜ.
- 2) 25.09.15. Tallinnas, koolitusel osalejaid 11, Koolitust viis läbi projekti partner Moreno Keskus MTÜ.

- Uute koolitajate ja maakondöike nõustamiskeskuste esindajatele supervisioon
Nõustavate meeskondade (SA Innove Rajaleidja keskuste esindajad) grupis oli põhiteemaks maakondliku keskuse nõustaja roll, selle seotud teiste tööülesannetega, ressursside jagamine. Uute koolitajate grupis oli põhiteemaks võrgustikutöö võimalused ja meetodika ning projekti võimaluste sidumine teiste projektide ja ennetustegevustega. Kaardistati vastastikused ootused, leiti kokkupuutepunkte teavitustöö ja erinevate asutuste ühendaja rolli kaudu. Koolitus toimus 10.11.15. Tallinnas, osalejaid 16. Koolitust viis läbi projekti partner Moreno Keskus MTÜ.

- Pilootkoolide meeskonnaliikmete (koordinaatorite) supervisioonid
Toimunud on kaks 1-päevast supervisiooni, kus oluline oli osalejate enda aktiivsus. Võimalus kohtuda erinevate koolide esindajatega erinevatest maakondadest aitas tõdeda, et paljud küsimused ja kitsaskohad on sarnased. Oma koolimeeskonnas meetodika rakendamise eestvedaja ehk koordinaatori rolli erinevate aspektide lahti mängimine aitas mõista selle rolli professionaalseid eesmärke ja võimalusi. Oluline oli teadvustada kontaktisiku rolli klassijuhatajate toetajana meeskonnatööks ja kiusamisvaba mõtteviisi rakendamisel õpilaste üldise sotsiaalse pädevuse suurendamiseks. Arutlusel olid loavad lahendused toetavate meetodikate ja materjalide kogumiseks ja kõigile osalejatele kättesaadavaks tegemiseks ning juba konkreetset plaanid edasiseks omavaheliseks koostööks. Tulemuseks said osalejad suuremat selgust oma rollis, ideid konkreetsete olukordade lahendamiseks ja inspiratsiooni edasiseks koostööks meeskonnaliikmete, koolide ja kogukondade tasandil.

Koolitused toimusid:

- 1) 16.03.15. Tallinnas, koolitusel osalejaid 22. Koolitust viis läbi projekti partner Moreno Keskus MTÜ.
- 2) 02.11.15. Tallinnas, koolitusel osalejaid 19, Koolitust viis läbi projekti partner Moreno Keskus MTÜ.

Metoodika kasutuselevõtt põhikoolide I astmes

- Jätkukoolitus pilootkoolide uutele liitunud klassidele
Toimunud meetodika jätkukoolitus projektiga varem liitunud koolide (25 pilootkooli) uutele 1. klassidele (koolid, mis liitunud projektiga 2014/2015 õ/a), koolitajad Lastekaitse Liidust; koolituse sihtgrupp klassiõpetajad ja juhtkonna liikmed. Koolitus toimus 17.04.15. osalejaid 50.

- Metoodika põhikoolitused
Toimunud meetodika põhikoolitused 6 piirkonnas üle Eesti meetodikat 2015/2016 õ/a rakendama asuvate koolide meeskondadele (õpetajad ning juhtkondade liikmed).

Koolitused toimusid järgmistes piirkondades:

- 1) 17.-18.03.15. Jõhvis, Ida – ja Lääne – Virumaa liituvate koolide meeskondadele. Osalejaid 30. Koolitajad: Ene Tigas, Viive Einfeltd, Triinu Orumaa.

- 2) 18.-19.03.15. Tallinnas, Harju – ja Raplamaa liituvate koolide meeskondadele. Osalejaid 38. Koolitajad: Merit Lage, Kadri Järv – Mändoja, Sigrit Nigulas.
- 3) 19.-20.03.15. Tartus, Tartu-, Põlva – ja Võrumaa liituvate koolide meeskondadele. Osalejaid 45. Koolitajad: Auli Andersalu – Targo, Tiit Kõnnussaar, Jelena Pribylsk.
- 4) 08.-09.06.15. Tallinnas, Tallinna ja Läänemaa liituvate koolide meeskondadele. Osalejaid 45. Koolitajad: Merit Lage, Kristi Raava, Triinu Orumaa.
- 5) 10.- 11.06.15. Paides, Järva- , Jõgeva- ja Viljandimaa liituvate koolide meeskondadele. Osalejaid 29. Koolitajad: Auli Andersalu – Targo, Kerstin Kõöp, Eve Kraiss.
- 6) 11.-12.06.15. Pärnus, Pärnu- ja Saaremaa liituvate koolide meeskondadele. Osalejaid 31. Koolitajad: Merit Lage, Ene Tigas, Triinu Orumaa.

Tulemuseks senisest suurema õpetajate hulga teadlikkuse kasv meetodikast ning selle rakenduspraktikatest, samuti projektist tervikuna; omandatud paremad oskused meetodika rakendamiseks mh koolitusmaterjalina saadud meetodiliste vahendite abil; teadlikumate juhtkonnaliikmete kasv.

- Pilootkoolide toetav nõustamine

Toimunud pilootkoolide toetav nõustamine meetodika nõustajate poolt

Tulemuseks pilootkoolide kui koolivõrgustiku meetodikakeskuste arenemine ning tugevnemine, oma rolli parem teadvustamine ning rakenduspraktikate ja sellest tulenevate vajaduste edasiandmine nõustajate kaudu projektimeeskonnale.

- Kogu koolipere väärtuskasvatuse koolitused

Toimunud kogu kooli väärtuskasvatuse koolitused projekti koolivõrgustikus (kokku 49 koolis), koolitajad Tartu Ülikooli eetikakeskusest, koolituse sihtgrupp kogu koolipere (võimalikult suur osa sellest).

Koolitused toimusid järgmistes koolides:

- 1) 16.03.15. Heimtali Põhikoolis, osalejaid 25.
- 2) 16.03.15. Jõgeva Põhikoolis, osalejaid 42.
- 3) 16.03.15. Kuressaare Gümnaasiumis, osalejaid 59.
- 4) 16.03.15. Halliste Põhikoolis, osalejaid 20.
- 5) 16.03.15. Paistu Põhikoolis, osalejaid 16.
- 6) 17.03.15. Tallinna Õismäe Gümnaasiumis, osalejaid 44.
- 7) 17.03.15. Pärnu Raeküla Koolis, osalejaid 38.
- 8) 17.03.15. Kadrioru Saksa Gümnaasiumis, osalejaid 27.
- 9) 17.03.15. Valga Priimetsa Koolis, osalejaid 26.
- 10) 17.03.15. Kabala Kool – Lasteaias, osalejaid 8.
- 11) 18.03.15. Räpina Ühisgümnaasiumis, osalejaid 33.
- 12) 18.03.15. Tartu Luterliku Peetri Koolis, osalejaid 13.
- 13) 19.03.15. Kiviõli I Keskkoolis, osalejaid 28.
- 14) 19.03.15. Risti Põhikoolis, osalejaid 15.
- 15) 19.03.15. Vaeküla Koolis, osalejaid 29.
- 16) 20.03.15. Imavere Põhikoolis, osalejaid 11.
- 17) 20.03.15. Tallinna Lilleküla Gümnaasiumis, osalejaid 44.
- 18) 20.03.15. Kunda Ühisgümnaasiumis, osalejaid 27.
- 19) 28.04.15. Alu Lasteaed – Algkoolis, osalejaid 25.
- 20) 04.06.15. Lohusuu Koolis, osalejaid 13.
- 21) 04.06.15. Kose –Uuemõisa Lasteaed – Koolis, osalejaid 7.
- 22) 05.06.15. Kose Gümnaasiumis, osalejaid 10.
- 23) 08.06.15. Paide Valla Lasteaed Koolis, osalejaid 19.
- 24) 09.06.15. Tõstamaa Keskkoolis, osalejaid 25.
- 25) 11.06.15. Tallinna Mahtra Põhikoolis, osalejaid 19.
- 26) 15.06.15. Püüsi Koolis, osalejaid 24.
- 27) 14.08.15. Lümända Põhikoolis, osalejaid 13.
- 28) 21.08.15. Puiga Põhikoolis, osalejaid 17.

- 29) 21.08.15. Haanja Koolis, osalejaid 16.
- 30) 21.08.15. Vasalemma Põhikoolis, osalejaid 13.
- 31) 25.08.15. Kabala – Kool Lasteaias, osalejaid 28.
- 32) 25.08.15. Laagri Koolis, osalejaid 15.
- 33) 25.08.15. Keila Koolis, osalejaid 48.
- 34) 26.08.15 Tallinna Kuristiku Gümnaasiumis, osalejaid 44.
- 35) 26.08.15. Puhja Gümnaasiumis, osalejaid 31.
- 36) 27.08.15. Lindi Lasteaed- Algkoolis, osalejaid 10.
- 37) 19.10.15. Ehte Humanitaargümnaasiumis, osalejaid 39.
- 38) 19.10.15. Jõhvi Vene Põhikoolis, osalejaid 42.
- 39) 19.10.15. Kohtla – Järve Ahtme Gümnaasiumis, osalejaid 39.
- 40) 19.10.15. Krootuse Põhikoolis, osalejaid 8.
- 41) 19.10.15. Rapla Vesiroosi Gümnaasiumis, osalejaid 44.
- 42) 19.10.15. Rõuge Põhikoolis, osalejaid 22.
- 43) 19.10.15. Tallinna Rahumäe Põhikoolis, osalejaid 29.
- 44) 20.10.15. Kernu Põhikoolis, osalejaid 9.
- 45) 20.10.15. Tallinna Kivimäe Põhikoolis, osalejaid 26.
- 46) 21.10.15. Kohila Gümnaasiumis, osalejaid 31.
- 47) 21.10.15. Tallinna Pae Gümnaasiumis, osalejaid 64.
- 48) 22.10.15. Viljandi Jakobsoni Koolis, osalejaid 22.
- 49) 02.11.15. Ahja Koolis, osalejaid 20.

Tulemuseks juba liitunud ning projektiga liituvates koolides metoodikat rakendavate ja rakendamist toetavate klassiõpetajate arvu kasv; võimalikult suure koolipere osa ühtne väärtuskoolitus tagab koolis tervikuna ühtsema väärtuspõhise kasvatus- ja õppeprotsessi ning ühiselt mõistetavatel väärtustel toimiva igapäevase koolielu.

Metoodika rakendamise laiendamine lasteaedades

- Metoodika põhikoolitused

Toimunud on projektiga liituvate lasteaedade (ja varem liitunud lasteaedades uute liituvate rühmade) koolitusgruppide 2-päevased põhikoolitused 14 piirkonnas üle Eesti järgmistes piirkondades:

- 1) 15.-16.01.15. Põlvas, Põlva -, Valga – Võrumaa lasteaedade meeskondadele, osalejaid 58. Koolitajad: Auli Andersalu- Targo, Ene Tigas, Mariana Koho.
- 2) 26.-27.01.15. Kuressaares, Saaremaa lasteaedade meeskondadele, osalejaid 43. Koolitajad: Merit Lage, Marilyn Palla.
- 3) 29.-30.01.15. Pärnus, Pärnumaa lasteaedade meeskondadele, osalejaid 68. Koolitajad: Ene Tigas, Auli Andersalu – Targo, Erika Simmulson.
- 4) 02.-03.02.15. Tallinnas, Harjumaa ja Tallinna lasteaedade meeskondadele, osalejaid 82. Koolitajad: Merit Lage, Marilyn Palla.
- 5) 05.-06.02.15. Elvas, Tartumaa lasteaedade meeskondadele, osalejaid 47. Koolitajad: Ene Tigas, Auli Andersalu – Targo, Erika Simmulson.
- 6) 09.-10.02.15. Haapsalus, Lääne – ja Hiiumaa lasteaedade meeskondadele, osalejaid 29. Koolitajad: Merit Lage, Marilyn Palla.
- 7) 12.-13.02.15. Tallinnas, Tallinna lasteaedade meeskondadele, osalejaid 92. Koolitajad: Ene Tigas, Auli Andersalu – Targo, Erika Simmulson.
- 8) 02.-03.03.15. Viljandis, Viljandimaa lasteaedade meeskondadele, osalejaid 58. Koolitajad: Merit Lage, Mariana Koho.
- 9) 05.-06.03.15. Kohtla – Järvel, Ida – Virumaa lasteaedade meeskondadele, osalejaid 44. Koolitajad: Ene Tigas, auli Andersalu – Targo, Mariana Koho.
- 10) 26.-27.03.15. Tartus, Tartu linna lasteaedade meeskondadele, osalejaid 67. Koolitajad: Koolitajad: Ene Tigas, auli Andersalu – Targo, Erika Simmulson.
- 11) 30.-31.03.15. Raplas, Raplamaa lasteaedade meeskondadele, osalejaid 56. Koolitajad: Merit Lage, Erika Simmulson.
- 12) 06.-07.04.15. Rakveres, Lääne – Virumaa ja Jõgevamaa lasteaedade meeskondadele, osalejaid 39. Koolitajad: Merit Lage, Erika Simmulson.

- 13) 29.-30.04.15. Tallinnas, Tallinna, Harju-, Rapla- ja Järvamaa lasteaedade meeskondadele, osalejaid 63. Koolitajad: Merit Lage, Erika Simmulson.
- 14) 14.-15.05.15. Tallinnas, Tallinna vene õppekeelelasteaedade meeskondadele, osalejaid 57. Koolitajad: Ene Tigas, Auli Andersalu – Targo, Mariana Koho.

Tulemuseks ühtse väärtuskasvatusevalmidusega ning metoodika rakendamises huvitatud lasteaedade kasv, sh selliste lasteaedade arvu suurenemine, kus metoodikat rakendatakse ühtsena kõigis rühmades.

- Metoodika jätkukoolitused

Toimunud on 10 1-päevast jätkukoolitust järgmistes piirkondades:

- 1) 14.09.15. Kuressaares, Saaremaa lasteaedadele, osalejaid 17.
- 2) 17.09.15. Põlvas, Põlva- Valga- ja Võrumaa lasteaedadele, osalejaid 36.
- 3) 01.10.15. Pärnus, Pärnumaa lasteaedadele, osalejaid 56.
- 4) 05.10.15. Tallinnas, Tallinna ja Harjumaa lasteaedadele, osalejaid 34.
- 5) 09.10.15. Elvas, Tartumaa lasteaedadele, osalejaid 28.
- 6) 12.10.15. Haapsalus, Läänemaa ja Hiiumaa lasteaedadele, osalejaid 21.
- 7) 26.10.15. Viljandis, Viljandimaa lasteaedadele, osalejaid 42.
- 8) 06.11.15. Tallinnas, Tallinna lasteaedadele, osalejaid 58.
- 9) 12.11.15. Kohtla – Järvel, Ida – Virumaa lasteaedadele, osalejaid 32.
- 10) 20.11.15. Tartus, Tartu linna lasteaedadele, osalejaid 49.

Teiste põhikoolituse läbinute jätkukoolitused toimuvad 2016. aastal. Jätkukoolitustel laienevad ning kinnistuvad teadmised ja oskused metoodika rakendamises, sh parem arusaam erinevate sihtgruppide omavahelisest koostööst riskikäitumise ennetamisel.

Piirkondlikud konsultatiivsed arutelupäevad

Toimunud konsultatiivsed arutelupäevad ehk kogemusseminarid 20 piirkonnas –maakondades ning Tallinna linnaosades:

- 1) 29.01.15. Lääne- Virumaal, Rakveres, osalejaid 13.
- 2) 12.02.15. Tallinna Lasteaias Pääsusilm, Haabersti linnaosa lasteaedadele osalejaid 21.
- 3) 10.03.15. Ida- Virumaal, Kohtla- Järvel, osalejaid 43.
- 4) 12.03.15. Tallinna Rännaku Lasteaias, Nõmme linnaosa lasteaedadele, osalejaid 14.
- 5) 12.03.15. Kuressaare Pargi Lasteaias, Saaremaa lasteaiad, osalejaid 24.
- 6) 25.03.15. Viljandimaal, Viljandis, osalejaid 27.
- 7) 30.03.15. Pärnu linnas, osalejaid 27.
- 8) 09.04.15. Põlvamaal, Põlvas, osalejaid 29.
- 9) 29.04.15. Tallinna Paekaare Lasteaias, Lasnamäe linnaosa lasteaiad, osalejaid 23.
- 10) 21.08.15. Järvamaal, Imaveres, osalejaid 110..
- 11) 23.09.15. Valgamaal, Valgas, osalejaid 40.
- 12) 07.10.15. Hiiumaal, Kärđlas, osalejaid 20.
- 13) 12.10.15. Tallinnas, Pirita linnaosas, osalejaid 12.
- 14) 20.10.15. Võrumaal. Võrus, osalejaid 56.
- 15) 16.11.15. Läänemaal, haapsalus, osalejaid 21.
- 16) 18.11.15. Tallinnas, Mustamäe linnaosa, osalejaid 56.
- 17) 20.11.15. Põlvamaa, Põlvas, osalejaid 20.
- 18) 25.11.15. Tallinnas, Kesklinna linnaosa, osalejaid 20.
- 19) 26.11.15. Tallinnas, vene õppekeelelasteaiad, osalejaid 39.
- 20) 02.12.15. Tallinnas, Lasnamäe linnaosa vene õppekeelelasteaiad, osalejaid 48.

Tulemuseks kogukondlikult ja erinevaid spetsialiste siduv laienenud võrgustik, kes mõistab ning toetab riskikäitumise ennetamise vajadust ning tunneb metoodikast tulenevaid võimalusi.

Õpetajatele ja spetsialistidele suunatud tegevused

- Õppeaine Tallinna Ülikoolis

Tallinna Ülikoolis õppeaine „Sotsiaalsed suhted ja meeskonnatöö lasteasutuses“(KAA6049)

- Koolitused varajase märkamise oskuste suurendamiseks

Toimunud seitse koolituspäeva üle Eesti, koolitajad MTÜ Tartu Laste Tugikeskusest; koolituse sihtgrupp lastega, sh riskilastega, töötavad spetsialistid. Koolitused toimusid järgmistes piirkondades:

- 1) 20.01.15. Jõhvis – 38 osalejat.
- 2) 05.02.15. Rakveres – 34 osalejat.
- 3) 25.03.15. Pärnus – 41 osalejat.
- 4) 21.04.15. Tartus – 26 osalejat.
- 5) 26.08.15. Värskas – 37 osalejat.
- 6) 29.09.15. Võrus – 37 osalajat.
- 7) 23.10.15. Tartus – 44 osalejat.

Tulemuseks spetsialistide suuremad teadmised ning koostöövõimekus riskide äratundmiseks, ennetamiseks, sekkumiseks, oskused vägivalla ja väärkohtlemise põhjuste ja tunnuste teadmiseks, abistamise viise.

Samuti toimus 30.04.15.varjase märkamise koolitusi toetav supervisioon Tartu Laste Tugikeskuse meeskonnale kus osalejaid 4.

Lastevanematele suunatud tegevused

- Metoodika tutvustamine liitunud lasteaedade ja koolide lastevanemate üldkoosolekutel

Toimunud projektiga liitunud koolide lastevanematele metoodikat tutvustavad koosolekud pärast õpetajate põhikoolituse läbimist.

Tulemuseks ühtsem väärtustatud kasvatuses ja õpetuses teadlike lapsevanemate võrgustik, lastevanemate toetuse suurenemine kooli ja klassi väärtuskultuurile.

Rahvusvaheline teavitustegevus

- Kogemuse tutvustamine ettekannetega rahvusvahelises võrgustikus

Projekti ja metoodikat on tutvustatud neljal rahvusvahelisel konverentsil ja seminaril:

1) 15.-16.03.15. toimunud konverentsil: „Kaasaegne lasteaed: õnnelik, loominguline, loov ja avatud laps“,Eestis, Tallinnas.

2) 05.-06.05.15. konverentsil 13th International JTEFS/BBC international conference. Sustainable development. Culture. Education.Lätis, Riias - http://ise.du.lv/en/Conference_Program Osales Leida Talts, projekti uuringute koordinaator

3) 05.06.15. Osalemine ettekandega rahvusvahelisel konverentsil „Tervisedenduse konverents 2015: Laste heaolu – meie ühine vastutus“

Konverents toimus koostöös Euroopa Koolide ja Ülikoolide Tervise ja Meditsiini Ühenduse (EUSUHM) kongressiga, Eestis, Tallinnas. Osales Merit Lage, projekti koolitaja ja nõustaja.

4) 08.-09.10.15. rahvusvahelisel seminaril Free of Bullying International Seminar, Taanis, Kopenhaagenis

Tulemuseks rahvusvahelise ja siseriikliku kogemuse ning teadmiste jagamine, kaasava hariduse põhimõtete ja väärtuskasvatuse tähtsuse laialdane teavitamine.

Riskikäitumise ennetamise alaste metoodiliste materjalide loomine

- Kaasaegse internetikeskkonna loomine

Loodud on kaasaegne metoodikast „Kiusamisest vabaks!“ tulenev internetikeskkond, uuendatud veebileht www.kiusamisestvabaks.ee. Veebilehel kasutatava keskkonna sihtgruppideks on eraldi spetsialistid, lapsevanemad ja lapsed, info, esitlusmaterjal ja lehe kasutusvõimalused sihtgruppidele on süstematiseeritud ning lähtuvad sihtgrupi vajadustest. Veebilehe sisu on metoodikast lähtuv ning originaalne, lehe sisustamisel on kaasatud metoodikat rakendavate lasteaedade ning koolide praktikaid.

Tulemuseks laiemad teavitamisvõimalused metoodika alustest ning rakendusvõimalustest, võimalused praktikatest teavitamiseks ning õppe- ja selgitustegevuseks.

- Täiendavad metoodilised materjalid

On tõlgitud vene keelde metoodika käsiraamat õpetajale metoodika rakendamiseks koolis.

Projekti tulemuste hindamine

Projekti meeskond ja uurimisgrupi juht koos liikmetega on analüüsinud ning kavandanud projekti tulemuste hindamiseks uuringutegevusi koostöös Tallinna Ülikooli ning uuringute teostus- ja tugitegevusi pakkuvate isikutega. Koostööd Psience OÜ-ga toimusid kestvad uuringud metoodikat rakendavates lasteaedades ja koolides, uuringute sihtgruppideks olid nii õpetajad, lapsevanemad kui lapsed. Projekti tulemuste väljaselgitamisele suunatud tegevuste käigus aruandeperioodil on toimunud uurimisprogrammi ja ajakava konkretiseerimine ja elluviimine vastavalt sõlmitud lepingule Psience OÜ-ga. Konkretiseeriti uuringus osalevate lasteaedade ja koolide valikupõhimõtted ja uurimismetoodikat ning moodustati lasteaedade ja koolide ja klasside täpne valim, fikseeriti vahearuanne esitamise tähtajad - eeluuringu tulemuste alusel vormistati uuringu vahe raportid lasteaia kohta mais ja koolide kohta juunis. Koostatud ning kogutud on ankeetküsitlused lasteaiaõpetajatele ja lapsevanematele ning läbi viidud intervjuud lasteaedades ning koolides.

On toimunud üliõpilaste teadustööde juhendamine ja teostamine Tallinna Ülikoolis ning toimunud kahe magistr töö edukas kaitsmine Tallinna Ülikoolis metoodika „Kiusamisest vabaks“ teemadel:

- Sigrít Nígulas „Õpilaste väärtushinnangute kujundamine projekti „kiusamisest vaba kool“ näitel;
- Saskia Tärk „Kiusamise ennetamine ja sotsiaalse pädevuse arendamine I kooliastmes õpetajate hinnangul pilootprojekti „Kiusamisest vabaks“ näitel“.

Uuringutulemusi tutvustati nii Eestis kui väljaspool Eestit – ettekanded Tallinnas Terviseedenduse konverentsil ja Riias konverentsil „13th international JTEFS/BBCC conference“, Taanis kohtumisel The Mary Foundation ja Save the Children Denmark esindajatega, Eestis nii trüki- kui veebiajakirjanduses, teles ja raadios.

Metoodikat rakendavates lasteaedades ja koolides viidi jätkuvalt läbi uuringutegevusi laste sotsiaalsetes oskustes, laste grupi dünaamikas, toetavates suhetes muutuste, tõrjutuse vähenemise, lasteaia ja kooli kollektiivis riskikäitumisest teadlikkuse ja oskuste suurenemise

väljaselgitamiseks. Jätkati aluste loomist metoodika toimimisest ja programmi tulemuslikkusest selgete järelduste tegemiseks. Toimunud on uuringu etappide vahearuanne koostamine ja esitlemine.

Projektiga seotud partnerid, koostöövõrgustik.

Projekti koostöövõrgustik (sh koolitajad, superviisorid) on edastanud projekti elluviijale tagasisidet projektitegevuste kulgemise ning tulemuslikkuse kohta. Koordineeritud tagasidestamise abil ning pideva analüüsi tulemusel on võimalik teha projekti tulemuslikkusest järeldusi kõigi metoodika sihtgruppide vaatenurgast lähtuvalt, analüüsida soovitud tulemusteni jõudmise suutlikkust ning seda mõjutada.

- Tallinna Ülikool – uuringute planeerimise ja teostamise koordineerimine ning etapitulemuste analüüsimine; projektiteemaliste uuringute toetamine üliõpilastööde akadeemilise juhendamise kaudu; metoodika juurutamine õpetajate täienduskoolituses ja üliõpilaste koolituses ning praktikatel; metoodikat ning seniseid uuringutulemusi kajastavate artiklite koostamine; uuringutulemustele tuginevate ettekannete ettevalmistamine ja ettekandmine, sh osalemaks rahvusvahelisel konverentsil.
- Tartu Ülikooli eetikakeskus - uute koolitajate ettevalmistust toetava koolituse formaadi väljatöötamises ning sellel osalemine; kooliperede väärtuskasvatuskoolitused;
- Liikumises Kiusamisvaba Haridustee Eest osalemine.
- MTÜ Tartu Laste Tugikeskus – varajase märkamise oskuste suurendamise koolitused Eesti erinevate paikkondlikele spetsialistidele.
- Eesti Linnade Liit ja Eesti Maaomavalitsuste Liit - kontaktmess/õppepäevade Linnade ja Valdade Päevad korraldamine, sellel projekti ning metoodika esitlusvõimaluste loomine.
- Save the Children Denmark, The Mary Foundation – koostöö projekti juhtkomitee raames, metoodika tulevase Kiusamisest Vabaks Kompetentsikeskuse rajamise küsimuses.
- SA Innove juhivad Rajaleidja keskused – õppenõustamis teenuste raames metoodika nõustamistoe kindlustamise tegevuste planeerimine, üleriigilise nõustamistoe laiendamises osalemine.
- Moreno Keskus MTÜ – projektikohaste superviisioonide kavandamine, läbiviimine, analüüsimine.
- Piirkondlikud metoodikakeskused – lasteaiaid ja koolid, kes osalevad piirkondlike infopäevade korraldamisel ja läbiviimisel.

02.-03.12.15. Toimus Save the Children Denmark ja The Mary Foundation esindajate ning kaastööliste vaatlusreis Eestisse rahvusvaheliste kogemuste ja praktikate vahetuseks, et hankida uusi teadmisi ning soodustada metoodika rakendamisel uuenduste elluviimist, samuti et jagada Eesti siseriikliku projektivõrgustiku kogemust Taani ekspertidega. Küllastati metoodikat „Kiusamisest vabaks!“ rakendavaid lasteaedaid (nii eesti- kui vene õppekeelega) ning kooli,

ettekannetega esinesid mh Haridus- ja Teadusministeeriumi, Tallinna linna, Tallinna Ülikooli esindajad. Osalejaid kokku 22, sh 8 inimest Taanist. 02.12.15.Toimus projekti rahvusvahelise juhtkomitee koosolek. Osales 9 juhtkomitee liiget.

Tulemuslikkuse hindamiste mõõdikud ja väljundid

Tegevuskava elluviimisega on loodud alus projekti jätkusuutlikkuseks, kuivõrd enamik tegevusi oli seotud koolituste või teavitustööga, et suurendada sihtgrupi teadlikkust antud valdkonna kohta ning pakkuda võimalikke lahendusi olemasolevatele probleemidele ja parimaid praktikaid. Koolitusi ja meetodika rakendamist toetavad uuringud, supervisioon ja pidev tagasisidestamine.

MTÜ Lastekaitse Liit alustas meetodikat „Kiusamisest vabaks!“ rakendava projektiga 2010.a esmalt lasteaedades ning 2013.a laienes meetodika ka koolidesse. 2015.a lõpuks rakendatakse meetodikat 439 lasteaia (enam kui 1000 rühmas) ning 81 koolis (ca 350 klassis) üle Eesti. Igas maakonnas ning igas Tallinna linnaosas on pilootlasteaed ja –kool, mis on kujundatud piirkondlikuks meetodikakeskuseks, kokku on meetodikakeskuseid välja kujunenud lasteaedadest ja koolidest kokku 49, millele on lisandumas piirkondlike (maakondlike) tugikeskustena ka piirkondlikud nõustamiskeskused SA Innove Rajaleidja keskuste näol.

- 2015. aastal liitus projektiga 40 uut lasteaeda.
- 2015. aastal liitus projektiga 56 uut kooli ligikaudu 224 uue klassikomplektiga

Tekitamaks ja hoidmaks lasteaedade ja koolide huvi meetodika rakendamise vastu hoiab Lastekaitse Liidu projektimeeskond pidevat kontakti meetodikat rakendavate haridusasutustega, et neid motiveerida ja jõustada. Projekt pakub atraktiivseid ja kasulikke koolitusi ning nõustamist, koolituste sisu on võimalik operatiivselt arendada, sh vastavalt koolituse läbinute tagasisidele. Projekt tagab täiustatavate meetodiliste vahendite saamise võimaluse, katab olulises osas projektis osalemisega seotud kulud. Koostöös partnerorganisatsioonide, maakonna haridusspetsialistide ja kohaliku omavalitsuse esindajaga selgitatakse koolijuhtidele jätkuvalt projekti eesmäärke, tegevusi ja oodatavaid tulemusi, et vähendada kartusi ja ekslikke ootusi.

Üldise väärtuskasvatuse, sh konkreetset projekt „Kiusamisest vaba lasteaed ja kool“ elluviimisega riskide maandamiseks jätkavad Lastekaitse Liit, SA Kiusamisvaba Kool, MTÜ Noorteühing TORE ja Tartu Ülikooli eetikakeskus koostööd liikumises Kiusamisvaba Haridustee Eest, mille eesmärk on arendada elujõulist koostööplatvormi, et kõigisse Eesti lasteasutustesse ja üldhariduskoolidesse jõuaksid kiusamist ennetavad ja lahendavad tõendus põhised programmid.

Projekt „Kiusamisest vaba lasteaed ja kool“ koostati riikliku programmi „Eesti ühiskonna väärtusarendus 2009–2013“ rakendamiseks ning viis selles määratletud eesmärkidele vastavaid tegevusi jätkusuutlikult ellu ka 2015 aastal. Projekti tegevused aitasid kaasa nii Kriminaalpoliitika arengusuundades 2018 kui ka Vägivalla vähendamise arengukavas 2010-2014 püstitatud eesmärkide täitmisele (Meede 1: Koolikiusamise tõkestamine, alameede 1.1), ning läbi vanemahariduse toetavad projekti tegevused ka laste ja perede arengukava 2012-2020 strateegilisi eesmäärke 2 ja 3. Projekt aitab kaasa ühiskonna lõimitusele sh võrdõiguslikkuse edendamisele ja diskrimineerimise ennetamisele ning hoolivusele ümbritseva elukeskkonna suhtes.

Projekt Teadlikkus lapse õigustest, organiseeritus ning organisatoorne võimekus

<http://www.lastekaitseliit.ee>

Periood: 01.01.- 31.12.2015

Projektmeeskond: Martin Medar, Helika Saar, Mart Valner, Kiira Gornischeff, Helen Karu, Malle Hallimäe, Kerli Kuusk

I Tegevuse lühikirjeldus eesmärkide ja põhimõtete kaudu.

Peaesmärk: Lapse arengukeskkonnaks tingimuste ja eelduste loomine, edendamaks haridust lapse õiguste sisust, et neid sidusteadmisi lapsekeskselt ning lapsi, noori ja täiskasvanuid ühendavalt ühiskonnas teadlikult kasutada ja realiseerida.

Projekti alaeesmärgid:

1. Suurendada ühiskonnas sihtrühmade informeeritust ja teadlikkust lapse õiguste sisust ning nende tagamise tähtsusest ajakohase teabe, koolitus-, teavitus- ja arendustegevuse kaudu;
2. tõhustada koostööd lapse õiguste jälgimiseks ja hindamiseks erinevate koostööpartnerite ning sihtrühmade vahel siseriiklikul ning rahvusvahelisel tasandil;
3. tõsta lastega töötavate spetsialistide kompetentsi laste huvides tegutseda;
4. luua lastele osalemisvõimalused ühiskonnaelus ja kaasates neid arvamuste, seisukohtade kujundamisse läbi õppe ning praktiliste tegevuste heaolu, õigusi ja arenguvõimalusi puudutavates küsimustes;
5. Tagada laste õiguste sisu arendus, hindamine, koordineeritud koostöö, organisatoorne võimekus

Sihtrühmad:

Lapsed vanuses kuni 18 aastat, noored, lapsevanemad, lastega töötavad siduserialade spetsialistid, laste tegevust mõjutavad institutsioonid, MTÜ Lastekaitse Liit liikmed.

II Tegevused.**1. Eesmärk: Suurendada ühiskonnas sihtrühmade informeeritust ja teadlikkust lapse õiguste sisust ning nende tagamise tähtsusest ajakohase teabe, koolitus-, teavitus- ja arendustegevuse kaudu.****1.1. Lapse õiguste sisu tutvustav kommunikatsioon erinevatele siht- ja vanuserühmadele ning aktiivne teavitustöö sihtrühmadele omaste teavituskanalite kaudu (LPA rakendusplaan meede 3.1. lapse õiguste edendamine)**

1.1.1 *Lapse õiguste sisu tutvustav ja teavitav digitaalne kuukiri "Märka Last" <http://ajakiri.lastekaitseliit.ee/>, aitab luua lapse õigusi väärtustavat hoiakut ühiskonnas. Ajakirja antakse välja eesti keeles ja teemasid tutvustatakse eesti ja vene keeles toetavalt ajakirja kodulehe ning sotsiaalmeedia kaudu. Kogutakse informatsiooni lastelt, korraldatakse teavitust, kohtumisi, lühiseminare erinevate teemade osas sihtrühmadeni jõudmiseks. Erinumbreid on planeeritud 2015 kolm (3): laps ja meedia (sh interneti turvalisus), kiusamise ennetamine erinevates keskkondades, laste osalus ja kaasamine*

Ajakiri „Märka Last“ <http://ajakiri.lastekaitseliit.ee/> ilmub alates 2014. aasta veebruarikuust igakuiselt veebiversioonina. Ajakirjas käsitletakse kõiki lapsi ja lapse õigusi puudutavaid teemasid ning antakse ka sõna Lastekaitse Liidu liikmesorganisatsioonidele.

Laps ja meedia erinumber ilmus veebruaris (<http://ajakiri.lastekaitseliit.ee/2015/03/25/marka-last-lapsed-meediaruumis/>). Kuna kiusamise ennetamine oli 2015 aastal kesksel kohal, siis ilmusid kiusamise ennetamise erinumbrid (kus käsitleti ka laste osalust ja kaasamist) aprillis, septembris ja detsembris. Vaata täiendavalt:

<http://ajakiri.lastekaitseliit.ee/2015/04/24/marka-last-kiusamisest-vabaks/>

<http://ajakiri.lastekaitseliit.ee/2015/08/31/marka-last-tagasi-kooli/>

<http://ajakiri.lastekaitseliit.ee/2015/12/18/joulukuine-kiusamisest-vabaks-erinumber/>

Ajakirja kujundus ja sisu on pidevas muutumises koostöös kaasautorite ning koostööpartneritega, ning uuel aastal on plaanis mõlemat muuta kaasahaaravamaks ja pilkupüüdvamaks, sh rakendades rahvusvahelisi häid praktikaid. Teavituse tõstmiseks tehti sel aastal ka videod, mis lähevad üles kiusamisestvabaks.ee kodulehele. Samuti algas koostöö ajakirja „Pere ja kodu“ ühiste teemade püstitamiseks (sh Hea nõu lastega peredele projekti advokaatide nõuandartiklid), sellega haarates meie sõnumite levitamisse veelgi suurem sihtgrupp. Aastal 2015 ilmus kümme numbrit, üheteistkümnes ajakiri, mis võttis kokku aasta jooksul ilmunud juristide artiklid koos täiendustega, ilmus 04.01.2016. Sisu ajakirjadesse andsid muuhulgas: Sotsiaalministeerium, Yle TV, Tartu Ülikool, MTÜ Mondo, Lasteabi Infotelefon, Nutikaitse 2017, Pelgulinna Gümnaasium ja paljud teised. Eraldi tuleb välja tuua Eesti Advokatuuri, kelle juriidilised artiklid on populaarseimad. Märka laste artikleid on koostöö korras avaldatud Postimehe „Naine24“ portaalis. Samuti Postimehe vene keelses portaalis K rastotka.

Ajakirja kodulehe unikaalseid külastusi oli aastaga 10 036. Populaarseimad artiklid olid endiselt vene keelne „Kui vanem ei maksa elatist“ (1430 vaatamist, eesti keeles 491 vaatamist) ja „Kas ja kes saab pärijaks“ (vene keeles 1385 vaatamist, eesti keeles 415 vaatamist), lisandunud on ka artikkel „Kes on isa“ advokaadi pilgu läbi – 847 vaatamist vene keeles. Ajakirja kodulehe külastatavus on tõusnud eelmise aasta sama perioodiga umbes 50%.

Populaarseimad numbrid sel aastal olid septembrikuine „Kiusamisest vabaks“ erinumber: (<http://ajakiri.lastekaitseliit.ee/2015/08/31/marka-last-tagasi-kooli/>) ja aprillikuine „Kiusamisest vabaks“ erinumber (<http://ajakiri.lastekaitseliit.ee/2015/04/24/marka-last-kiusamisest-vabaks/>)

1.1.2. *Lapse õiguste alase info operatiivne koondamine, edastamine ja esitlemine sihtrühmapõhiselt (lastele suunatud ja sihtrühmakohane teave) MTÜ Lastekaitse Liit koduleht www.lastekaitseliit.ee (sotsiaalmeedia, 4 domeeni ja 4 alalehte) kaudu. Kodulehe haldamine, kaasaajastamine (audiovisuaalsed osad) ja tekstide tõlkimine, toimetamine vene ja inglise keelde, kujunduslikud tööd, kodulehega seotud keskkonnad ja domeenid.*

Organisatsiooni kodulehele (www.lastekaitseliit.ee) ja kodulehega seonduvatele alalehtedele (www.targaltinternetis.ee, www.koolirahu.eu, <http://kiusamisestvabaks.ee/>, <http://lapsehaal.lastekaitseliit.ee/>) süstemaatiliselt lisatavate materjalide (eesti-venekeelsed) näol tagatakse süsteemse lapse õigusi koondava info kättesaadavus.

LÕK'i 25 aastapäeva puhul koondati 2014 aastal MTÜ Lastekaitse Liit kodulehe alalehele (<http://konventsioon25.lastekaitseliit.ee/>) Lapse õiguste konventsiooni puudutavad materjalid kompaktselt kasutamiseks ja levitamiseks, eesmärgiga suurendada ühiskonna teadlikkust LÕK'ist tervikuna. Pidevalt täiendatakse projekti „Hea nõu lastega peredele“ alalehte: <http://www.lastekaitseliit.ee/vajad-abi/hea-nou-lastega-peredele/>, millele on koondatud info projekti kohta, temaatilised materjalid ja nõustamisel osalevate advokaatide kontaktid. Huvi tasuta õigusabi järele näitab ka kodulehe statistika (01.01.-31.12.2015), mille kohaselt külastas projektiga seotud veebilehti (märsõnad: *tasuta õigusabi*, *tasuta juriidiline nõustamine* 5175 inimest, sealhulgas Hea nõu lastega peredele alalehte 1443 korda ja 1262 inimest ning tasuta õigusabi lehte 3431 inimest. Kindlasti leidsid inimesed abi ka ise meie veebist, sest Korduma Kippuvate Küsimuste rubriiki on vaadatud 2466 korda. Lisaks on loetud eesti ja vene keeles avaldatud juriidilisi artikleid meie keskkondades üle 6000 korra. Ka nõustamisel käinute seas läbiviidud tagasiside küsitlus kinnitas,

et info jagamine internetis on väga vajalik, kuna üle 57% vastanutest oli infot nõustamiste kohta saanud just internetist.

Teavituskanalitena olulisel kohal on ka Lastekaitse Liidu erinevad sotsiaalmeediakanalid: <https://www.facebook.com/Lastekaitseliit> ja <https://www.facebook.com/Marka.Last> Hea meel on tõdeda kontaktide tõusu Facebooki vastavatel kontodel (31.12.2015 seisuga LL – 2026 kontakti ja ML – 2488 kontakti). Keskmiselt jõuavad Lastekaitse Liidu Facebooki postitused 699 inimeseni.

Ajavahemikul 01.01.2015 – 31.12.2015 külastati Lastekaitse Liidu kodulehte 91 789 korda 75749 inimese poolt. Erinevaid lehekülgi vaadati 166 682 korda. Keskmiselt oldi lehel 01:20 minutit ja külastati sessiooni jooksul 1.7 lehekülge. Külastajatest olid uued 83 %. 56% külastustest tuli Eestist, järgnesid Venemaa ja Ukraina. Hea meel on tõdeda, et eelmise perioodiga (01.01.-31.12.2014) võrreldes suurenesid vastavalt: külastuste arv 19,3% ja külastajate arv 23,3%. Peamiselt saabuti Lastekaitse Liidu kodulehele läbi Google, Facebooki ja neti.ee. Samuti läbi Lastekaitse Liidu teiste alalehtede. Peamiseks otsingumootoriks oli google. Enimkülastatud lehed olid esileht, „vajad abi“ alaleht ja nii „lapse õigused“ kui ka „lapse kohustused“ alaleht. Populaarseimad artiklid olid „Halba last ei ole olemas“, „Eksperdid tunnustasid kuuendat korda parimaid lasteraamatuid“, „Lastekaitse Liit tähistab traditsiooniliselt laste õiguste kuud ja venekeelne „Kui vanem ei maksa elatist.“, mis annab kinnitust venekeelse teavitustöö vajadusest.

Teavitustöö üheks osaks on abivajajate nõustamine. MTÜ Lastekaitse Liit vastab igapäevaselt kodanike pöördumistele nii telefoni, e-maili kui sotsiaalmeedia kaudu. Murekirjade hulk on aastatega suurenenud, ning võrreldes eelmiste aastatega võtab ühendust rohkem lapsi. Lisaks igapäevasele teavitustööle, pöörab Lastekaitse Liit eestkostetöös suurt tähelepanu meediakajastusele.

Erinevaid infomaterjale (uuringute, analüüside näol) lisatakse pidevalt MTÜ Lastekaitse Liit kodulehele (<http://www.lastekaitseliit.ee/lapseõigused>). Infomaterjale jagatakse erinevatel seminaridel, konverentsidel, koolitustel, ümarlaudadel, kohtumistel. Eraldi saab välja tuua 25.04.2015 aastal toimunud LL üldkogu, kus huvi infomaterjalide osas oli väga suur. Infomaterjale jagavad ka liikmesorganisatsioonid üle Eesti, ning Remniku ja Pivarootsi Õppe-ja Puhkekeskus. Eraldi võib välja tuua lastekaitsepäevaga seotud üritused, nii kohtadel konkursi "Kasvame koos!" raames, kui Tallinnas, kus MTÜ Lastekaitse Liit osales oma materjalidega Maailmapäeval Vabaduse platsil (vt: <https://www.facebook.com/media/set/?set=a.993247464048877.1073741833.143296372377328&type=1>), kus Lastekaitse Liidu telgis oli korraldatud eraldi tegevused lastele kui ka infojagamine lapsevanematele. Lastekaitse Liidu teavikud olid populaarsed ka augustikuu Arvamusfestivalil, kus oli võimalik jagada teavet laiemale sihtgrupile.

Lastekaitse Liit koostöös Eesti Lastekirjanduse Keskuse ja Raamatukoguhoidjate Liiduga valis taaskord välja eelmise aasta parimad lasteraamatud. See märgistus, mis läheb kümnele raamatule peale on väga populaarne just raamatukogudes, et lapsevanemad saaksid oma lastele eakohaseid ja häid raamatuid valida. Seda on kinnitanud ka raamatukoguhoidjad ise. Väga oluline on teavikute tootmine, sest lapse õiguste alast teavitustöös on materjalide jagamine väga olulise kaaluga. Aastal 2015 tehti kordustrükk suure populaarsuse saanud lapsevanematele suunatud käsiraamatule „Tasa ja targa“ ja teavikule „Positiivne kasvatus“.

1.2 Jätkuprojekt "Targalt internetis" - Laste, noorte ja lapsevanemate targema ja turvalisema internetikasutuse edendamine ning internetis laste seksuaalset ärakasutamist esitava materjali leviku tõkestamine - Euroopa Komisjoni CEF programmi esitatud Eesti projekt "Smartly on the Web SIC EE III"; mida viivad ellu MTÜ Lastekaitse Liit, MTÜ Abikeskused ja Politsei- ja Piirivalveamet (LPA meede 3.1 punkt 3.1.3)

1.2.1 Teadlikkuse suurendamine lapse õigustest meedias lastega töötavatele ja töös kokkupuutuvatele spetsialistidele meediahariduse kaudu (LPA rakendusplaan meede 3.1.punkt 3.1.3.)

1.2.1 *Koolitusseminar (tuginevalt metoodilisele juhendmaterjalile "Juhend laste intervjuerijale ja pildistajale" - koostatud LL poolt 2014) laste- ja noortega töötavatele spetsialistidele, õpetajatele ning sihtrühmadega töös kokkupuutuvatele juhendajatele edendamaks teadmisi ja praktilist oskust suhtlemisel meediaga lapsi, noori ja peresid säästvalt meediaasjatundjate praktiliste näpunäidete kaudu*

Eesmärgiga arutada antud teematikat laiemas ringis, organiseeris Lastekaitse Liit Arvamusfestivali raames Väärtuste laval 14. augustil arutelu „Eetilised valikud laste teemade kajastamisel ajakirjanduses“. Moderaatoriks oli Tarmu Tammerk ERR-st, esinejateks Mihkel Kärmas (Pealtnägija saatejuht), Pavel Ivanov (ajakirjanik), Kerli Kuusk (Lastekaitse Liidu projektijuht), Kätlin Konstabel (psühholoog). Arutleti nii ajakirjanike pilgu läbi kui ka psühholoogi kogemuse põhjal, millised on parimad viisid tõstatada ja käsitleda lastesse puutuvaid teemasid, küsimusi ja probleeme ajakirjanduses. Samuti käsitleti ajakirjanduses ilmunud lugude põhjal küsimusi, kas ajakirjanduse kaudu kriitiliste üksikjuhtumite käsitlemine aitab kaasa olukorra lahendamisele või vastupidi ja mida võib kaasa tuua lapse identifitseerimine avalikkuses. Arutelu kuulajaid oli umbes 50 inimest. Publik oli aktiivne ning tõi ajakirjanduses ilmunud lugude põhjal näiteid laste kajastamisest erinevates meediaväljaannetes. Seminaril jagati ka juhendmaterjali „Juhend laste intervjuerijale ja pildistajale“.

Tartu koolitusseminar viidi läbi 3.02.2016 Tartu Linnavalitsuse kultuuriosakonna saalis (Raekoja plats 12, II korrus). Seminar toimus koostöös Tartu Linnavalitsusega. Seminarile registreerimisega tegeles Tartu Linnavalitsus. Seminaril osales kokku 25 inimest. MTÜ Lastekaitse Liit organiseeris esinejad, kohvipausi ja pani kokku päevakava. Seminaril algus oli 13.30 ja lõpp 17.00. Esinesid Tarmu Tammerk (ERR eetikanõunik), kes käsitles meediaeetika üldisi põhimõtteid (sh ajakirjanduse eetikakoodeksit), Mari-Liis Pintson (Tartu Postimees), kes tutvustas oma kogemust laste ja perede lugude kajastamisel ning Merle Liivak (Tartu Linnavalitsus), kes rääkis oma kogemusest meediaga suhtlemisel. Peale kohvipausi toimus näidiskaasuste põhjal arutelu, mida juhtis Tarmu Tammerk. Osalejate tagasiside põhjal võib lugeda seminari kordaläinuks, arutati mitmeid Tartu piirkonna kaasusi ning avaldati soovi koostööd sellel teemal jätkata.

Aastatel 2012-2015 on sarnased koolitusseminarid toimunud veel Tallinnas, Jõhvis, Narvas, Viljandis, Võrus ja Pärnus. Seminaridega aidatakse kaasa Laste ja perede arengukava 2012-2020 rakendusplaani täitmisele.

1.3 Jätukuprojekt "Targalt internetis" - Laste, noorte ja lapsevanemate targema ja turvalisema internetikasutuse edendamine ning internetis laste seksuaalset ärakasutamist esitava materjali leviku tõkestamine - Euroopa Komisjoni CEF programmi esitatud Eesti projekt "Smartly on the Web SIC EE III"; mida viivad ellu MTÜ Lastekaitse Liit, MTÜ Abikeskused ja Politsei- ja Piirivalveamet (LPA meede 3.1 punkt 3.1.3)

MTÜ Lastekaitse Liit poolt projekti "Targalt internetis" raames läbiviidavad tegevused:
1) *Koolitus- ja teavitussürituste kaudu (kampaaniad, koolitused, veebinarid, võistlusmäng, õpilaskonkurss) lastele, noortele ja lapsevanematele interneti ja digitaalsete kommunikatsioonivahendite targema ja turvalisema kasutamise edendamine. Selleks õppe- ja teavitusmaterjalide loomine ning sihtrühmadele kättesaadavaks tegemine nii elektroonselt projekti veebilehe www.targaltinternetis.ee kaudu kui ka paberandjal.*

1.3.1. Koolitusüritused ja töötoad koolides üle Eesti

05.02.2015 Targalt internetis projekti koordinaator ja teavitustöö koordinaator viisid läbi töötoa „Tegija käitub interneti ja nutiseadmes targalt“ TORE aastakonverentsil Narva Vanalinna Riigikoolis.

Projekti koolitajad viisid aruande perioodil läbi järgmised töötoad:

11.02.2015 Targalt internetis töötuba lapsevanematele Audru Koolis

03.03.2015 Targalt internetis töötoad Rõuge Põhikoolis lapsevanematele ja õpetajatele

04.03.2015 Targalt internetis töötoad Rõuge Põhikoolis õpilastele, lapsevanematele ja õpetajatele

20.04.2015 Targalt internetis töötuba lastele Sitsi Lasteaias

11.05.2015 Targalt internetis töötuba lastele Tallinna Sinilille Lasteaias

18.05.2015 Targalt internetis töötuba lastele Tallinna Sinilille Lasteaias

19.05.2015 Targalt internetis töötuba õpilastele Tallinna Õismäe Vene Lütseumis

29.05.2015 Targalt internetis töötuba õpilastele Tallinna Õismäe Vene Lütseumis

29.05.2015 Targalt internetis töötuba õpilastele Lehola Koolis (30 õpilast)

29.05.2015 Targalt internetis töötuba õpilastele Klooga Koolis (30 õpilast)

29.05.2015 Targalt internetis töötuba Laulasmaa Koolis (3.-6. klassid, 40 õpilast)

02.06.2015 Targalt internetis töötuba õpilastele Peetri Koolis (5.-7. Klassid, 69 last)

30.05.2015 Targalt internetis projekti koordinaator ja teavitustöö koordinaator osalesid Maailmapäeval Tallinna Vabaduse väljakul, kus jagati infot projekti tegevustest ning jagati teavitusmaterjale maailmapäeval osalejatele (lapsed ja lapsevanemad).

01.06.2015 Targalt internetis projekti teavitustöö koordinaator viis läbi töötuba üritusel „Lastekaitsepäev 2015 Pärnu Vallikäärus“, mille raames jagati infot projekti tegevustest ja jagati teavitusmaterjale.

01.08.2015 Targalt internetis teavitustöö koordinaator ja noortepaneeli liige osalesid rahvusvahelisel laste ja noorte konverentsil CATS, kus tehti ettekanne projekti tegevustest ja tutvustati koostatud teavitusmaterjale

2.08.2015 Targalt internetis töötuba lasterikaste perede suvepäeval Raplamaal, 70 osalejat

22.09.2015 Targalt internetis töötoad õpilastele Pala Koolis, 87 osalejat

06.10.2015 Targalt internetis töötoad õpilastele Kanepi Gümnaasiumis, 27 osalejat

06.10.2015 Targalt internetis töötuba Rõuge Noortekeskuses inglise keeles, 25 osalejat

13.10.2015 Targalt internetis töötoad õpilastele Tartu Waldorfgümnaasiumis, 76 osalejat

14.10.2015 Targalt internetis töötoad õpilastele Tartu Waldorfgümnaasiumis, 80 osalejat

29.10.2015 Targalt internetis töötoad õpilastele Halliste Põhikoolis, 62 osalejat

Kokku viidi planeeritud 30 töötoa asemel projekti raames Lastekaitse Liidu poolt läbi töötubasid 38 tunni ulatuses 23 koolis/lasteaias. Lisaks viis Politsei- ja piirivalveamet veebikonstaablid omalt poolt läbi töötoad 29 üldhariduskoolis. Kokku osales töötubades üle 2600 lapse/õpilase.

17.09 koolitajate seminar teabematerjalide loomiseks

Teabematerjalide loomiseks toimus 17. septembril Pelgulinna Gümnaasiumis projekti ekspertide ja koolitajate osavõtul seminar, millest võttis osa kokku 15 inimest. Seminaril arutati, millistel teemadel lastele ja noortele videoid ja õppematerjale luua, millistel teemadel õpetajatele tunnikavasid koostada ning millistel teemadel lapsevanematele teabematerjale luua. Lisaks toimus gruppides Targalt interneti uue veebilehe tarbeks loodud materjalide korrastamine. Ekspertide ettepanekuid arvestati uue veebilehe loomisel ning materjalide koostamisel.

Õppe- ja teavitusmaterjalid

Koostati 12 õppe- ja infomaterjali (tunnikava õpetajatele 6-9. klassidele ja 8 teabematerjali õpilastele nii eesti kui ka vene keeles, õpilaskonkursi 3 parimat e-ohutuse rakendust), mis on kättesaadavad projekti veebilehel ning info veebilehel olevatest materjalidest koos linkidega saadeti www.koolielu.ee kaudu kõikidele üldhariduskoolidele.

Turvalise interneti päeva tähistamise raames koostati ajakirja Märka last erinumber, mis sisaldas 12 temaatilist artiklit ja on kättesaadav avalikkusele veebis (vt punkt 1.2.5). Viis temaatilist teavitusartiklit ilmus uudisteportaalis Delfi.ee .

Teavitusmaterjale paberkandjal - tunnikavade juurde kuuluvad töölehed: nt privaatsussätete töölehed (12) nii eesti kui ka vene keeles; voldik Tuttav internet (eesti ja vene keeles), plakatid Neti nipid, Seisa enda eest ja Targalt internetis, lapsevanematele voldikud Petuskeemid ja Fotod nii eesti kui ka vene keeles – jagati töötubades osalejatele (kokku 67 töötoas ca 2600 osalejale), samuti laiemale avalikkusele suunatud teavitusüritustel, sh Nutipäev Solarises (vt punkt 1.3), Maailmapäeva üritus Vabaduse väljakul 30.05, Pärnu linna lastekaitsepäeva üritus Vallikäärus 01.06, rahvusvaheline noorsootöötajate koolitus Rõuge 06.10 jt.

Veebinarid õpetajatele

Kuna projekti tegevustele taotletud summat ei rahuldatud täies ulatuses, siis veebinarid õpetajatele viidi läbi koostöös Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutusega.

1) 22.04. toimus veebiseminar õpetajatele „Mida täiskasvanu peaks netiohtudest teadma?“. Osalejaid ca 200 õpetajat, koolitajaks veebikonstaabel Andero Sepp.

2) 14.10 toimus veebipõhine seminar „Miks Google küsib minu telefoninumbrit?“, milles osales kokku nii otseülekandes kui ka järelvaatamise variandis pea 600 õpetajat ja õpilast (ka nendel oli võimalus osaleda, kuigi sihtrühm oli õpetaja). Koolitajaks IT-ajakirjanik Hans Lõugas. Veebinar on jätkuvalt üleväl ja vaadatav ka praegu <https://www.youtube.com/watch?v=Xkhl7ZGaBWY> .

1.3.2 Turvalise interneti päeva kampaania ja tegevused

Turvalise interneti päeva tähistati ülemaailmselt 10. veebruaril 2015. Eestis tähistati seda päeva Targalt internetis projekti eestvedamisel. Eestis oli sellel aastal turvalise interneti päeva sõnumiks „Nutikalt netis“, millega kutsuti üles internetti ja nutiseadmeid turvaliselt kasutama, andes selleks häid nõuandeid nii lastele kui täiskasvanutele.

Päeva tähistamiseks korraldati kampaania, mida koordineeris projekti teavitustöö koordinaator. Kampaania koosnes järgnevatest tegevustest:

- 1) Projekti „Targalt internetis“ eestvedamisel kutsuti kõiki koole tähistama turvalise interneti päeva ja selle raames läbi viima õpilastele, lapsevanematele ja õpetajatele temaatilisi teavitussõnumite. Kõikidele koolidele saadeti kogumik „Kuidas tähistada koolis turvalise interneti päeva“, mis on leitav veebilehelt http://issuu.com/ajakirjad/docs/turvalise_interneti_p_eva_2015_tea?e=11085458/11266956. Kogumikku on koondatud temaatilised materjalid (videod, mängud, testid, tunnikavad, etendused ja loengud), mida õpetajad saavad õpilastega nutiseadmete ja internetiga seotud teemade käsitlemisel kasutada. Kogumik sai õpetajatelt väga head tagasisidet ning seda vaadati rohkem kui 1500 korral. Projekti veebilehel oli üleval vorm, mille kaudu said koolid teada anda oma koolis korraldatud üritustest ning saada selle eest tunnustust. Kokku andsid oma koolides toimunud teavitussõnumitest infot ligi 70 kooli. Nimekiri koolidest ning tegevusi läbi viinud õpetajatest on leitav <http://www.targaltinternetis.ee/category/uritud/>. Nendest 21 õpetajat viisid ellu temaatilisi teavitussõnumite esimest korda. Peamiselt korraldati õpilastele temaatilisi tunde, kampaaniaid, arutelusid, võistlusi ning vaadati multikaid ja videoid. Kokku osales teavitussõnumites 9600 õpilast.
- 2) Nutiseadmete ja interneti kasutamiseks heade nõuannete edastamiseks õpilastele ja lapsevanematele tehti koostööd E-kooliga. Turvalise interneti päeva nädalal oli E-kooli veebikeskkonnas üleval turvalise interneti päeva banner ning nõuanded nutiseadmete turvalisemast kasutamisest. Banner oli nähtav lapsevanematele, kelle laps käib 1.-12. klassis ning õpilastele, kes käivad 5.-12. klassis. Tuginedes e-kooli poolt saadetud infole jõudis banner 107000 kasutajakontoni (õpilased ja lapsevanemad).
- 3) Nutiseadmete turvalisemat kasutamist käsitlevaid sõnumeid näidati turvalise interneti nädalal Harjumaa ühistranspordi sõidukite ekraanidel, mis jõudis nende hinnangul ligi 200000 inimeseni.
- 4) Turvalise interneti päeva nädalal avaldati 5 temaatilist artiklit Delfi uudisteportaalis nii eesti kui ka vene keeles ja 4 artiklit uudisteportaalis Postimees. Täpsem info on leitav käesoleva aruande meediakajastusest.
- 5) Turvalise interneti päeva raames anti välja 9.02.2015 Lastekaitse Liidu veebiajakirja Märka Last internetiturvalisuse erinumbrer, mis on leitav veebilehelt http://issuu.com/ajakirjad/docs/2015marka_last_veebruuar_2_/34?e=11085458/11355946. Ajakirjas on 12 temaatilist artiklit ja uudist eelkõige lapsevanematele ja lastega ning laste jaoks töötavatele spetsialistidele. Ajakirja on vaadatud 1262 korda.
- 6) Turvalise interneti päeval saadeti Lastekaitse Liidu poolt välja pressiteade „Nutikalt netis ja nuhvlis“, mis andis ülevaate turvalise interneti päeva raames ellu viidavatest tegevustest. Pressiteade edastati erinevatele meediaväljaannetele ning koostööpartneritele. Täpsema info leiab käesoleva aruande pressikajastusest.

1.3.3. Back to School kampaania

Back to School kampaania raames loodi lastele ja noortele sotsiaalvõrgustike privaatsussätete seadmise juhised ning õpetajatele tunnikava „Privaatsusseaded sotsiaalvõrgustikes“, mis saadeti HITSA kaudu kõikidele koolidele koos üleskutsega neid materjale oma tunni raames kasutada.

Privaatsussätete seadmise juhised käsitlevad järgmisi keskkondi: Facebook, Instagram, Ask.fm, Twitter, Snapchat, WhatsApp, Tumblr. Ühel leheküljel on lihtsate skeemidega selgitatud, kuidas oma

konto andmeid kaitsta ning profiil privaatseks muuta. Privaatsussete seadmise juhised on leitavad veebilehelt <http://noor.targaltinternetis.ee/sotsiaal-vorgustikud/>.

„Targalt internetis“ projekti raames koostati ka tunnikava „Privaatsusseaded sotsiaalvõrgustikes“, mis sobib 6.-9. klassile 45-90 min tegevuseks. Tunni eesmärgid on järgmised: õpilane mõistab võimalust piirata internetis oma profiilidele ja andmetele ligipääsu; õpilane mõistab, et internetis jõuab tema üles pandud/jagatud info erinevate inimesteni (sõbrad, vanemad, õpetajad, tulevased tööandjad, avalikkus). Tunnikava on leitav: <http://www.targaltinternetis.ee/wp-content/uploads/2015/12/Tunnikava-Privaatsusseadete-muutmine-sotsiaalv%C3%B5rgustikes.pdf>.

Sotsiaalvõrgustike privaatsusseadete juhiseid on vaadatud Targalt internetis veebilehel ligi 3600 korda.

1.3.4 Teavitusüritus Nutipäev Solarise keskses

Koostöös SA Vaata Maailma korraldati 10.02.2015 Solarise keskses Nutipäev. Nutipäeva eesmärgiks oli lapsevanemate ja laste teadlikkuse tõstmine interneti ja nutiseadmete turvalisemast kasutamisest. Nutipäeval toimusid erinevad arutelud: täiskasvanute paneel, kus arutati, mida peaksid täiskasvanud arvestama, kui lapsed hakkavad nutiseadmeid ja sotsiaalmeediat kasutama; noortepaneel, kus neli projekti noortepaneeli liiget arutasid, millised on noorte nutiseadmete kasutamise harjumused. Lisaks tutvustati populaarseid igapäevaseid äppe ja mobiil-ID teenust. Täpsem info: <http://www.targaltinternetis.ee/2015/02/tule-nutipaevale-solarise-kesksesse-10-veebruari/>. Päeva juhtis H. Roonemaa. Kohal olid ja oma tegevusi tutvustasid SEB, Swedbank, Baltic Computer Systems, Tallinna Keskraamatukogu, Microsoft, Lastekaitse Liit, Targalt internetis, Lasteabitelefoni 116111, NutiKaitse 2017. Lastega viidi läbi interaktiivseid viktoriine ning mängiti põrandamängu „Targalt internetis“, jagati teavitusmaterjale, viidi läbi teste ning jagati nõuandeid. Päeva jooksul osales üritusel u 400 inimest. Ürituse infot kajastati peamistes telekanalite uudistes, vt täpsemalt pressikajastusest.

1.3.5 Targalt internetis õpilaskonkursid

2015. a Targalt internetis päeva raames kuulutati välja kolm konkurssi:

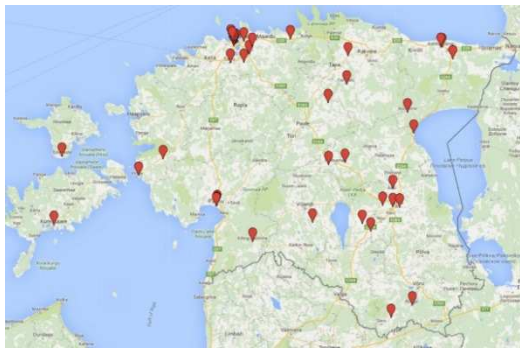
- 1) interneti anekdootide kogumine, mille eesmärgiks oli koguda kokku õpilaste poolt koostatud humoorikad lood interneti ja nutiseadmete kasutamisest, täpsem info: <http://www.targaltinternetis.ee/konkursid-2015/konkurss-jutusta-meile-uks-anekdoot/>.
- 2) t-särgi kavandi disainimine, mille eesmärgiks oli e-ohutuse teemaliste t-särgide kavandamine, täpsem info: <http://www.targaltinternetis.ee/konkursid-2015/konkurss-disaini-e-ohutuse-t-sarg/>.
- 3) äppide ja rakenduste loomine learningapp.org vahendusel, mille eesmärgiks oli suunata õpilasi looma e-ohutuse temaatilisi rakendusi, täpsem info: <http://www.targaltinternetis.ee/konkursid-2015/konkurss-loo-e-ohutuse-app/>.

Kokku oli konkurssidel 102 osalejat. Esitatud töid hindasid Targalt internetis projekti nõuandvakogu liikmed ja noortepaneeli liikmed. Konkursside parimad on leitavad Targalt internetis veebilehelt: <http://www.targaltinternetis.ee/2015/06/selgunud-on-2015-aasta-targalt-internetis-konkursside-voitjad/>. Võitjad said auhinnaks projekti teavitusmaterjale ning enda disainitud e-ohutuse t-särgi. Näiteks otsustas üks t-särgi disainimise konkursi võitja korraldada uue kooliaasta alguses Saaremaal teavitusürituse, mille raames jagatakse laste e-ohutuse võistluse auhinnaks tema disainitud t-särgid.

1.3.6 Targalt internetis projekti „Nutikalt netis“ võistlusmängu ettevalmistus

Aruandeperioodil toimus Targalt internetis projekti raames korraldatava koolidevahelise võistlusmängu „Nutikalt netis“ ettevalmistamine. Koostöös Eesti Informaatikaõpetajate Seltsiga koostati võistlusmängu kutse, pandi paika võistlusmängude ülesehitus, töötati välja hindamissüsteem, koostati juhendmaterjal koolidele, töötati välja erinevate võistlusvoorude küsimused ja ülesanded, organiseeriti auhinnad ning pandi paika koolidele sobiv piirkondlike võistluste ajakava. Koostöös Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutusega saadeti kutse kõikidele koolidele ning perioodil 01.12.2015-25.01.2016 oli koolidel võimalik oma 4-6 liikmeline võistkond võistlusmängule registreerida. Täpsem info on leitav: <http://www.targaltinternetis.ee/event/registreeri-oma-kool-voistlusmangule-nutikalt-netis/>.

Võistlusmängule registreerus 40 kooli üle Eesti (kooli asukoht märgitud kaardil). Kõikide koolide juhendajad said juhendmaterjali koos ajakavaga. Piirkondlikus voorus on järgmised ülesanded: koolide tutvustus, valikvastustega viktoriin, kodune töö (video), füüsiline tegevus, peast arvutamise ülesanded, QR koodidega otsingumäng ning küsimustele vastamine.

Piirkondlike võistluste ajagraafik ja toimumiskohad

3.03. Pärnu Rääma Põhikoolis kell 12.00 Osalevad: Pärnu Rääma Põhikool, Pärnu Kuninga Tänav Põhikool, Pärnu Vanalinna Põhikool, Kilingi-Nõmme Gümnaasium;

4.03. Ehte Humanitaargümnaasiumis kell 12.00 Osalevad: Ehte Humanitaargümnaasium, Tallinna Humanitaargümnaasium, Tallinna Tõnismäe Reaalkool, Tallinna Laagna Gümnaasium;

9.03. Elva Gümnaasiumis kell 12.00 Osalevad: Elva Gümnaasium, Konguta Kool, Rõuge Põhikool, Varstu Keskkool;

10.03. Lätte Ühisgümnaasiumis kell 12.00 Osalevad: Lätte Ühisgümnaasium, Mustvee Gümnaasium, Tartu Veeriku Kool, Tartu Annelinna Gümnaasium;

11.03. Kohtla-Järve Järve Gümnaasiumis kell 12.00 Osalevad: Kohtla-Järve Järve Gümnaasium, Kohtla-Järve Ahtme Gümnaasium, Kohtla-Järve Kesklinna Põhikool, Avinurme Gümnaasium;

14.03. Jüri Gümnaasiumis kell 12.00 Osalevad: Jüri Gümnaasium, Kiili Gümnaasium, Saku Gümnaasium, Lagedi Kool;

15.03. Lihula Gümnaasiumis kell 12.00 Osalevad: Lihula Gümnaasium, Virtsu Kool, Emmaste Põhikool, Saaremaa Ühisgümnaasium;

29.03. Lustivere Põhikoolis kell 12.00 Osalevad: Lustivere Põhikool, Ilmatsalu Põhikool, Esku-Kamari Kool, Holstre Kool;

31.03. Kadrina Keskkoolis kell 12.00 Osalevad: Kadrina Keskkool, Tamsalu Gümnaasium, Kuusalu Keskkool, Järva-Jaani Gümnaasium;

01.04. Pelgulinna Gümnaasiumis kell 12.00 Osalevad: Pelgulinna Gümnaasium, Kristiine Gümnaasium, Tallinna Kunstigümnaasium, Audentese Erakool.

Poolfinaal toimub aprillis ning finaal mais. Poolfinaal koosneb: koolide tutvustus ja e-ohutuse alane tegevus koolis „Meie kool turvaliselt internetis“, viktoriin kuldvillaku laadis, kodune töö: miniveeb mõnest e-ohutuse teemast koos interaktiivse testiga, otsinguülesanne, füüsiline tegevus, väitlus. Finaal on järgmised osavõistlused: koolide tutvustus + mida oled õppinud võistluse jooksul, kodune töö: miniuuringu tutvustamine, DigitalSafetyLab kaardimängu mängimine, füüsiline ülesanne – fotojaht, väitlus ja õpetlik töötuba.

Aruandeperioodil toimus Targalt internetis projekti raames korraldatava koolidevahelise võistlusemängu „Nutikalt netis“ ettevalmistamine. Koostöös Eesti Informaatikaõpetajate Seltsiga koostati võistlusemängu kutse, pandi paika võistlusemängude ülesehitus, töötati välja hindamissüsteem, koostati juhised, küsimused ja ülesanded. Koostöös Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutusega saadeti kutse kõikidele koolidele ning perioodil 01.12.2015-25.01.2016 on koolidel olnud võimalik oma 4-6 liikmeline võistkond võistlusemängule registreerida. Täpsem info on leitav: <http://www.targaltinternetis.ee/event/registreeri-oma-kool-voistlusmangule-nutikalt-netis/>.

1.3.7 Veebilehe www.targaltinternetis.ee uus versioon

Targalt internetis veebilehe uuendamise eesmärk oli pakkuda lehel infot, õppe- ja teabematerjale senisest enam sihtgruppide vajadustest lähtuvalt ja atraktiivsemalt. Veebilehe uuendamiseks koostati pakkumiskutse, mis esitati 7-le firmale 31.augustil. Kõik firmad esitasid omapoolse pakkumise tähtajaks (30.september), mis kõik ka vastasid pakkumiskutses esitatud nõuetele ja tingimustele. Valituks osutus ADM Interactive- i pakkumine, milles esitatud tööde teostamise sisu kvaliteedi ja tööde teostamise hinna suhe oli pakututest parim. Veebilehe uue versiooni valmimiseks teostati töid perioodil 10.oktoober – 31.detsember vastavalt pakkumiskutse tingimustele) ning projekti veebilehe uus versioon avanes 31.detsembril. Veebilehel on pealeht www.targaltinternetis.ee, laste leht <http://laps.targaltinternetis.ee/>, noorteleht <http://noor.targaltinternetis.ee/> ning vihjeliini leht <http://vihjeliin.targaltinternetis.ee/>. Vihjeliini veebilehele on ligipääs ka otse aadressilt www.vihjeliin.ee. Veebilehe pealehel on lehed õpetajatele ja lapsevanematele, millel on esitatud vastavale sihtgruppidele suunatud teabe- ja õppematerjalid.

1.3.8 Targalt internetis veebilehe haldamine ja külastatavus

Perioodil 01.01.2015-31.12.2015 külastati veebilehte www.targaltinternetis.ee 42 406 korral 34 569 inimese poolt. Kokku oli 149 268 lehekuvamisi. Keskmine veebilehel viibimise aeg oli 3:30. 69% külastajatest olid esmakülastajad. Kokku on veebilehte külastatud 115 riigist. Aruandlusperioodil lisati veebilehele 28 uudislugu, ning projekti raames loodud materjalid: tunnikava „Privaatsusseaded sotsiaalvõrgustikes“ 6-9 klasside õpilastele, 3 õppeotstarbelist äppi lastele ja noortele ning 8 teabematerjali lastele, noortele ja lapsevanematele. Teabematerjalid ning tunnikava on nii eesti kui ka vene keeles.

Targalt internetis Facebooki veebilehel <https://www.facebook.com/Targaltinternetis/> oli 01.01.2015 seisuga 362 Facebooki kasutajat selle veebilehe endale meeldivatesse lisanud, siis 31.12.2015 seisuga oli sama teinud 476 inimest, seega aastaga oli lisandunud 114 meeldimist

2) Veebipõhise vihjeliini www.vihjeliin.ee haldamine võimaldamaks elanikkonnal edastada teateid internetis levivast laste seksuaalset ärakasutamist esitavast materjalist, saabunud teadete kiire käitlemine, vastava materjalide eemaldamine koostöös õiguskaitseorganite ja rahvusvahelise koostöövõrgustikuga INHOPE.

1.3.9 Vihjeliini veebilehe haldamine

Vihjeliini projektijuhi ülesanne on tagada veebikeskkonna www.vihjeliin.ee tõrgeteta töö: veebivormi kaudu laekunud teadete vastuvõtmine, teadete kiire edastamine selle riigi kontaktasutusele, kus ebaseadusliku sisuga (laste seksuaalset ärakasutamist esitav materjal) veebikeskkond on loodud ja/või hallatud, et vastavalt riigi seadustele saaks alustada toiminguid ebaseadusliku materjali eemaldamiseks, leviku tõkestamiseks ning kuriteo menetlemiseks. Veebileht on eesti, inglise ja vene keeles.

Vihjeliini projektijuhi ülesanne on ka pidevalt teavitada avalikkust ja interneti kasutajaid vihjeliini eesmärgist ja tegevusest ning avaldada vastavat statistikat. Vihjeliini veebilehel avaldatakse statistikat iga pooleaasta kohta. Aprillis avaldati www.vihjeliin.ee/statistika/ veebilehel statistika vihjeliinile saabunud teadete osas perioodil 01.10.2014- 31.03.2015, detsembris avaldati statistika perioodil 01.04 – 30.11.2015 saabunud teadete osas. Veebruaris ilmunud Lastekaitse Liidu ajakirjas Märka last ilmus vihjeliini tööd tutvustav artikkel. Vihjeliini tegevusest antakse ülevaade igal projekti raames toimunud koolitus- ja teavitusüritusel (vt punkt 1.1), samuti jagatakse infot üritustel, mida korraldatakse projekti raames või üritustel, kus projektimeeskond osaleb (Turvalise Interneti päeva tähistamine Solarise keskkuses, seminar Justiitsministeeriumis, rahvusvaheline noorsootöötajate koolitus Rõuge noortekeskuses jpt.). Vihjeliini tööst teavitava video loomiseks moodustatud töörühm koostas stsenaariumi loomiseks kavandi, mis esitatakse tööteostajale (meediaettevõtte, valitakse pakumiskutsele vastanute seast). Video valmib 2016.aasta I kvartalis. Eesti vihjeliin panustas INHOPE võrgustiku liikmete teenuse kvaliteedi tõstmiseks USA vihjeliini haldava organisatsioon *National Centre for Missing and Exploited Children* (NCMEC) poolt läbi viidud küsitluses, mille analüüsi põhjal töötas NCMEC välja võimalikud ettepanekud teenuse arendamiseks. Vihjeliini veebilehe uus versioon www.vihjeliin.ee valmis detsembris 2015. Uus versioon erineb varasemast kujunduse poolest, samuti on uuendatud teavitusvorm. Uuendused võimaldavad edukamalt edastada infot vihjeliini tööst. Teavitusvormi uus versioon võimaldab efektiivsemalt sisestada vajalikku teavet.

1.3.9.1 Vihjeliinile saabunud teadete menetlemine ja statistika

Vihjeliinile (www.vihjeliin.ee) saabunud teadete käitlemine ning vastava statistika ülevaadete koostamine ning avaldamine toimub vastavalt vihjeliini tööjuhisele vihjeliini teadete käitlejate poolt. Teabekäitleja avab saadud teate, analüüsib sellele lisatud sisu ning vastavalt vihjeliini tööjuhisele edastab info ebaseaduslikku sisu esitavast veebilehest Politsei- ja Piirivalveameti kontaktisikule, ning kui sisu on hallatud välisriigis, siis edastatakse see INHOPE võrgustiku teabesüsteemi kaudu vastava riigi vihjeliinile. Vihjeliini teabekäitlejate poolt käideldi perioodil 01.01.-31.12.2015 kokku 687 teadet, mis laekusid vihjeliini veebilehe ja INHOPE võrgustiku teabesüsteemi kaudu. Laekunud teadetest sisaldas 150 teavet ebaseaduslikust materjalist, so laste seksuaalset ärakasutamist esitav materjal. 212 teadet sisaldas materjali, mis osutus lastele ebasobivaks (pornograafia 18+) ning kergelt ligipääsetavaks, muud infot sisaldas 325 teadet. Vihjeliini veebilehe www.vihjeliin.ee üldine külastatavus aruandeperioodil oli 1403. külastust 1147 kasutaja poolt, lehti kuvati 2604 korral, millest 81% olid esmakülastajad. Keskmine lehel viibimise aeg oli 58 sekundit. Veebilehte külastati 74 riigist.

1.3.9.2 INHOPE võrgustiku üldkogu ja aastakoosolekud

a) Üldkogu ja aastakonverents, Haag 01.-04. juuni

INHOPE võrgustik on rahvusvaheline internetipõhiste vihjeliinide assotsiatsioon. Võrgustiku missioon on toetada ja edendada vihjeliinide koostööd internetis laste seksuaalset ärakasutamist esitavate materjalide leviku tõkestamisel. Võrgustikku kuuluvad hetkel 51 vihjeliini 45 riigist üle maailma www.inhope.org. INHOPE võrgustiku liikmete töökoosolekud toimuvad kaks korda aastas, millest ühe raames toimub ka INHOPE liikmete üldkogu. 2015. aasta üldkogu ja esimene töökoosolek toimus 1. - 4.juunil Haagis Europoli peakorteris, mille raames toimus 3.juunil ühine konverents „*Prevention and Awareness*“ Euroopa Liidu liikmesriikide politseiasutuste esindajatega. Üritustel olid esindatud võrgustiku kõik liikmesvihjeliinid 47 riigist. Eesti vihjeliini esindas nii konverentsil kui ka INHOPE üldkogul ja töökoosolekul vihjeliini projektijuht M.Hallimäe. Konverentsi „*Prevention and Awareness*“ ettekanded käsitlesid ennetusmeetmete võimalusi, vajalikkust ja tulemuslikkust laste seksuaalse ärakasutamise vastu võitlemisel. Põhietekande proaktiivsetest meetoditest selles vallas esitas prof. Beier Saksamaalt. Samuti käsitleti ettekannetes probleeme ja küsimusi, mis tulenevad eri riikide seadusandluse erisusest. Heade praktikate näidetena esitleti USA ja Rumeenia, ning Iirimaa ja Taivani politseiasutuste ja vihjeliinide koostööd laste vastu suunatud seksuaalkuritegude tõkestamisel. INHOPE võrgustiku töökoosoleku ja üldkogu raames käsitleti teemasid, mis puudutasid liikmetevahelise infovahetuse efektiivsuse tõstmist, et tagada kiire ja tulemuslik teadete käitlemine ning laste seksuaalset ärakasutamist esitleva materjali eemaldamine internetist. Tutvustati ja toimus ka arutelu INHOPE-i uue andmevahetussüsteemi kasutuselevõtu osas ning sel otstarbel kavandatud koolitusprogrammi tutvustus.

b) INHOPE võrgustiku aastakoosolek, Lissabon 02.-06.november

Aastakoosoleku peamine teema oli INHOPE võrgustiku strateegiadokumendi aastateks 2016-2020 koostamine, sh võrgustiku missiooni ja visiooni sõnastamine. Aastakoosoleku raames toimusid ka temaatilised töötoad ja arutelud. Olulisim neist oli INHOPE võrgustiku uue andmevahetussüsteemi ICCAM testversiooni demonstreerimine ning sellele järgnenud arutelu. Toimunud töötubadest võib eraldi välja tuua veel temaatilise arutelu aktuaalsel teemal: *Sexual abuse trends among the 13-18 years age group in gaming: CSAM and animation*. Aastakoosolekul osalesid INHOPE võrgustiku kõik liikmesvihjeliinid 47 riigist. Eesti vihjeliini esindas aastakoosolekul vihjeliini projektijuht M.Hallimäe.

1.3.9.3 Osalemine INHOPE võrgustiku koolitustel

a) 18.mail toimus INHOPE koolitusprogrammi juhi Denton Howard-i juhtimisel veebinar INHOPE *Excellent Service Task Group* (kvaliteetse teenuse arenduse töögrupp) liikmetele (14 liiget). Eestit esindab töögrupis vihjeliini projektijuht M.Hallimäe. Veebinari peamised teemad olid: parima praktika printsiibid, koolituskalendri teemad ja kalenderplaan, parima teenuse pakkuja (vihjeliin) väljaselgitamiseks kriteeriumite määratlemine.

b) Vihjeliini teadete käitleja K. Kuusk osales 15.-17. juunil 2015 INHOPE võrgustiku vihjete käitlejate koolitusseminaril INTERPOL-is Lyonis, kus tutvustati uut INHOPE ja Interpoli vihjete käitlemise tarkvara IC-CAM. Koolitusseminaril toimus uue tarkvara testimine ning materjalide hindamine. Uut süsteemi kasutavad 11 Euroopa vihjeliini ning sügisel oodatakse sellega liituma kõiki Euroopa vihjeliine, sh Eestit.

c) 30.septembril toimus INHOPE koolitusjuhi Denton Howardi juhtimisel veebinar „*New Browser plugins / Add-ons useful in tracing - explanation & demonstration*“. Veebinari raames tutvustati uusi töövahendeid, mis võimaldavad efektiivsemalt analüüsida teadetes esitatud veebikeskkondade päritolu. Veebinari lõpus toimus küsimuste - vastuste voor ning arutelu osalejate vahel ning info

vahetamine kogemustest erinevate tehniliste pluginate kasutamisest. Veebinaril osalesid võrgustiku 22 liiget.

1.3.9.4 Vihjeliini töötajate siseriiklik koolitus

Koolitus toimus 25.novembril MTÜ Eesti Abikeskuses ning osalesid nii vihjeliini töötajad kui ka lastenõuandetelefoni 116 111 töötajad ja nõustajad. Koolituse viis läbi Politsei- ja Piirivalveameti projektijuht Anu Baum. Koolituse teemad olid järgnevad: probleemsed käitumismustrid virtuaalkeskkonnas, sekkumised ja efektiivne teabevahetus juhtumite nõustamisel erinevate osapoolte vahel. Koolitusel osales 15 inimest.

3) Osalemine Euroopa koostöövõrgustikus Insafe vahetamaks vajalikku oskusteavet ning panustamaks projekti raames loodud temaatiliste õppe- ja teavitusmaterjalidega BIK- net (Better Internet for Kids) platvormi kaudu Euroopa teavitusmaterjalide kataloogi.

1.3.9.5 26.-29.05.2015 Insafe koolitusseminar Prah

Teavitustöö koordinaator K. Kuusk osales 26.-29. mail 2015 Insafe võrgustiku koolitusseminaril Prah. Koolitusseminaril tutvustati uut Insafe projekti, uuemaid suundumusi, sh asjade interneti ja ISIS-e online tegevust. Facebook ja Twitter tutvustasid oma teenuste uuemaid turvalisuse poliitikaid. Eraldi töötoad toimusid teavituskeskustele ning abiliinidele, kus arutati erinevate Euroopa riikide praktikaid ja kogemusi. Insafe võrgustiku esindaja tutvustas Euroopa riikide turvalise interneti keskustele mõeldud BIK-net veebilehte, mis avalikustatakse oktoobris 2015. Teavituskeskuste esindajad arutasid 2016. aasta turvalise interneti päeva sõnumit, kõige enam hääletati sõnumi „*Better internet – play your part*“ poolt. 29. mail toimus Insafe võrgustiku juhtkomitee (*Steering Committee*), kus arutati juhtkomitee ülesandeid, Insafe ja Bik-net projekti tegevusi ning ootusi riiklikele turvalise interneti keskustele. Euroopa teavitusmaterjalide kataloogi sisestati projekti raames loodud „Targalt internetis“ põrandamängu ja lauamängu info ja failid.

1.3.9.6 Osalemine Insafe noortepaneeli koordinaatorite veebiseminaridel

Teavitustöö koordinaator K. Kuusk osales 18.03, 20.05 ja 26.06 noortepaneeli juhendajate veebiseminaridel mis keskendusid tööle noortega ning laste kaasamisega seotud erinevatele praktikatele. Seminaridel osalesid erinevate riikide noortepaneeli koordinaatorid. Veebikonverentsid olid korraldatud Insafe võrgustiku poolt.

1.3.9.7 Osalemine Insafe teavituskeskuste veebiseminaril

24.03.2015 osales teavitustöö koordinaator K. Kuusk Euroopa riikide turvalise interneti keskustele suunatud teavitustöö veebikonverentsil, mis oli korraldatud Insafe võrgustiku poolt ja keskendus uue projekti teavitustöö tegevuste tutvustamisele. Teavitustöö koordinaator K. Kuusk osales 9.-11. detsembril Insafe võrgustiku koolitusseminaril Varssavis. Koolitusseminaril käsitleti peamiselt järgnevaid teemasid: privaatsus online keskkondades, eetiline andmete kogumine, seksuaalse käitumisega seotud riskid; Ask.fm ja Facebooki esindajad tutvustasid olulisi muudatusi oma keskkondade privaatsuspoliitikas. Lisaks toimusid mitmed arutelud teemadel: noorte kaasamine, koostöö meedia väljaannetega, koostöö politseiga, turvalise interneti päeva tegevused erinevates

riikides jne. 11. detsembril osales K. Kuusk Insafe Steering Committee kohtumisel, kus arutati peamiselt Insafe kvaliteediprogrammi, parimate praktikate juhiseid, koostööd erinevate võrgustikega (nt eTwinning), turvalise interneti päeva raames välja antavat artiklite kogumit Euroopa Parlamendi ajakirjas ja 2017. aasta turvalise interneti päeva kuupäeva.

1.3.9.8 Osalemine Insafe noortepaneeli koordinaatorite veebiseminaridel

Teavitustöö koordinaator K. Kuusk osales 18.03, 20.05 26.06 ja 18.12 noortepaneeli juhendajate veebiseminaridel, mis keskendusid tööle noortega ning laste kaasamisega seotud erinevatele praktikatele. Seminaridel osalesid erinevate riikide noortepaneeli koordinaatorid. Veebikonverentsid olid korraldatud Insafe võrgustiku poolt. Kohtumistel arutati erinevate riikide turvalise interneti keskuste noorte kaasamise põhimõtteid ning noortepaneeli tööd, samuti erinevaid temaatikaid, nt perede meediakasutust, küberkiusamist, noortelt noortele loodud materjale jne.

1.3.9.9 Osalemine Insafe teavituskeskuste veebiseminaridel

24.03. ja 27.11 osales teavitustöö koordinaator K. Kuusk Euroopa riikide turvalise interneti keskustele suunatud teavitustöö veebikonverentsidel, mis olid korraldatud Insafe võrgustiku poolt. Seminaridel tutvustati Insafe uue projekti teavitustöö tegevusi, erinevate riikide poolt loodud teavitusmaterjale ning arutati päevakajalisi teemasid, nt online vihakõne jmt.

Koostöö Insafe võrgustikuga teavitusmaterjalide jagamisel

Eesti turvalise interneti keskus on jaganud rahvusvaheliselt oma materjale Insafe teavitusmaterjalide kataloogi vahendusel (Insafe resource catalogue). Oktoobri lõpus loodi veebileht www.betterinternetforkids.eu, kuhu Eesti Targalt internetis projekti poolt on edastanud 20 teavitusmaterjali ja postitust. Eesti materjalide kohta saab infot klikkides pealehel oleval Eesti lipul, samuti <https://www.betterinternetforkids.eu/web/portal/resources/gallery> (valides eesti keele) ja videod veebilehel <https://www.betterinternetforkids.eu/web/portal/resources/videos> (valikus tuleb valida eesti keel) ning Eesti turvalise interneti päeva tegevuste kohta leiab infot <https://www.saferinternetday.org/web/estonia/sid>. Näiteks on veebilehelt leitavad 7 privaatsussätete seadmise juhist koos tunnikavaga, lauamäng, multifilmid, teavitusvideod, teave Eesti projektist ja üritustest jne.

Osalemine Euroopa Turvalise Interneti Foorumil

28.-29.10.2015 toimus Luksemburgis Euroopa Turvalise Interneti Foorum, mis kandis pealkirja „*Breaking down barriers for a better internet*“. Eestit esindasid seal K. Kuusk Lastekaitse Liidust ja B. Haage MTÜ Abikeskustest. Foorumil olid esindatud erinevad organisatsioonid ja huvigrupid. Peamiselt käsitleti järgnevat teemasid: noorte digitaalsete oskuste suurendamine ning nende jõustamine online tehnoloogiate kasutamisel, lapse õigused digitaalses maailmas, õigus mängule ning *Internet of Toys*, parema interneti loomine lastele – erinevate huvigruppide roll selle saavutamisel jne.

4) *Laste ja noorte kaasamine projekti noortepaneeli kaudu projekti tegevuste kavandamiseks ja elluviimiseks.*

Käesolevas jätkuprojektis jätkab tööd eelmise projekti raames loodud noortepaneel, mis saab projekti vältel kokku 3 korda ning seminaride vahelisel ajal vahetatakse vajalikku infot noortepaneeli Facebooki grupis. Noortepaneeli info on leitav veebilehelt <http://www.targaltinternetis.ee/noortepaneel/>. 8.-9. mail toimus Padisel Kallaste talus projekti noortepaneeli seminar. Seminarist võttis osa 11 noortepaneeli liiget ja 4 täiskasvanut. Noortepaneeli liikmetega pandi paika uue projekti noortepaneeli tegevused ning ajakava. Lisaks arutati, milline võiks olla projekti lastele ja noortele suunatud uue veebilehe sisu ja disain ning milliseid teavituspõhiseid materjale noortele ja lastele luua. E. Linnase juhendamisel viidi noortepaneeli liikmetega läbi e-ohutuse äppide tegemise töötuba. Noortepaneeli liikmed osalesid ka „Targalt internetis“ konkursside õpilastööde hindamisel. Lisaks töötubadele ja aruteludele mängiti discgolfi ja pandi oma võimed proovile seikluspargis. Neli Targalt internetis noortepaneeli liiget esinesid 10. veebruaril 2015 Solarise keskuse Nutipäeval, kus arutati noorte nutiseadmete kasutamise harjumusi ja turvalisuse küsimusi. Kolm noortepaneeli liiget esinesid 13. mail 2015 Tarbimiskeskonna arengu konverentsil „Kuidas tarbijast sai kaup ja mis ootab meid ees“ arutelu „Milliseks hindavad noored suurandmetest tulenevaid ohte ning kas e-turvalisus on nende jaoks probleem?“. Üks noortepaneeli liige esindas Targalt internetis noortepaneeli laste ja noorteseminaril CATS (Children as Actors Transforming Society) Šveitsis, osalemise kulud kaeti Eurochild võrgustiku poolt. Teavitustöö koordinaator K. Kuusk ja noortepaneeli esindaja tutvustasid osalejatele Eesti turvalise interneti keskuse tegevusi ja teavituspõhiseid materjale. 27.-28. novembril toimus Kõrvemaal projekti noortepaneeli seminar. Seminarist võttis osa 10 noortepaneeli liiget ja 3 täiskasvanut. Noortepaneeli liikmetega arutati uue www.targaltinternetis.ee lastele ja noortele suunatud veebilehe kujundust ja sisu. Projekti nõuandva kogu liige H. Metsoja Microsoftist kõneles noortele digivahendite turvalisemast kasutamisest, täpsemalt paroolide tähtsusest ning viirustest hoidumisest. Kuna varsti on kätte jõudmas 2016. a turvalise interneti päev, siis arutati noortega, kuidas võiks seda koolides tähistada. Lisaks temaatilistele aruteludele toimus noortele ka vibulaskmiskoolitus.

5) Siseriikliku dialoogi arendamine huvirühmade vahel projekti nõuandva kogu kaudu edendamaks laste ja noorte positiivset internetikasutust

Projekti „Targalt internetis - SIC EE III“ Nõuandvasse kogus on esindatud Haridus- ja Teadusministeerium, Justiitsministeerium, Sotsiaalministeerium, Siseministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Riigi Infosüsteemide Amet, Andmekaitse Inspeksioon, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit, Microsoft Eesti, EMT, Tartu Ülikool, Tallinna Ülikool, Rate.ee, Delfi.ee, Koolipsühholoogide Ühing, MTÜ Eesti Lastevanemate Liit, Informaatika õpetajate Tallinna ainesektsioon, Tartu Laste Tugikeskus, MTÜ Lastekaitse Liit, Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutus, Politse- ja Piirivalveamet ja MTÜ Eesti Abikeskused. Lisaks kuulub Nõuandvasse kogusse ka projekti Noortepaneeli esindaja. Käesoleva projektiperioodi esimene Nõuandva kogu koosolek toimus 18. juunil Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutuses. Koosolekul oli esindatud Siseministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit, Microsoft Eesti, Tallinna Ülikool, Koolipsühholoogide Ühing, Informaatika õpetajate Tallinna ainesektsioon, MTÜ Lastekaitse Liit, Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutus, Politse- ja Piirivalveamet ja MTÜ Eesti Abikeskused. Samuti osales koosolekul Noortepaneeli esindaja. Koosolekul andisid projektimeeskonna esindajad ülevaate perioodil mai- juuni 2015 toimunud peamistest tegevustest ja tegevuskavasolevatest järgnevatest tegevustest.

Nõuandva kogu liikmed avaldasid arvamusi projekti senise tegevuse ja nähtavuse osas ning tegid ettepanekuid projekti mõju hindamise meetodite osas. Seejärel toimusid arutelud projekti veebilehe uue versiooni loomise teemal ja septembris toimuva kampaania „Tagasi kooli“ sisu ja sihtrühma määramiseks. Toimus ka arutelu Euroopa Komisjoni programmi Connecting European Facility uue projektitaotlusvooru raames esitatava uue projektitaotluse temaatika osas. Projektitaotlusvoor avatakse septembris käesoleval aastal. Koosoleku protokoll saadeti kõigile Nõuandva kogu liikmetele.

2015. aasta teine korraline Nõuandva kogu kohtumine toimus 16.detsembril Pelgulinna Gümnaasiumis. Koosolekul osalesid Justiitsministeeriumi, Eesti Koolipsühholoogide Ühingu, Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi, Riigi Infosüsteemide Ameti, Lastekaitse Liidu, Eesti Arvutiõpetajate Seltsi, Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutuse, Sotsiaalministeeriumi, ja Politsei- ja Piirivalveameti esindajad. Koosolekul andis projektimeeskonna esindajad ülevaate perioodil juulinoovember 2015 toimunud peamistest tegevustest ja tegevuskavasolevatest järgnevatest tegevustest. Projekti Targalt internetis teavitustöö ja noortepaneeli töö koordinaator Kerli Kuusk andis ülevaate teavitustöö tegevustest. Vihjeliini projektijuht Malle Hallimäe andis ülevaate vihjeliini tööst. Seejärel toimus arutelu Turvalise interneti päeva tähistamiseks korraldatavate tegevuste teemal. Politsei- ja Piirivalve ameti eestvedamisel toimub 0902.2016l Meritoni hotellis konverents „Kaitse ennast ja oma sõpra“, mille peamisteks sihtrühmadeks on üldharidus- ja kutseõppeasutuste õpetajad ja gümnaasiumi- ja kutseõppeasutuste õpilased. Konverents koosneb kolmest teemadeplokist. Konverentsist tehakse ka veebiülekanne. Turvalise interneti päeva raames korraldatakse ka meediakampaania, mille peakorraldaja on MTÜ Abikeskused. Valmistatakse 3 teavitusvideot, mida näidatakse erinevates meediumites. Lisaks avaldatakse temaatilisi artikleid nii maakonnalehtedes kui ka üleriigilistes väljaannetes ja uudisteportaalides. Kõikidele koolidele saadetakse Lastekaitse Liidu poolt kokku pandud temaatilised teavitusmaterjalid (plakat, näidistunnikava, online materjalid jne) ning tehakse üleskutse tähistada oma koolis turvalise interneti päeva. Kolmanda päevakorra teemana arutati CEF programmi 2015.aasta taotlusvooruga jätkuprojekti taotluse esitamist. Projekti kestvuseks on 30 kuud (algus juuli 2016 ja lõpp detsember 2018) ning Euroopa Komisjoni rahastus on sellele 50%. Projekti tegevussuundadeks on sihtrühmade teadlikkuse ja digipädevuste tõstmine (kampaaniad, materjalid jne), töö noortega, vihjeliini töö, abiliini töö ning siseriiklik ja rahvusvaheline koostöö. Arutluse tulemusena selgus, et Targalt internetis jätkuprojektis osalevad MTÜ Lastekaitse Liit, MTÜ Abikeskused, Politsei- ja Piirivalveamet ja Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutus. Lastekaitse Liit jätkab projekti koordinaatorina. HITSA toetab õpilaste ja õpetajate digipädevuste tõstmist läbi õpetajate koolituse ja vastavate materjalide väljatöötamisega. MTÜ Lastekaitse Liit koordineerib tööd laste ja noortega ning panustab teavitustöösse. Lisaks jätkab MTÜ Lastekaitse Liit vihjeliini teenuse pakkumist. MTÜ Abikeskused jätkab lasteabitelefoni teenuse pakkumist. Politsei- ja Piirivalveamet panustab nii teavituse, abiliini kui ka vihjeliini töösse. Koostöös projekti partneritega tähistatakse turvalise interneti päeva ning selle raames korraldatakse sihtrühmadele erinevaid üritusi ja kampaaniaid ning koostatakse temaatilisi teavitusmaterjale. Projekti täpsemate tegevuste planeerimisel lähtutakse riiklikest valdkondlikest arengukavadest ja strateegiatest. Projektitaotlusele annab kinnituse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poolset kinnitust, kes on Eestis programmi riigipoolseks kontaktpunktiks. Koosolekul lõpul toimus arutelu, milliseid tegevusi eelkõige teavitustöö raames järgnevatel aastatel Eestis ellu viia ning kuidas erinevad huvigrupid/asutused võiksid ja saaksid nende elluviimises osaleda või elluviimist toetada. Koosoleku protokoll saadeti kõigile Nõuandva kogu liikmetele.

6) Laste virtuaalses keskkonnas kiusamiskäitumise ennetamiseks ja sekkumiseks teavitusmaterjalide loomine ja levitamine (sh ürituste kaudu) koostöös projektiga "Kiusamisvaba lasteaed ja kool".

Aruandeperioodil käsitleti küberkiusamise teematikat Targalt internetis töötubades, mis toimusid koolides üle Eesti, vt aruande punkt 1. Samuti on kiusamiskäitumise ennetamist virtuaalses keskkonnas käsitletud projekti raames 2015.aastal loodud teabematerjalides (vt eelnevalt punkt 1.6)

1.4. Elanikkonna teadlikkuse tõstmine lapse õiguste sisust LÕK põhimõtete tutvustamise kaudu (LPA rakendusplaan meede: 3.1. punkt 3.1.1.6.)

1.4.1 ÜRO Lapse õiguste konventsiooni teavituskampaania "Lapse õiguste kuu" LÕK'i põhimõtete tutvustamiseks läbi lastele suunatud tegevuste, mh nende arvamuste küsimiseks ja saamiseks. Põhirõhk lapse osalusel ja õigusel vägivallatule lapsepõlvele. Sihtrühmadele suunatud tegevused, lapsesõbralik jaotusmaterjal, konkursid, teavituskampaania, PÕFF JUST filmil osalemine, konverents,

laiapõhjaline teavitus, ajakirja Märka Last erinumber, kodulehe alalehe täiendused. Tõlked vene keelde.

Kuna 2015 aastal keskenduvad tegevused seotult lapse õigusega kaitsesele kõikide vägivaldavormide vastu, siis oli ka Lapse Õiguste Kuu tegevused kantud egiidist „Ära löö last - ka sõnaga“. Lapse õiguste kuu raames ilmus Märka Last number, milles mh käsitleti ka uue lastekaitseadusega seonduvat (vt. <http://ajakiri.lastekaitseliit.ee/2015/11/20/lastepaeva-eri/>) Perioodil oli ulatuslik meediakajastus, sh koostööpartnerite kajastustes (vt ka LISA1) <http://koolielu.ee/info/readnews/471126/lastekaitse-liit-tahistab-traditsiooniliselt-lapse-õiguste-kuud>

Aastal 2015 tähistati PÕFFI Justfilmi raames korraldatava lapse õiguste eriprogrammi viiendat sünnipäeva. Lapse õiguste eriprogrammi kokkupanemisega alustati koos Justiitsministeeriumi ja lasteombudsmaniga juba 2015. aasta suve hakul. Programmi kokkupanemine eeldab PÕFFI meeskonna poolt saadetud filmide läbitöötamist ning valimist, lähtudes meie ühiskonna vajadustest ja aktuaalsetest probleemidest. Filmide vaatamisele järgnesid ühiskoosolekud, mille raames arutati ka eriprogrammi korralduslikke küsimusi (pressiteade, temaatilised artiklid, filmijärgsed arutelud, kommunikatsioon jne). MTÜ Lastekaitse Liit esindasid K.Gornischeff ja M.Valner. Programm koosnes 13. filmist, filme tutvustati erinevaid kanaleid pidi, lähtudes erinevatest sihtrühmadest (lapsed/noored, vanemad, spetsialistid, tudengid jt). 16.11 toimus Coca-Cola Plazas asuvas Basiilik restoranis PÕFFi alamprogramm JustFilmi raames linastuva Lapse õiguste eriprogrammi viienda aastapäeva pidulik avamine. Avamisel võtsid sõna Lastekaitse Liidu, Justiitsministeeriumi, Õiguskantsleri kantselei ning PÕFFi esindajad. Pilte avamisest avaldati ka Postimehes: <http://poff.postimees.ee/3402263/just-filmi-lapse-õiguste-eriprogrammi-avamine> Lisaks varasematel aastatel korraldatud filmijärgsetele aruteludele korraldati sel aastal kinosaalist väljaspool 3 arutelu. Valitud filmide linastustele järgnesid arutelud festivali pop-up klubis Stalker, kus filmis tõstatatud teemasid lahkasid vaatajatega koos valdkonna eksperdid ja arvamusiidrid. MTÜ Lastekaitse Liit eestvedamisel toimus 19.11.2015 arutelu filmi “Oma laps” kinoseansi järel. Arutelu osutus väga populaarseks ning huvitavaks. Arutelust võtsid osa ekspertidena MTÜ Eesti LGBT juht Helen Talalae, psühholoog Roman Timofejev, majanduslikku mõõdet andis Konkurentsiameti direktor Märt Ots. Arutelu modereeris LKL kommunikatsioonijuht Mart Valner. Arutelu keskendus lapse osalusel perekonnaelus, rääkides osaluse edendamise, vanema ja lapse erinevatest rollidest. Lisaks osaluse teemaikale keskenduti ka erinevate peremudelite eksisteerimise üle. Arutelu kuulas 30-35 inimest. Infot edastati erinevate infokanalite kaudu (Facebook, koduleht, pressiteade, erinevad infolistid, ülikool jt). MTÜ LKL eestvedamisel toimusid lisaks 3 arutelu, millest saab rohkem infot [siit](#).

MTÜ Lastekaitse Liit korraldas Lapse Õiguste Kuu raames loovtööde konkursi teemal „Meie pere armastab...“. Konkursile oodati töid sellest, mida armastab konkursil osaleja pere ühiselt teha ning mis on pere lemmiktegevused või –harjumused. Konkursile oli võimalik esitada nii joonistusi (vabas formaadis) kui ka fotosid ning konkursil said osaleda lapsed vanuses 0-18. Töid hinnati kahes vanuserühmas: joonistuste puhul 0-6 ning 7-14 ning fotode puhul 7-14 ning 15-18. Laialdane teavitus erinevates kanalites. Konkursi võitjad kuulutati välja 10.detsembril, kui tähistati inimõiguste päeva. Konkursile olid auhinnad välja pannud Meremuuseum, Maanteemuuseum, Kohtla Kaevanduspark-museum, AHHA keskus ning Photopoint. MTÜ Lastekaitse Liit andis välja eriauhinna Paide Ühisgümnaasiumi 4. klassi õpilastele, kes võtsid vaevaks ja osalesid konkursil kogu oma klassiperega. Eriauhinnaks oli kahetunnine lapse õiguste töötuba, mis viiakse läbi 16.märtsil 2016.

Lapse Õiguste Kuu raames avalikustati ka uuring “*Lapse osalemine pereelus*”, mis oli 2008 aastal läbiviidud analüüsi kordusuuring, eesmärgiga selgitada välja laste osalus pereelus, vanemate kasvatustavad (sh karistusviisid), laste arvamus selles osas ning muutused antud küsimustes nii praktikas kui ka hoiakutes võrreldes 2008. aastaga (vt. lähemalt p.2.2). Uuringut tutvustati avalikkusele MTÜ Lastekaitse Liit aastakonverentsil “Ära löö last – ka sõnadega” (vt lähemalt p.4.3.)

Kuna aastal 2015 keskendus Lastekaitse Liit oma tegevustes mh vägivallavabale kasvatusele, siis tõlgiti eesti keelde üldkommentaar nr 13 (2011) [Lapse õigus kaitsesele igasuguse vägivalla eest](#).

Üldkommentaari tõlget levitati erinevates spetsialistide võrgustikes ja on kättesaadav Lastekaitse Liidu kodulehelt eesti ja vene keeles. MTÜ Lastekaitse Liit tutvustas Lapse Õiguste Komitee üldkommentaari nr 13 (2011) *The right of the child to freedom from all forms of violence* (LÖK art. 19) eestikeelset tõlget 02.12.2015.a. korraldatud õiguslasel seminaril „Samal poolel – lapse poolel“ (V), kus osales 106 inimest. Seminari alateemaks: vägivald lastega perekonnas.

Väga oluline on *lapse õigusi ja heaolu analüüsivate artiklite avaldamine*: 10. detsembril esitles Eesti Inimõiguste Keskus aastaaruannet „Inimõigused Eestis 2014-2015“, mis käsitleb Eestis möödunud kahel aastal inimõiguste valdkonnas toimunud olulisemaid arenguid. Lapse õiguste peatükki kirjutas kolmandat aastat järjest MTÜ Lastekaitse Liit esindaja Helika Saar (vt: <http://humanrights.ee/inimoiuguste-aruanne-2/inimoiugused-eestis-2014-2015/>). 16. detsembril Avaldati H.Saar'e ja T.Tulva artikkel „Lapse õigused: väljakutsed tänases Eestis“ Soome Lastekaitse Keskliidu kogumikus „Focus on the Child – Near and Far“

Täiendavalt viidi läbi lapse õigusi tutvustavaid töötubasid ja koolitusi: 18.veebruar - Malle Hallimäe ja Kiira Gornischeff viisid Pedagoogilise Seminari "Inimõiguste nädala" raames läbi töötoa "Lapse õigused". Töötoast võtsid osa tulevased noorsootöötajad ja 16. veebruar osales Malle Hallimäe "Inimõiguste nädala" raames ka arutusel "Inimõiguste kohvik" ([siin](#) link uudisele). 21. oktoober viisid Kiira Gornischeff ja Gertha Teidla-Kunitsõn Tallinna Linna Keskraamatukogus läbi 1,5 tunnise lapse õiguste töötoa. Töötuba kutsus läbi viima Tallinna Linna Keskraamatukogu, kes korraldas lastele koolivaheajal Eesti-teemalise laagri. Töötoas osales 12 last vanuses 7-12. Töötuba toimus eesti ja vene keeles. Töötoas kasutati erinevaid foorumteatri meetodi mängu ja harjutusi, läbi mille laste õigustest arutati ja põhjendati, miks nad nii arvavad. 20. novembril pidas M.Hallimäe loengu (4h) alaealiste ülekuulamise koolitusprogrammi raames politseiametnikele Sisekaitseakadeemias, teemal: rahvusvaheline mõde (lapse õiguste konventsioon ja lapse õiguste komitee soovitusel); riigisisene õigus (põhiseadus, lastekaitseadus jms); lapse huvid ja nende esikohale seadmine ja lapse kaasamine ja lapse arvamuse välja selgitamine.

MTÜ Lastekaitse Liit osales teist aastat aktiivselt *Arvamusfestivalil*, ning esitas 2014. aasta lõpus festivali ideedeks kokku kolm aruteluteemat: Lapse õigused meedias; Laps ja narko; Laps uues lastekaitseaduses. Kõik LKL poolt esitatud teemad valiti ka festivalile. „Lapse õigused meedias“ arutelu toimus Väärtuste ja eetika laval. Arutelu „Laps ja narko“ (modereeris Andri Maimets, osalesid Risto Kasemäe (juhtivkriminaalametnik); Anna Frank (Tallinna Laste Turvakeskuse osakonnajuhataja); Steven Vihalem (noorsootöötaja); Mart Kalvet (MTÜ Ravikanepi eestvedaja, muusik, kolumnist); Maris Jesse (Tervise Arengu Instituudi direktor)) ning "Lapsevanem uues lastekaitseaduses" (modereeris Margo Loor, osalesid: M.Valner Lastekaitse Liidust, Joanna Paabumets; Auli Andersalu-Targo (Perekeskus Sina ja Mina); Ly Kasvandik (ema, koolitaja, Tervise Arengu Instituudi lapsevanemate koolitusprogrammi juht) ja üllatuskülaline.) käsitleti "21. sajandi Eesti pere" teemaalal. Lisaks võttis LKL enda peale ka ENL'i poolt pakutud teema „Hallipassi lapsed – kui kaua nuheldakse vanemate patte laste nahal“ (arutelu modereeris Nikolai Kunitsõn, arutelust võtsid osa: Dmitri Burnašev (Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed juhataja) Tatjana Klimenko (Narva Noorteparlamendi esindaja, halli passi ema tütar) Sergei Metlev (MTÜ Avatud Vabariik juhatuse liige, arvamuslimmer). MTÜ Lastekaitse Liit oli antud teemaala peamiseks korraldajaks ja vastutavaks organisatsiooniks (nii kava kokkupanemise kui ka praktilise poole pealt). LKL aruteludest võttis orienteeruvalt osa kokku 250-300 inimest. Festivalil jagati LKL erinevaid teavikuid, sh positiivse vanemluse ja lapse osalust puudutavaid materjale.

1.4.2 *Rahvusvahelise lastekaitsepäeva tähistavad üritused* vabariigis, mis viiakse ellu liikmesühingute poolt kohtadel. LÖK'i põhimõtete tutvustamine erinevatel lastekaitsepäeva üritustel. Ennetava sisuga positiivse vanemluse tunnustamiseks toetavad tegevused liikmesvõrgustiku kaudu (kasvatusvägivalda kaotamise toetamiseks). Liikmed toetavad tegevustega positiivse vanemluse sõnumit ja korraldavad aktsioone kogukonnas või ühiselt piirkonnas koondunult. Sihtsuunitlusega

sõnumit ja tegevusi toetatakse projektikonkursi kasutades liikmete projektide või ühisprojektide kaudu. LÕK'i tutvustavate artiklite avaldamine kohaliku tasandil, jaotusmaterjalid.

Levitamiseks ühiskonnas ja kogukonna tasandil sõnumit laste vägivallavabast kasvusest, ning toetamiseks liikmesühinguid lastekaitsepäeva tähistavate ürituste läbiviimisel viidi aprillis-mais liikmeskonnas läbi traditsiooniline projektikonkurss „Kasvame koos!“. Projektikonkursi eesmärgiks oli toetada lapsi ja noori kaasavaid uuenduslikke ideid ja algatusi, mis on suunatud vanemluse positiivse rolli väärtustamisele. Konkurss oli suunatud ühiskonna laiemaks teavitamiseks positiivsest ja kaasavast kasvusest, ning LÕK'i tutvustamisele kogukonnas. Projektikonkursile olid oodatud projektid, kus ühe konkreetse kogukonna lapsed ja lapsevanemad on kaasatud projekti ettevalmistamisesse ja läbiviimisesse, ning mille sisuks on praktilised ühissetevõtmised või tegevused, ning mis rõhutavad põlvkondade vahelist sidusust ja laste õigust kasvada vägivallavabas keskkonnas. Hea meel on tõdeda, et positiivset kasvatust ja laste kaasatust toetav „Kasvame koos!“ osutus populaarseks, ning taotluse esitas 11 liiget üle Eesti. Projekte iseloomustas erinäolisus, KOV'i poolne tugi, eri põlvkondade kaasatus, ning esindatud olid jätkusuutlikud ideed, mis on saanud hea tagasiside kogukonnalt eelmis(t)el aastatel. Positiivne, et Tabivere Ühing on saanud uue hingamise ja esitas ka projekti. Ajavahemikul aprill-juuli 2015 viisid liikmed MTÜ Lastekaitse Liit toel lastekaitsepäeva tähistavaid ja positiivset kasvatust populariseerivaid üritusi läbi üle Eesti (Võru, Hiiumaa, Saue, Harku, Pärnumaa, Tapa, Türi, Viljandi, Sillamäe, Tabivere Ja Jõelähtme). Lastekaitse Liit toetas ühinguid erinevate infomaterjalidega (LÕK'i tutvustavad erinevad materjalid, Tasa ja targu, Märka last, Nutikas kasvatus, erinevad positiivset vanemlust toetavad materjalid, ning erinevate projektide teavikud jne.). Rahvusvahelise Lastekaitsepäeva üritused toimusid ka teiste ühingute eestvedamisel erinevates omavalitsustes. Üritused leidsid kajastamist kohalikus meedias (nt: <http://www.virumaateataja.ee/3208711/tapa-perepaev-meelitas-kohale-sadu-inimesi>; <http://www.pildigalerii.vorumaateataja.ee/index.php/category/422-kooskasvamine-vorus-kesklinna-pargis-2015>;

<http://www.sscw.ee/?id=13565>; <http://www.harkulaps.ee/lkpaev15/lkpaev15.html>) Eelnev kinnitab liikmete materiaalse toetamise vajalikkust ka edaspidi, et kogukondlikul tasandil positiivset vanemluse kui ka LÕK põhimõtteid levitada. Liikmeskonna tagasiside kinnitab (sh üldkogult 25.04.2015), et liikmed pead taoliste konkursside korraldamist väga oluliseks.

Eraldi võib välja tuua lastekaitsepäevaga seotud üritused Tallinnas, kus MTÜ Lastekaitse Liit osales oma materjalidega 31.05.2015 Maailmapäeval Vabaduse platsil), kus Lastekaitse Liidu telgis oli korraldatud eraldi tegevused lastele kui ka aktiivne infojagamine lapsevanematele: <https://www.facebook.com/media/set/?set=a.993247464048877.1073741833.143296372377328&type=3>

1.5.Tasuta perekonnaõiguslike nõustamiste pakkumine lastega peredele (LPA rakendusplaan 2.2.1.11)

Nõustatakse tasuta lapsevanemaid perekonnaõiguslikes küsimustes koostöös Eesti Advokatuuriga (vajadus väga suur, järjekord ca 2 kuud). Jätkub nõustamisel Skype vahendusel Hiiumaal. Lisaks temaatilised artiklid ajakirja Märka Last numbrites (sh tõlked vene keelde). Täiendavalt igapäevane nõustamine LL büroo kaudu (e-mail, sotsiaalmeedia, telefonivestlused).

Projekt “Hea nõu lastega peredele” keskendub ennekõike majanduslikult kindlustamata lastega perede tasuta õigusabi osutamisele ning õigusteenuse kättesaadavuse parandamisele ja õigusteadlikkuse suurendamisele tervikuna. Lisaks lapsevanemate nõustamisele toimuvad koostöös Eesti Advokatuuri, Notarite Koja ja Tallinna Ülikooli Sotsiaaltöö Instituudiga perekonnaõiguslikud

koolitusseminarid sarjast „Samal poolel – lapse poolel“ lastekaitsetöötajatele üle Eesti, et tõsta spetsialistide pädevust esmatasandi nõustamisel, ning vähendada seeläbi vajadust õigusnõustamise järele tervikuna.

Tasuta õigusabi osutati (perekonnaõiguslased nõustamised toimusid) ajavahemikul 15.01.-15.06 ja 15.08-15.12.2015 eelneva registreerimise alusel kolmapäeviti kell 15-18.00 Lastekaitse Liidu büroos, Tallinnas Endla tänav 6-18, ning klientide olemasolul 5 korral Skype teel Hiiumaale koostöös Hiiumaa Lastekaitse Ühinguga ja esmakordselt ka 2 korral Skype teel Sillamäele koostöös Sillamäe Lastekaitse Ühinguga. Piirkondlik lähenemine on väga oluline, kuna uuringud näitavad, et õigusabi kättesaadavus ääremaadel on kõige problemaatilisem. Tänu toimivale võrgustikule ja tehnoloogilistele lahendustele on võimalik osutada tasuta õigusabi ka piirkondades, kus füüsiline nõustamine ei ole võimalik). Nõustamiseks tagas Lastekaitse Liit privaatsed ruumi ja vajalikud vahendid. Nõustamised toimusid nii eesti kui ka vene keeles. Nõustamise osas on tekkinud hea koostöö Tallinna, Harjumaa ja Hiiumaa lastekaitsetöötajatega, kes oma kliente nõustamisele saadavad. Nõustamise puhul geograafilisi piiranguid ei ole, nõustamisel osalesid abivajajad üle Eesti.

Aasta 2015 osutati tasuta õigusabi kokku 158-le inimesele (sh 16 Skype teel). Perioodil 15.01.-15.06 ja 15.08-15.12.2015 sai tasuta õigusabi 142 inimest Tallinnas, Lastekaitse Liidu büroos (kokku ca 118 tundi) ja Skype teel sai õigusabi 10 inimest Hiiumaal koostöös Hiiumaa Lastekaitse Ühinguga (kokku ca 8 tundi) ja 6 inimest Sillamäel koostöös Sillamäe Lastekaitse Ühinguga (kokku ca 4 tundi). Keskmiselt kulus ühe inimese nõustamiseks 50 minutit.

Tasuta õigusabi järele on Eestis jätkuvalt suur nõudlus, sh venekeelse õigusabi osas (venekeelseid nõustamisi 48). Tallinnas oli ajavahemikul nõustamisele järjekord 4-5 nädalat. Skype teel ei toimunud nõustamised igakuiselt (valmidus nõustamiseks oli olemas), kuna abivajajate arv Hiiumaal ja Sillamäel ei ole nii suur. Samas Sillamäel antud teenus ka alles käivitus, mistõttu ei ole teave ka piisavalt levinud. Õigusabi saajate tagasiside oli väga positiivne (eelregistreerimine 3,8 ja nõustamine 3,7 (4-punktilisel skaalal), nt. Tallinnas läbiviidud tagasisideküsitlusel kinnitas 99,1% vastanutest, et sai oma küsimusele vastuse, Hiiumaal (Skype nõustamised) vastavalt 100%. Väljavõtte tagasisidest: *Järjekord oli pikk, aga see vast arusaadav □, ikkagi tasuta abi, mida lastega peredele vaja; Nii rahul, et on selline võimalus!!!; Hetkel tahaks lihtsalt väga tänada, usun, et sain selged juhtnöörid edasiseks tegutsemiseks; Et sellist teenust pakutaks edaspidigi!*

Valdava enamuse nõustatavate probleemidest saab jagada kolme suuremasse rühma. Esiteks, laste ülalpidamisega seotud küsimused olukorras, kus vanemate kooselu on lõppenud ja laps elab koos ainult ühe vanemaga. Siin on põhilisteks murekohtadeks elatise suurus ja selle sisu, samuti lahus elavalt vanemalt elatise sissenõudmisega seotud probleemid. Teiseks oluliseks valdkonnaks on lahus elava vanema edaspidine suhtlemine oma lapsega, kuidas seda korraldada ja millised on lahus elava vanema õigused ja võimalused. Kolmandaks on kindlasti laste hooldusõigusega seotud küsimused, sealhulgas millisel juhul on põhjendatud taotleda vanemate ühise hooldusõiguse lõpetamist ja ainuhooldusõiguse üleandmist ühele vanemale. Aga probleemid ka, mis on seotud põlvnemise tuvastamise, vanavanemate õiguste, rahvusvahelise eraõigusega, samuti varalised küsimused (sh alaealised pärijad ja alaealise varaga tehingute tegemine). Nõustamiste käigus tutvustati vajadusel ka riigi õigusabi olemust, ning aidati ka asjakohaste abitaotluste vormistamisel.

Info nõustamiste kohta on leitav MTÜ Lastekaitse Liit kodulehel www.lastekaitseliit.ee rubriigis *Tasuta õigusabi*. Täiendavalt koostati eraldi projekti alaleht: <http://www.lastekaitseliit.ee/vajad-abi/hea-nou-lastega-peredele/>, millele on koondatud info projekti "Hea nõu lastega peredele" kohta, temaatilised materjalid ja nõustamisel osalevate advokaatide kontaktid. Huvi tasuta õigusabi järele näitab ka kodulehe statistika, mille kohaselt külastas projektiga seotud veebilehti (märsõnad: *tasuta õigusabi, tasuta juriidiline nõustamine* 2014 aastal 5075, 2015 aastal 5163 inimest, sealhulgas Hea nõu lastega peredele alalehte 2014 - 716 ja 2015 - 1441 inimest. Ka nõustamisel käinute seas läbiviidud tagasiside küsitlus kinnitas, et info jagamine internetis on väga vajalik, kuna üle 57% vastanutest oli infot nõustamiste kohta saanud just internetist.

Veebiajakirjas Märka Last <http://ajakiri.lastekaitseliit.ee/> avaldati projekti raames aruandlusperioodil järgmised artiklid (5): *"Kes on isa?" – Advokaadi pilgu läbi* - Advokaat Helen Hääl, advokaadibüroo Concordia; *Suhtlusõigus* – Advokaat Helen Tomberg, *Euroopa Inimõiguste Kohtu lahendite analüüs* - Vandeadvokaat Ene Ahas, *Lapsed vanemate lepingus* – Kirsty Laidvee, Tallinna notar; *Mis on perelepitus?* – Advokaat Helen Hääl, advokaadibüroo Concordia; Reisi lapsega legaalselt välismaale - Advokaadibüroo LEXTAL vandeadvokaat Katrin Orav. Vene keelde tõlgiti 3 artiklit. Nii eesti- kui ka venekeelsed artiklid koondatud: <http://www.lastekaitseliit.ee/vajad-abi/hea-nou-lastega-perede/temaatilised-materjalid/>, samuti jagatakse artikleid Lastekaitse Liidu ja Märka Last FB-lehtedel. Samuti kajastatakse artikleid Postimees veebiväljaandes (vt pressikajastust).

Aastal 2015 tänu süstemaatilisele, järjepidevale ja konstruktiivsele koostööle on lisandunud projektis osalevate advokaatide arv, koostööpartnerite ring, ning erinevate uuringute kinnitusel on projekt saavutanud tuntuse ja tunnustuse (http://www.riigioigusabi.ee/mod_news_1c383cd30b7c298ab50293adfecb7b18_Eesti-Advokatuuri-irjepidev-t-Eesti-last-heaolu-tstmisel-plvib-tunnustust_est), sealhulgas lastekaitse spetsialistide seas üle Eesti. Koostöö erinevate osapooltega on muutunud tugevamaks ja lisandunud uued koostööpartnerid.

Kuna MTÜ Lastekaitse Liit võitis 2014 aasta alguses Justiitsministeeriumi poolt läbiviidud konkursi tasuta õigusabi osutamiseks, ning sai märtsis 2014 rahastuse tasuta nõustamiste läbiviimiseks, siis seega Sotsiaalministeeriumi eraldist antud (p.1.4.) tegevuseks ei ole taotletud. Nõustamised jätkuvad aastal 2016 nii Tallinnas kui ka Skype teel Hiiumaale ja Sillamäele. MTÜ Lastekaitse Liit esitas 2016 aasta alguses taotluse Justiitsministeeriumile tasuta õigusabi tagamise jätkamiseks aastal 2016. Aastal 2016 jätkuvad koostöös Hiiumaa Lastekaitse Ühingu ja Sillamäe Lastekaitse Ühingu SKYPE nõustamised Hiiumaal ja Sillamäel. Projektiga on tihedalt seotud Advokatuuri perekonnaõiguse komisjon, ning 2016 aastal jätkavad nõustamistega advokaadid: Helen Hääl, Katrin Orav, Senny Pello, Piret Simm, Eva Tibar-Šuvalov, Helen-Lumelille Tomberg, Ene Mõtte, Marje Mängel, Tiina-Mare Hiob, Eve Selberg, Olga Sobko. Skype nõustamistega Hiiumaale ja Sillamäele Ene Ahas ja Tiina-Marie Hiob. Hea meel on tõdeda, et projektiga liitusid I poolaastal täiendavalt advokaadid Marje Mängel ja Eve Selberg ning Oksana Sobko. Notarite Kojast on andnud oma nõusoleku osaleda nõustamises Tallinna notarid Tarvo Puri, Reeli Eelmets, Ülle-Riin Raja, Heleriin Kulla, Triin Sild (nõustamised teemal alaealised pärijad, alaealise varaga tehtavad tehingud jne). Seega on tagatud õigusabi vajavatele isikutele kvalifitseeritud nõustajate poolt usaldusväärse õigusteenuse õigeaegne ning piisav kättesaadavus ka aastal 2016.

Eesmärk: Tõhustada koostööd lapse õiguste jälgimiseks ja hindamiseks erinevate koostööpartnerite ning sihtrühmade vahel siseriiklikul ning rahvusvahelisel tasandil.

2.1. Lapse õiguste tagamisele suunatud jälgimise teostamine regulatsioonide ja riiklike analüüsidele toetuvalt (LPA rakendusplaan punkt 3.1.4.)

2.1.1. Koostatakse lapse õiguste konventsiooni riiklikule aruandele täiendav raport kommentaaride ja ettepanekutega, kaasates lapsi. Koostöös valdkondlike MTÜ-dega.

Riik esitas juulis 2014 Lapse Õiguste Komiteele Eesti Vabariigi kolmanda ja neljanda perioodilise aruande ÜRO Lapse õiguste konventsiooni täitmise kohta tuginedes perioodi 2003–2011 tegevusele ja selle perioodi kohta avaldatud statistikale, kuid aruandes nimetatakse ka 2012-2013 aastal toimunud algatusi ja projekte. Aastal 2002 koostasid Eesti valitsusvälised organisatsioonid MTÜ Lastekaitse Liit eestvedamisel täiendava aruande, esitades oma täiendused, kommentaarid ja ettepanekud konventsiooni täitmise osas Lapse õiguste komiteele. Konkreetsed tegevused täiendava raporti koostamiseks käivituvad 2015 jaanuaris. Lastekaitse Liidu esindajad (Malle Hallimäe, Helika Saar, Kiira Gornischeff) oli aasta alguses ühenduses Child Rights Connect'iga, mis on LÕK'i täiendavate/alternatiivsete raportite esitamist koordineeriv organisatsioon. Täna on selgunud, et Eesti riigiraporti esimene arutelu toimub 2016 veebruar. Seega esitati mittetulundusühingute täiendav

aruanne Genfi 01.11.2015. MTÜ Lastekaitse Liit kaasas aruandesse sisendi andmiseks nii oma liikmesühingud, kui ka väga suure ringi valdkondlikke organisatsioone (SA Eesti Inimõiguste Keskus, Eesti Puuetega Inimeste Koda, Eesti Noorteühenduste Liit, Eesti Õpilasesinduste Liit, MTÜ Koos Laste Heaks (UNICEF Eesti Rahvuskomitee õigusjärglane alates 2015), SA Eesti Lastefond, Lapse Huvikaitse Koda (koondab erinevaid valdkondlikke mittetulundusühinguid), Eesti Patsientide Esindusühing, Eesti LGBT Ühing, SOS Lasteküla Eesti Ühing, EAPN Eesti MTÜ, Inimõiguste Instituut). Aruande koostamisel viidi läbi mitmeid konsultatsioone valdkondlike ekspertidega, sealhulgas nii Tallinna Ülikooli, Tartu Ülikooli kui ka Lasteombudsmani esindajatega. I kohtumine valdkondlike mittetulundusühingutega toimus 27.03.2015. Aruannet kooskõlastati kuni selle esitamiseni Lapse Õiguste Komiteele 01.11.2015 korduvalt protsessis osalevate mtü'dega. Rahvusvahelise kogemuse saamiseks toimusid kohtumised Soome Lastekaitse Keskliidu esindajatega: 09.04, 04.-08.05. ja 16.-17.12.2015.

Aruande koostamise eestvedaja oli MTÜ Lastekaitse Liit: sisulise analüüsi koostaja Helika Saar, toimetajad Malle Hallimäe, Marie Tammsaar, Kiira Gornischeff, Helen Karu. Konsultatsioonidega täiendava aruande koostamiseks alustati 2009. aastal, sisuline analüüs viidi läbi ajavahemikul märts-september 2015. Laste seisukohtade väljaselgitamiseks lapse õiguste realiseerimise osas viidi aastatel 2013-2015 läbi erinevaid küsitlusi (sh 3 suurt uuringut teemal laste osalemine ja kaasamine erinevates keskkondades, vt käesoleva aruande p. 2.2.) ja intervjuusid nii eesti kui ka vene keeles, kaasates muuhulgas haavatavaid grupe (asenduskodudes elavad lapsed, puudega lapsed, noored õigusrikkujad, majanduslikult kindlustamata perede lapsed). Aruande koostamisel lähtuti Child Rights Connect'i poolt väljaantud käsiraamatust The Reporting Cycle of the Committee on the Rights of the Child (a guide for NGOs and NHRIs) ja järgiti Eesti Vabariigi poolt 2014. aastal ÜRO Lapse õiguste komiteele esitatud Eesti Vabariigi kolmanda ja neljanda perioodilist aruannet ÜRO Lapse õiguste konventsiooni täitmise kohta. Aruande sisuline osa on jagatud üheksaks suureks peatükiks, järgides täpselt riigi aruandes kasutatud numeratsiooni peatükkide alajaotustes. Iga artikli või mõtteliselt kokkukuuluvate artiklite grupi järel on toodud ettepanekud kehtiva olukorra muutmiseks või täiendamiseks. Aruandele on eraldi dokumendina lisatud aruande koostamisel kasutatud kirjanduse loetelu, millele tekst tervikuna toetub.

Aruanne avalikustatakse eesti ja inglise keeles 2016 aasta esimeses kvartalis pärast eel-sessiooni ÜRO Lapse Õiguste Komitees, samuti toimub siis avalikkuse laialdasem teavitus.

2.2. Uuring LÕK'i rakendamise monitoorimiseks (LPA rakendusplaan punkt 3.1.4.1)

2.2.1. Jätk MTÜ Lastekaitse Liit poolt läbiviidud 2013 ja 2014 uuringutele, mis uurisid laste osalust ja kaasatust KOV'is ja koolis. Toetudes rahvusvahelisele praktikale on eesmärk kaasata ja küsitleda lapsi ja viia läbi uuring LÕK'i rakendamise kohta perekonnas (st laste osalus ja kaasatus perekonnas), kus Iseloomustavate indikaatoritega kirjeldatakse laste olukorda, muutusi (sarnane uuring läbi viidud 2008) ja olulisemaid väljakutseid. Uuringu tulemusi tutvustatakse 2015 novembri Lastekaitse Liidu aastakonverentsil. Sisend 2.1. viidatud MTÜ-de alternatiivraportile

MTÜ Lastekaitse Liit peab vajalikuks korraldada lapse õiguste konventsiooni (LÕK) rakendamist puudutavaid küsitlusi. MTÜ Lastekaitse Liit viis 2012-2013 läbi uuringu "Laste osaluse toetamine ja kaasamine otsustusprotsessides"¹, mille raames viidi koostöös Eesti Linnade Liidu ja ENL'iga ajavahemikul oktoober 2012 – mai 2013 läbi laiaulatuslik küsitlus KOV'idele ja lastele ning

¹ MTÜ Lastekaitse Liit (2013) „Laste osaluse toetamine ja kaasamine otsustusprotsessides“ Koostaja. H.Saar. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.lastekaitseliit.ee/wp-content/uploads/2013/11/Uuring-Laste-osaluse-toetamine-ja-kaasamine-otsustusprotsessides.pdf>

noortele. 1.06.–15.10.2014 viidi läbi uuring, mis keskendus keskkonnale, millega lapsed ja noored iga päev kokku puutuvad – s.o koolile. Uuringu “*Laste ja noorte osalus ja kaasamine koolis*”. Uuringu “[Laste ja noorte osalus ja kaasamine koolis](#)” (milles osales kokku 1787 last ja noort) tulemused kinnitavad, et õpilased peavad enda kaasamist koolielu korralduslikesse küsimustesse oluliseks. Kaks kolmandikku (66%) vastanutest kinnitas, et peab väga (27%) või üpris (39%) oluliseks, et õpilastelt küsitakse arvamust koolielu korraldamise kohta. Murelikuks teeb asjaolu, et küsitluses kinnitas paraku ainult 33% lastest ja noortest, et kool on neid kaasanud koolielu korraldamisesse, samas kui 75% õpilastest soovib antud teemadel kaasa rääkida. Teema olulisust ja aktuaalsust ühiskondlikul tasandil näitab lisaks uuringust osavõtu aktiivsusele ka asjaolu, et lapsed ja noored tegid väga palju ettepanekuid koolis osalemise ja kaasamise edendamiseks. Lapsi puudutavate otsuste tegemisel on vaja kuulata ka laste häält: „*Oluline, et suuri otsuseid ja valikuid ei tehtaks ilma õpilaste arvamust arvestamata, ja arutataks kõigiga otsuse tegemise vajalikkust või mittevajalikkust,*“ rõhutas uuringus 13-aastane tüdruk Käापalt. Oluline, et kaasatakse kõiki lapsi, mitte ainult aktiivsemaid: „*See, et antaks valida, kes mida teeb, mitte nii et kõike otsustaks klassijuhataja ja kolm viielist tüdrukut*“ - 14-aastane poiss Pärnust. Hea meel on tõdeda, et sarnase uuringu läbiviimisest on huvitatud ka Soome Lastekaitse Keskliit (tuginedes samale küsimustikule). Eelnev annab võimaluse tulevikus teha ka Eesti ja Soome võrdlusuuring antud teemal.

Aastal 2015 viis MTÜ Lastekaitse Liit läbi 2008 aastal toimunud uuringu “*Lapse osalemine pereelus*” kordusuuringu, mille eesmärk oli selgitada välja laste osalus pereelus, vanemate kasvatuspraktikad (sh karistusviisid), laste arvamus selles osas ning muutused antud küsimustes nii praktikas kui ka hoiakutes võrreldes 2008. aastaga. I poolaastal töötati välja ankeet ja tõlgiti ankeet vene keelde. Küsimustiku koostamisel ja testimisel kaasati 13-14 aastaseid lapsi Lastekaitse Liidu Noortekogust. Andmete sisestamisel kasutati www.connect.ee keskkonda (<http://connect.ee/uuring/344708763/>). Septembris viidi läbi 13-14 aastaste laste seas uuring, et võrrelda tulemusi 2008 aasta tulemustega. Kokku osales uuringus 500 last vanuses 13-14 eluaastat, kellest 338 olid eesti ja 162 vene emakeelega. Soolises lõikes: 236 mees- ja 264 naissoost vastajat. Küsitlus viidi läbi ajavahemikus mai-oktoober 2015 koolides üle Eesti (kaasatud olid nii puudega ja asenduskodudes elavad lapsed kui ka majanduslikes raskustes olevate perede lapsed). Lastel oli võimalik küsitlusele vastata eesti või vene keeles. Analüüs „[Lapse osalemine pereelus](#)“ sisaldab endas laste arvamusi ja ettepanekuid üle Eesti. Positiivne on tõdeda, et lisaks laste üldise rahulolu tõusule arvestatakse võrreldes 2008. aastaga peredes laste arvamusel oluliselt rohkem. Samas on vähenenud perede arv, kus igapäeva elu reeglid lepatakse kokku kõikide pereliikmete arvamusi arvesse võttes (vastavalt 45% ja 39%) ja suurenenud vanemate otsustamise osakaal. Sarnaselt 2013 ja 2014 läbiviidud uuringutele ilmneb, et lapsed soovivad osaleda otsustusprotsessides, mis puudutavad neid ennast kui ka neid ümbritsevat keskkonda. Lapsed peavad vajalikuks, et neil oleks võimalik oma arvamust perekonnas avaldada ja et nende arvamusel perekonnas arvestatakse.

Võrdluses 2008. aasta tulemustega selgub, et käesoleval ajal reageerivad vanemad laste heale käitumisele rohkem kiitmisega (vastavalt 59% ja 52%) ja kallistamisega (27% ja 19%), samuti autasustavad (vastavalt 23% ja 11%), teevad kingitusi (vastavalt 16% ja 12%) rohkem. Samas vanemad ka ootavad oma lastelt rohkem (vastavalt 19% ja 11%). Hoolimata asjaolust, et võrreldes 2008. aastaga on laste suhted vanematega paranenud (sh vanemad räägivad lastega rohkem nende muredest) on paraku suurenenud ka nende laste arv, kellel ei ole oma murega kellegi poole pöörduda (12% venekeelsetel lastel ei ole oma probleemidega kellegi poole pöörduda, eestikeelsetel vastavalt näitaja 3%), ning käesoleval ajal on füüsilise karistusega elu jooksul kokku puutunud 2% rohkem lapsi kui 2008. aastal.

Uuringut esitleti Lastekaitse Liidu aastakonverentsil “Ära löö last – ka sõnadega”, mis toimus 20. novembril 2015, ning kajastati erinevates meediakanalites (vt. pressikajastus) ja jagati erinevates koostöövõrgustikes. Esmaseid andmeid kasutati ka LÕK'i täiendava aruande koostamisel.

2.3. Siseriiklik- ja rahvusvaheline koostöö laste õiguste (heaolu, osalus, kaitse) edendamiseks, süsteemimeetmete täiendamise, meetodite väljatöötamise ja arendamise, rakendamise ja hindamise kaudu. Parimate praktikate vahendamine, Eesti kogemuse tutvustamine rahvusvahelisel tasandil.

2.3.1. Osalemine rahvusvahelistes (FICE, Eurochild, IFCW, MLL, Save the Children Sweden, SCEP, ENMCR, Save the Children Denmark, NBO, INSAFE, INHOPE jne) ja siseriiklikes liikmevõrgustikes (EMSL, EAPN, ETAK, Inimõiguste Ümarlaud, jne), lisaks komisjonide ja kaasavate ühenduste töös raporteerimine, tagasisideastamine, arvamuste avaldamine, kommenteerimine, monitoorimine ja hindamine. Ettepanekud seadusloome protsessis. Liikmemaksude, osalustasude tasumise kaudu rahvusvahelisel tasandil osalemine toetavas võrgustikukoostöös, kohtumistel, osalemine seminaridel, töökohtumistel, ettekannetega konverentsidel. Väliskoolitajate ja - ekspertide osalemine parimate praktikate vahendamisel, erinevate meetodikate tutvustamisel.

- **Siseriiklik koostöö lapse õiguste tagamise edendamiseks (nõukogud) sh. eestkostetöös olulisemad aspektid.**

Aktiivne koostöö jätkumine ja tugevdamine mitmesektoriaalsel tasandil. Jätkub mitmekülgne koostöö erinevate inimõigustega tegelevate ühendustega (Eesti Inimõiguste Keskus, Inimõiguste Instituut, MTÜ Eesti LGBT Ühing, Unicef, SA Väärtustades Elu, MTÜ Arengukoostöö Ümarlaud, MTÜ Mondo, Eesti Naisliit). Lisaks aktiivne osalemine Inimõiguste Ümarlaual. Samuti on hea meel tõdeda koostöö jätkumist: SA Eesti Lastefond, Eesti Lastevanemate Liit, Eesti Lasterikaste Perede Liit, MTÜ Lapse Huvikaitse Koda, Perekeskus Sina ja Mina, MTÜ Oma Pere, MTÜ Eesti Kasuperede Liit, MTÜ Tartu Laste Tugikeskus, MTÜ Laste ja Noorte Kriisiprogramm, SA Dharma, MTÜ Igale Lapsele Pere, SOS Lasteküla, VENÜ. Koostöös on toimunud erinevad ümarlaud, sisendid ühispöördumistesse jne. Tihe koostöö HTM ja SOM'iga ning lasteombudsmani laste õiguste osakonnaga (kiusamise ennetamine, laste kaasamine, lapse õiguste laialdane teavitamine jne), ning PPA'ga (saatjata alaealised, turvaline internet, varajane märkamine). Projekti „Kiusamisest vaba lasteaed ja kool” raames väga aktiivne koostöö kõigi 15 maavalitsusega, ning väga suure hulga KOV'idega (projekt on levinud 439 lasteaeda ja 81 kooli üle Eesti). Eritasandiline koostöö kõrgkoolidega: Tallinna Ülikooliga koostöös erinevad uuringud ja lapse õiguste mooduli juurutamine, ümarlaud (nt teemal lapse heaolu hindamine), seminarid Samal poolel-lapse poolel, jne; tihe koostöö Tartu Ülikooli teadlastega (sh projekti Lapse hääl raames lapse õiguste mooduli rakendamine alates 2014), ning Tartu Ülikooli Eetikakeskusega (sh projekti Kiusamisest vaba lasteaed raames).

Positiivsena saab välja tuua aina süveneva koostöö erasektoriga (sh koostöö erinevate firmadega lastelaagrite toetuseks erinevate esemaliste ja rahaliste annetuste näol. Eriti saab esile tõsta mitmekülgset koostööd Eesti Advokatuuriga (sh perekonnaõigusala tasuta nõustamine, panus ajakirja Märka Last sisusse), samuti koostöö Eesti Notarite Kojaga (artiklid ajakirja Märka Last).

MTÜ Lastekaitse Liit põhikirjaliseks eesmärgiks on lapse õiguste kaitsmine lähtudes lapse huvidest, lastekaitsealase ja lapse heaoluga kaasneva tegevuse arendamine ning osalemine noorsoo- ja perepoliitika väljatöötamises ning rakendamises. Seega osaletakse nõukogudes, töögruppides, võrgustikes (sh. rahvusvahelisel tasandil). Alljärgnevalt välja toodud olulisemad:

Nõukogu, töögrupp, võrgustik	Osaleja
Säästva arengu komisjon – Riigikantselei juures.	Loone Ots
Eurochild - Euroopa lapse õiguste eeskostevõrgustik.	Ene Tomberg, Kiira Gornischeff
Eesti Haigekassa nõukogu (kuni 2016) - kindlustatute huvide esindamine.	Ene Tomberg
Narkomaania ennetamise valitsuskomisjon - Rühma ülesandeks on ettepanekute väljatöötamine, strateegiliste eesmärkide seadmine, seniste tegevuste hindamine, ressursside leidmine ja juhtimine alates 2012.	Elmar Nurmela
Korruptsioonivastane Eesti - Kodanikeühenduste korruptsioonivastane võrgustik, kellel on huvi ja tahtmist panustada korruptsioonivastaste	Viktor Kuruzev

põhimõtete kujundamisse ning korruptsioonivastasesse võitlusesse	
FICE - Organisatsioonide võrgustik Euroopas laste kaitseks ja laste õiguste edendamiseks.	Martin Medar
Tallinna sotsiaal- ja tervishoiukomisjon - Volikogu alaline komisjon. Esindab valdkonda EMSLi ettepanekul kuni 2016 oktoober.	Kärt Käesel
Harku vangla vanglakomisjon - Konsultatiivne organ vangla juhtkonnale õiguste tagamisel kuni 2016.	Helika Saar, Malle Hallimäe
Viru vangla vanglakomisjon - Konsultatiivne organ vangla juhtkonnale õiguste tagamisel kuni 2016.	Helika Saar, Malle Hallimäe
Eesti Tubaka ja Alkoholi Kahjude Vähendamise Koda - Ühendus tervist toetava alkoholi- ja tubakavaba keskkonna laienemiseks.	Alar Tamm
Maarjamaa Hariduskollegium - Tapa ja Kaagvere erikooli õppe- ja kasvatustöö suunamine, kavandamine ja paremate tingimuste edendamine ühistöö kaudu.	Martin Medar
HEV kontseptsiooni ümarlaud - HEV õppekorralduse ümberkorraldamine.	Alar Tamm, Helika Saar
Eesti Koostöö Kogu – Eesti pikaajalisest arengust huvitatud valitsusväliste organisatsioonide koostöövõrgustik.	Martin Medar, Helika Saar
Inimõiguste ümarlaud – Inimõiguste valdkonnas tegutsevate vabaühenduste võrgustik.	Helika Saar
Separated Children in Europe Programm – üle-euroopaline mtü'de võrgustik (saatjata lapsed, pagulased, inimkaubandus).	Helika Saar
Laste ja perede arengukava (2012-2020) juhtgrupp	Helika Saar
TAI koolitusnõukogu (lastekaitsetöötajate täiendkoolitus)	Helika Saar
Andmekaitse Inspektsiooni nõukogu	Malle Hallimäe
Vägivalla vähendamise arengukava täitmise töögrupp, Justiitsministeerium.	Malle Hallimäe
Sotsiaalse turvalisuse, kaasatuse ja võrdsete võimaluste arengukava väljatöötamise juhtgrupp	Martin Medar
Õigusrikkumisi toime pannud lastega tegelemise tõhustamise juhtkomitee	Martin Medar
Insafe (Euroopa riikide Turvalise Interneti Keskuse võrgustik), juhtkomitee.	Malle Hallimäe
Insafe (Euroopa riikide Turvalise Interneti Keskuse võrgustik) võrgustik.	Kerli Kuusk
INHOPE (rahvusvaheline vihjeliinide) võrgustik.	Malle Hallimäe, Kerli Kuusk

European NGO Alliance for Child Safety Online (ENACSO).	Kerli Kuusk
EAPN (European Anti Poverty Network) (Employment group).	Kiira Gornischeff
European Network of Masters in Children's Rights	Kiira Gornischeff
Sotsiaalhoolekande Kutsenõukogu	Taimi Tulva
Eurochild, Participation Reference Group'i liige (PRG group)	Kiira Gornischeff

Rahvusvaheline koostöö

Rahvusvaheline koostöö (osalemine rahvusvahelistes võrgustikes, koostöökohtumistel, seminaridel, raporteerimises, jälgimises ja hindamises) on alati olnud MTÜ Lastekaitse Liit üheks oluliseks suunaks.

Alates 2014 on MTÜ Lastekaitse Liit rahvusvahelise võrgustiku European Network of Masters in Children's Rights liikmeks (associate member). Tänu liikmeks olemisele on LL arendanud TÜ's lapse õiguste õppemoodulit, osalenud rahvusvahelistes ühisprojektides võrgustiku ülikoolidega ning tõstnud organisatsiooni kompetentsi. 24-27.03.2015 andis külalislektorina loenguid (Lapsepõlveuuringud lapse õiguste raames) just ENMCR võrgustiku kaudu Rumeenia professor Maria Roth Tartu Ülikoolis ning doktorantidele kui ka lapse õiguste õppemooduli tudengitele.

Aastal 2015 on olnud tihe koostöö Soome Lastekaitse Keskliidu ja Mannerheimi Lastekaitse Liidu esindajatega jagamaks omi parimaid praktikaid erinevates valdkondades (lapse õigused, efektiivsem teavitustöö, lastekaitseüsteem, füüsilise karistamise keelustamine jne). 02.02.2015 Kohtumine T.Martiskainen'iga Soome Lastekaitse Keskliidust; 10.02.2015 külastas Lastekaitse Liitu pereprogrammi SLKL Emma & Elias juht Ulla Lindqvist, et arutada edasisi koostööprojekte; 27.03.2015 käis Helsingi 15 lastekaitsetöötajat J.Kursula eestvedamisel tutvumas asendushooldussüsteemiga; 09.04.2015 külastas Lastekaitse Liitu SLKL lapse õiguste spetsialist Marianne Lindqvist, et vahetada kogemusi LÖK täiendava raporti koostamise osas; 14.-15.04. Pereprogrammis Emma & Elias osalevate organisatsioonide esindajad (70) tutvusid riigi, KOV'i ja mtü-de tasandil Eesti lastekaitseüsteemiga (ettekanded E.Nikonov SoM, E.Tomberg Tallinna LV, L.Ots Lastekaitse Liit); 23.04. praktikant Tiia Klemettilä. MTÜ Lastekaitse Liit esindaja H.Saar korraldas 24.04. koostöös Soome Lastekaitse Keskliiduga projekti Hea nõu lastega peredele nõustajatele (9) õppevisiidi Soome, mille raames külastati Advokaadibürood Sandström & Koulu Oy <http://www.sandstromkoulu.fi/>. Vahetati kogemusi Eesti ja Soome hooldusõiguse osas. Ettekande tegi ka Sanna Koulu, kes tutvustas oma doktoriväitekirja: "Lapsen huolto- ja tapaamissopimukset" <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/135683> 04.-08.05.2015. osales Helika Saar välisvaatlejana Soome Lastekaitse Keskliidu töös, mille raames toimusid valdkondlikud koostöökohtumised ja parimate praktikate vahetus Soome LKL, Mannerheimi LKL, RAY, osalemine ka kohtumised valdkondlike partneritega TerveSos ja Pride 25 seminaril (sh LL projektide põhjalik tutvustus). 21.08. vahendati Helsingi peretöötajate (15) visiiti Tallinna Perekeskusesse, 19.-20.11. külastas Lastekaitse Liitu pereprogrammi SLKL Emma & Elias juht Ulla Lindqvist, et arutada edasisi koostööprojekte. Soome Lastekaitse Keskliidu programmijuht Miia Pitkänen osales ettekandega 20.11. aastakonverentsil – Ära löö last – ka sõnadega, et tutvustada Soome praktikaid füüsilise karistamise keelustamisel. 16.-17.12. osales H.Saar SLKL kutsel seminaril "Rajat ylittävä yhteistyö lasten hyväksi",

kus mh tutvustati raamatut "Focus on the child – far and near", milles on avaldatud H.Saar/T.Tulva artikkel "Lapse õigused – väljakutsed tänases Eestis".

Lisaks nimetatule on Soome Lastekaitse Keskliit otseseks partneriks ka rahvusvahelise lapsesõbraliku õigusemõistmise arendamisele suunatud projekti „MAPChiPP” raames. 15.01.2015 esitati Euroopa Komisjoni taotlusvooru 8-riigi ühisprojekt (Eesti, Soome, Saksamaa, Ungari, Portugal, Suurbritannia, Holland, Rumeenias) „ Multi-disciplinary Assessment and Participation of Children in Child Protection Proceedings: training program with modules and tool box, international network (MAPChiPP)” Projekt sai täisulatuses rahastuse ning tegevused algavad jaanuaris 2016.

Lisaks eelnevale jätkus aktiivne koostöö Save the Children Denmark'iga ja Mary Foundation'iga projekti "Kiusamisest vaba lasteaed ja kool" raames, mis tipnes Eesti meeskonna visiidiga Taani 20.-22.05.2015 ja Taani kolleegide 01.-02.12.2015 vastuvisiidiga Eestisse mille käigus kinnitati vastastikku aktiivse koostöö jätkumist, ning tunnustati Eesti edulugu programmi edukal rakendamisel. Projekti "Targalt internetis" raames aktiivne osalemine INHOPE, INSAFE ja ENACSO võrgustikutöös. Separated Children in Europe Programme raames esitab MTÜ Lastekaitse Liit Eesti kohta temaatilist sisendit, ja vahendab Euroopa infot meie koostööpartneritele, mis puudutab saatjata laste temaatikat ja sellega seonduvat.

MTÜ Lastekaitse Liit osaleb European Anti Poverty Network (EAPN) võrgustiku töös, olles Eesti ametlik esindaja võrgustiku töötuse grupis. Projektijuht K.Gornischeff on EAPN EU Inclusion Strategies policy group'i liige ning on esindanud Eesti EAPN'i I poolaasta jooksul EAPN korralisel kohtumisel, andes sisendit rahvusvahelistesse raportitesse ja aruanetesse, seistes eelkõige laste ja noorte õiguste ja huvide eest.

Eurochild – Aastal 2015 edenes Eurochildi kaudu rahvusvaheline koostöö erinevatel tasanditel (noortekogu, vanematekogu, liikmed, avalikkus). MTÜ Lastekaitse Liit on Eurochildi täieõiguslik liige, olles andnud rahvusvahelisele võrgustikule erinevaid sisendeid riiklikust olukorrast. Eurochild on vedamas projekti „EU Alliance for Investing in Children“, mis keskendub Euroopa Komisjoni soovitusel „Investeerides lastesse aitame neil välja rabeleda ebasoodsate olude ringist“ rakendamist liikmesriikides. Selleks, et EK soovitus ei jääks vaid puhtaks soovituseks paberil, ühinesid Eurochild koostöös mitmete teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega, viies läbi laiapõhjalise kampaania, mis oli suunatud Euroopa Parlamendi saadikutele, deklaratsiooni allkirjastamiseks. Lastekaitse Liit reageeris kiiresti ning pöördus samuti ametliku pöördumisega Eesti Euroopa Parlamendi saadikute poole, kutsudes saadikuid allkirjastama deklaratsiooni. Tulemuseks allkirjastasid kõik Eesti saadikud deklaratsiooni, kokku allkirjastas dokumenti kaks kolmandiku Euroopa Parlamendi saadikutest. Lastekaitse Liidu pöördumine on avalikult kättesaadav siit: <http://www.lastekaitseliit.ee/2015/12/euroopa-parlamendi-estis-saadikud-toetasid-uleskutset-laste-vaesuse-vahendamiseks/>

Aastal 2014 tegi Eurochild Lastekaitse Liidule ja Lapse Huvikaitse Kojale (mõlemad organisatsioonid on võrgustiku liikmed ning täitsid liikmelisust arvestades vajalikud nõuded) ettepaneku esitada oma kandidatuur Eestit esindava partnerorganisatsiooni positsioonile. Selleks tuli ellu viia põhjalik organisatsiooni võimekuse hindamine, Eurochildi komisjon küsis arvamust erinevatelt siseriiklikelt ja rahvusvahelistelt organisatsioonidelt (sh lasteombudsmanilt) mõlema organisatsiooni võimekuse osas ning otsustati, et MTÜ Lastekaitse Liit saab ametlikuks partnervõrgustiku esindajaks Eestis. 23-24. aprill osalesid LKL vanematekogu liikmed Ene Tomberg, LKL president Loone Ots ning K.Gornischeff Brüsselis Eurochildi üldkogul, tutvustades üldkogul ka täiendavalt LKL tegevusi. Oktoobris toimus ametlike NPN kohtumine Amsterdamis, millest võtsid osa Ene Tomberg ja Kiira Gornischeff, lisaks NPN koosolekule osaleti ka ENOC'i (European Network of Ombudspersons for Children) aastakonverentsil, kus tutvustati Eurochildi lühiuuringute tulemusi riiklike National Partner Networkide ning ombudsmanide omavahelist koostööd. Uurimust teostas Suurbritannia iseseisev ekspert Nigel Patrick Thomas, analüüsides Eestis just Lastekaitse Liidu ja lasteombudsmani koostööd (kirjalik küsimustik, intervjuud).

Eurochildi algatusel alustati 2015. aastal ka Eestis 2016. aasta aprillis (19-21.2016) toimuva rahvusvaheliste lapse õiguste koalitsioonide foorumi korraldamist. Foorumit korraldavad koos rahvusvahelisel tasandil Eurochild, Child Rights Connect, ChildPact, siseriiklikul tasandil Lapse Huvikaitse Koda ja Lastekaitse Liit. 2015. Aasta neljandas kvartalis toimusid koosolekud ja skype arutelud, pandi paika esialgne kava. Lastekaitse Liit esitab foorumil organisatsiooni ja teiste vabaühenduste kogemust ÜRO Lapse õiguste konventsiooni täiendava aruande koostamise protsessist. Eraldi toimub töötuba Euroopa Nõukogu lapse osaluse hindamisvahendi teemal, mida veab Mieke Schuuman ja Kiira Gornischeff. Täiendavalt on Eurochildi kaudu antud kirjalik sisend (01.07.2015) Euroopa Nõukogu Laste õiguste strateegia 2016-2021 koostamisse, tehes konkreetseid ettepanekud. Koostöö Eurochildiga soodustas ka Lastekaitse Liidu Noortekogu tegevusi rahvusvahelisel tasandil (vt lähemalt punkt 4).

MTÜ Lastekaitse Liit osaleb European Anti Poverty Network (EAPN) võrgustiku töös, olles Eesti ametlik esindaja võrgustiku töötuse grupis. Projektijuht K.Gornischeff on EAPN EU Inclusion Strategies policy group'i liige ning on esindanud Eesti EAPN'i aasta jooksul EAPN korralisel kohtumisel (nt üldkogul (23-24.04), strateegilisel kongressil Bilbaos (01.07-03.07), andes sisendit rahvusvahelistesse raportitesse ja aruannetesse, seistes eelkõige laste ja noorte õiguste ja huvide eest. EAPN EUISG töögrupp: K.Gornischeff osaleb töögrupis aktiivselt, osaledes töögrupi koosolekutel, 04-06.02 toimus EUISG töökoosolek Roomas, mis oli ühtlasi ühendatud EAPN Italy konverentsiga, mille raames esitas ka K.Gornischeff ülevaate laste õiguste olukorrast Eestis, tuues positiivseks näiteks uue LaKS, vanemlusprogrammi, Kiusamisest vaba lasteaed ja kool projekti jt tegevused. Kaks korda aastas hinnatakse riigi Konkurentsikava edusamme vaesuse leevendamiseks ja sotsiaalse tõrjutuse vähendamiseks. Selleks töötatakse läbi möödunud aasta Euroopa Komisjoni soovitusel Eesti riigile, küsides arvamust nii LKL'lt kui ka EAPN Eesti aktiivsetelt liikmetelt ning antakse sisend konkreetsete ettepanekutega „EAPN assessment of the European Commission's Country Specific Recommendations 2015“. Kevadel töötatakse läbi uued Euroopa Komisjoni soovitusel Eesti riigile ning täidetakse põhjalik üle-Euroopaline küsimustik Country-Specific Recommendation'i osas. Kõigi EL- liikmesriikidelt saadud küsimustiku vastuste põhjal teeb EAPN Brüssel Komisjonile ettepanekud. MTÜ Lastekaitse Liit esindab eelkõige laste, noorte ja perede perspektiivi EUISG töögrupis. Eestis on ta näiteks arutlenud laste ja vaesuse teemal ETV + õhtuses saates „Puudutab kõiki“, rohkem infot kättesaadav siit: <http://www.lastekaitseliit.ee/2016/01/kiira-gornischeff-riik-ei-taida-koiki-oma-kohustusi-laste-suhtes/>

Lisaks eelnevale erinevate rahvusvaheliste delegatsioonide vastuvõtmine ja Eesti olukorra ja parimate praktikate tutvustamine

- **Büroo ja organisatsiooni tegevus eestkostetöös.**

Organisatsioonil on lapse õiguste tagamise valdkonnas pikaajalised kogemused ja ulatuslik siseriiklik- ja rahvusvaheline koostöövõrgustik. MTÜ Lastekaitse Liidu tegevus on seotud kodanikuaktiivsuse edendamisega lapse õiguste tagamiseks sh. haavatavaimate sihtgruppide- laste ja lastega perede eestkoste, kaasamine, nende heaolu tagamist takistavatele kitsaskohtadele tähelepanu juhtimine, omapoolsete lahenduste pakkumine, partnerluse loomine, avatus ja dialoog erinevate sihtrühmadega. Oma tegevuses tugineb MTÜ Lastekaitse Liit ÜRO lapse õiguste konventsiooni põhimõtetele ja 2011 vastuvõetud Lapse Õiguste Programmile.

MTÜ Lastekaitse Liidu eestkostevalase võimekuse suurendamiseks laste õiguste edendamiseks ja kaitseks töötati rahvusvahelise lastekaitseorganisatsiooni Save the Children in Sweden koostöös välja programmi Child Rights Programming: CRP raamistik ja tööriistad ning perioodiks 2012/15

lapse õiguste programm 3 aastaks, et suurendada organisatsiooni efektiivsust ja tõhusust laste õiguste valdkonnas eestkosteks rahvuslikul ja kohalikul tasandil. Child Rights Programming: CRP aluseks on lapse õigustel põhinev lähenemine ja usaldusväärsete andmete kasutamine rõhuasetusega lastele vanuses kuni 18 aastat. Tulemuste alusel kavandatakse projekte ja programme lastekaitsealase töö edendamiseks. Child Rights Programming' u mõju ilmestab eestkostetöö fookuseeritus ja edukate projektitaotluste hulk, ning oluliselt suurenenud meediakajastuste hulk (sh LL tegevuse ja projektide mainimine 3. isikute pressikajastustes).

MTÜ Lastekaitse Liit on aktiivne seadusloome protsessis osaleja, mida on tunnustanud mitmed ministriumid. Käesoleval aastal on MTÜ Lastekaitse Liit esitanud alljärgnevad ettepanekud eestkostetöö ja seadusloome osas (loetelus ei ole toodud suulisi valdkondlike ettekandeid):

Olulisemad väljundid:

02.01. Kutsekojale arvamus psühhoterapeudi kutsestandardi ettepanekutele

13.01. Osalemine sõnavõtuga Riigikogu Sotsiaalkomisjoni istungil „Raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse muutmise seaduse eelnõu“

22.01. TAI's koolitusnõukogus sisend lastekaitsetöötajate koolitusvajaduste osas

26.01. Osalemine sõnavõtuga Riigikogu Sotsiaalkomisjoni istungil, teema: „Üksikvanemate olukorrast ja vajadustest Eestis“

29.01. Halba last ei ole olemas!

<http://www.lastekaitseliit.ee/2015/01/halba-last-ei-ole-olemas/>

05.02. Peatükk "Lapse õigused 2014" Inimõiguste Aastaraamatusse
<http://humanrights.ee/inimoiguste-aruanne-2/inimoigused-eestis-2014-2015/lapse-oigused/>

04.03. Ettepanekud Justiitsministeeriumile tasuta õigusabi kättesaadavuse teemadel

11.03. Arvamus SOM'ile meetme „Hoolekande taristu arendamine, keskkonna kohandamine puuetega inimeste vajadustele vastavaks“ tegevuse „Erivajadustega inimeste eluaseme füüsiline kohandamine“ toetuse andmise tingimuste eelnõule

12.03. Lastekaitse liit: tüdruku kallal vägivaltsuse juhtumiga oleks pidanud minema riigikohtuni välja

<http://www.lastekaitseliit.ee/2015/03/lastekaitse-liit-tudruku-kallal-vagivallatsemise-juhtumiga-oleks-pidanud-minema-riigikohtuni-valja-2/>

26.03. Arvamus SOM'ile tegevuse 2.2.2 Asendushoolduse kvaliteedi tõstmise ja asendushoolduse vormide mitmekesistamine ja järelhoolduse arendamise kaudu“

05.04. Ettepanekud alaealiste õigusrikkujate süsteemi parendamiseks SoM'ile

06.04. Laps vajab kolmnurksuhtes erilist kaitset!

<http://www.lastekaitseliit.ee/2015/04/laps-vajab-kolmnurksuhtes-erilist-kaitset/>

09.04. Arvamus SoM'ile sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsusele

- 22.04. Osalemine kultuuriministeeriumi teoste ekspertkomisjoni istungitel ja kirjaliku arvamuse esitamine K.Kenderi kirjutise osas
- 22.04. Arvamus SoM'ile riiklike peretoetuste muutmise seaduse eelnõule
- 30.04 Sisend Eesti Euroopa Liidu poliitika raamdokumendi koostamine 2016-2020
- 01.05. Artikkel Eesti lapse õiguste tagamise kitsaskohtadest Soome LKKL
- 11.05. Ümarlaua korraldamine lastekaitsetöötajate täiendkoolitus (TAI; Õiguskantsleri Büroo; Advokatuur, SKA)
- 25.05. Lastekaitse Liidu üldkogu: Valitsus peab hindama tervikuna oma otsuste mõju lastele!
- <http://www.lastekaitseliit.ee/2015/04/lastekaitse-liidu-uldkgu-valitsus-peab-hindama-tervikuna-oma-otsuste-moju-lastele/>
- 26.05. Ettepanekud väärkoheldud lapse abistamise ümarlaual Justiitsministeeriumis
- 28.05 Arvamus Põhja Ringkonnaprokuratuurile K.Kenderi teose osas
- 28.05. Ettepanekud lastekaitsetöötajate täiendkoolituse analüüsile TAI'sse
- 02.06. Arvamus Justiitsministeeriumile kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule
- 11.06. Ettepanekud Lapsesõbraliku õigusemõistmise konverentsil, seoses FRA uuringuga
- 16.06. Arvamus Koostöö Kogule ja SoM'ile seoses riikliku vanaduspensioni jätkusuutlikkuse edendamise
- 18.08. Arvamus seoses põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning kutseõppeasutuse seaduse muutmise eelnõu väljatöötamise kavatsusega (Haridus- ja Teadusministeeriumile)
- 31.08. Arvamus seoses PGS'i ning sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsusega (Haridus- ja Teadusministeerium)
- 09.09. Arvamus sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõule (SOM)
- 01.11. ÜRO Lapse õiguste konventsiooni täiendava aruande koostamine koostöös valdkondlike mtü'dega. Esitamine Child Rights Connect'ile, edastamiseks Lapse Õiguste Komiteele
- 05.11. Arvamus Heaolu arengukava 2016-2023 osas (SOM)
- 09.11. Arvamus alkoholiseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõule (SOM)
- 09.11. LL täiendused ja täpsustused Eesti teisele aruandele Lapse õiguste konventsiooni laste müüki, lasteprostitutsiooni ja pornograafiat käsitleva fakultatiivprotokollitäitmise kohta (SOM)
- 16.11. Arvamus direktiivi 2008/52/EÜ vahendusmenetluse teatavate aspektide kohta tsiviil- ja kaubandusajades kohaldamisel (JUM)
- 01.12. Pöördumine EP Eesti saadikutele - lastesse investeerimise deklaratsiooni allkirjastamiseks
- 14.12. Arvamus karistusseadustiku ja korraaitseaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsusele (JUM)

16.12. Avaldati H.Saar'e ja T.Tulva artikkel „Lapse õigused: väljakutsed tänases Eestis“ Soome Lastekaitse Keskliidu kogumikus „Focus on the Child – Near and Far“

21.12. Arvamus alaealise mõjutusvahendite seaduse kehtetuks tunnistamise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse kohta (SOM)

Aktiivne tegevus abivajavate laste huvitegevuse toetamiseks:

Jaanuar – mai 2015 aktiivne tegevus (lai koostööpartnerite ring) ERR'is 25.12.2014 toimunud Jõulutunneli projekti elluviimisel, mille raames jagatakse annetatud raha Lastekaitse Liidu kaudu abi vajavate laste huvitegevuse toetuseks. Kogu info leitav: <http://www.lastekaitseliit.ee/joulutunnel/> Tänavu koguti annetusi abi vajavate laste huvitegevuse toetamiseks. Annetuskõnesid oli kokku 28 977, mille abil koguti kokku 143 109 eurot. Selleks, et toetus jõuaks abivajajani koostas MTÜ Lastekaitse Liit taotlusvormi, mis oli kättesaadav nii eesti kui ka vene keeles MTÜ Lastekaitse Liidu kodulehel ja üle Eesti kohalikkudes omavalitsustes. Lapse vanem/eestkostja/hooldaja esitas täidetud taotlusvormi lapse elukohajärgsesse kohaliku omavalitsuse sotsiaalosakonda. Kohalikud omavalitsused edastasid kõik heategevusprogrammi "Jõulutunnel" kriteeriumitele vastavad taotlused MTÜ Lastekaitse Liidule. Heategevusprogrammi raames laekus MTÜ Lastekaitse Liidule 1 425 taotlust 134 kohaliku omavalitsusest. Kokku taotleti 536 380,75 eurot. Kõikidest soovidest rahuldati 704 taotlust 129 kohaliku omavalitsusest. Jõulutunneli üldkomisjon, kuhu kuulusid MTÜ Lastekaitse Liit, Vanurite Eneseabi ja Nõustamiseühing, Eesti Linnade Liit, Eesti Maaomavalitsuste Liit, Eesti Noorsootöö Keskus, Dharma, Sotsiaalministeerium, Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus, Eesti Lasterikaste Perede Liit jt esindajad, kohtus viis korda, mille jooksul vaadati üle kõik taotlused, hinnati taotlejate abivajadust ja taotluse sobivust heategevusprogrammi eesmärkidega. Jõulutunneli üldkomisjon otsustas eelkõige aidata Jõulutunneli toetustega lapsi, keda kasvatavad vanavanemad või kes on pärit lasterikastest peredest või on sattunud mingisugustesse raskustesse. Annetused aitavad tasuta huviringi tasu või hankida tegevusteks vajalikke vahendeid. Enim taotlusi tuli spordivahendite soetamiseks ning spordiringide osalustasude toetamiseks – kokku 57%. Lai meediakajastus:

Jõulutunnel pressikajastus:

07.04.2015 **Jõulutunnel kogus tänavu 143 109 eurot** <http://www.pealinn.ee/newset/joulutunnel-kogus-tanavu-143-109-eurot-n141729>

07.04.2015 **Jõulutunneli toel saab huvitegevuseks abi üle 700 lapse, aga aitame veel!** <http://ngo.ee/ngo/8/article/10074>

8. 04.2015 „Jõulutunneli toetused“ <http://podcast.kuku.ee/2015/04/08/intervjuu-2015-04-080900/>

8.4.2015 **Jõulutunneli abil kogutud raha on jõudmas abivajajateni**

http://etv.err.ee/v/meelelahutus/terevisioon/terevisiooni_lood/4aa64413-b956-49ec-b7c3-170079ec0aea

8.4.2016 **"Jõulutunneli" kaudu kogutud toetuste saajad on välja valitud**

<http://uudised.err.ee/v/355117ac-f172-4f6d-86f5-725ec3d14162>

9.04.2015 **Jõulutunnel toob Valgamaale enam kui neli tuhat eurot**

Valgamaalane <http://www.digar.ee/ajalehed/dea?a=d&d=valgamaalane20150409.2.7.2&e=-----et-10-1--txt-txIN%7CxtI%7CxtAU%7CxtTA-%22talqud%22-----Kaie+M%C3%B6lter-->

14.04.2015 **Jõulutunneli toel sai abi kolm Otepää valla peret**

<http://www.otevaa.ee/uudiste-arhiiv/3790-joulutunneli-toel-sai-abi-kolm-otevaae-valla-peret>

16.04.2015 Heategevusprogrammi „Jõulutunnel“ toetustest

<http://www.kotus.ee/heategevusprogrammi-joulutunnel-toetustest/>

29.04.2015 „Jõulutunneli“ toetused Anija, Kuusalu, Raasiku valda ja Loksale;

<http://sonumitooja.ee/joulutunneli-toetused-anija-kuusalu-raasiku-valda-ja-loksale/>

Jõulutunneli annetustega toetatakse laste huvitegevust

http://www.v-maarja.ee/vmgym/Joulutunneli_annotustega_toetataks_1131.htm

3. Eesmärk: Tõsta lastega töötavate spetsialistide kompetentsi laste huvides tegutseda.

3.1. Spetsialistide pädevuse tõstmine (LPA rakendusplaan meedia: 3.2.3).

Tõlgitakse Lapse Õiguste Komitee soovitusel (kommentaari nr 13 (õigus kaitsele erinevate vägivaldavormide vastu). Toetab uue LKS' e tutvustamist ühiskonnas. Seminar lastega töötavatele spetsialistidele lapse õigustega arvestamiseks, et spetsialistidel oleks teadmised ja oskused võtta arvesse lapse perspektiivi ja küsimusi, lapse heaolu puudutavates küsimustes. Laiem teavitus ühiskonnas erinevate kanalite kaudu.

Eelmisel aastal alustas Lastekaitse Liit Lapse Õiguste Komitee üldkommentaari tõlkimist inglise keelest eesti keelde. Aastal 2014 Lapse Õiguste Komitee [Lapse Õiguste Komitee üldkommentaar nr 14](#) (General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1)*) tõlkimise eesmärk oli senisest enam tutvustada ühiskonnas (sh otsustajatele) lapse parimate huvide arvestamist. Üldkommentaar nr 14 on leitav muuhulgas Lasteombudsmani kodulehel: <http://lasteombudsman.ee/et/noor/infomaterjalid> ja ka Riigikogu kodulehel lastekaitse osakonna 677 SE eelnõu dokumentide juures: <http://www.riigikogu.ee/?op=ems&page=eelnou&eid=f3beec87-7eaf-4aad-afa0-aacbdde93a4c&>.

Aastal 2014 koondati LÕK'i 25 aastapäeva puhul MTÜ Lastekaitse Liit alalehele <http://konventsioon25.lastekaitseliit.ee/> Lapse õiguste konventsiooni puudutavad materjalid (kompaktseks kasutamiseks ja levitamiseks, eesmärgiga suurendada ühiskonna teadlikkust LÕK'ist tervikuna), seal leitav ka üldkommentaar nr 14.

Kuna aastal 2015 keskendus Lastekaitse Liit oma tegevustes mh vägivallavabale kasvatusel, siis tõlgiti eesti keelde üldkommentaar nr 13 (2011) [Lapse õigus kaitsele igasuguse vägivalga eest](#). Üldkommentaari tõlget levitati erinevates spetsialistide võrgustikes ja on kättesaadav Lastekaitse Liidu kodulehelt eesti ja vene keeles. MTÜ Lastekaitse Liit tutvustas Lapse Õiguste Komitee üldkommentaar nr 13 (2011) *The right of the child to freedom from all forms of violence* (LÕK art. 19) eestikeelse tõlget 02.12.2015.a. korraldatud õiguslasel seminaril „Samal poolel – lapse poolel“ (V) osales 106 lastekaitsetöötajat üle Eesti. Seminari alateemaks: vägivald lastega perekonnas. Vaata lähemalt:

<http://www.lastekaitseliit.ee/2015/12/lastekaitse-liit-tolkis-eesti-keelde-uro-lapse-õiguste-komitee-üldkommentaari-laste-õigusest-kaitsele-igasuguse-vägivalga-eest/> . Samuti tutvustati üldkommentaari Inimõiguste Ümarlual teistele inimõigustega tegelevatele organisatsioonidele.

Üldkommentaari nr 13 tuginevalt on Lastekaitse Liit teinud ettepanekuid erinevatel ümarlaudadel ja viidanud sellele erinevates arvamustes (vt. p.2.3). Aastal 2016 on kavas jätkata Lapse Õiguste Komitee üldkommentaari tõlkimisega eesti keelde, et tagada Lapse õiguste konventsiooni põhimõtete laialdasem levik ja ühene mõistmine ühiskonnas. LÕK'i põhimõtete levitamiseks ja

teadlikkuse tõstmiseks tervikuna tõlgitakse Lapse Õiguste Komitee üldkommentaari nr 12 (*The right of the child to be heard*).

3.2. Lastekaitsetöötajate koolitused sarjas "Samal poolel-lapse poolel" koostöös Advokatuuri, Notarite Koja ja Tallinna Ülikooliga, eesmärgiga käsitleda perekonnaseaduse rakendamisel tekkinud kitsaskohti. Ühtsed arusaamad sisu mõistmiseks ja lahendusteks lapse huvidest lähtuvalt. Praktikate vahetamine (LPA 3.2.3)

Positiivsena saab välja tuua mitmekülgse koostöö Eesti Advokatuuriga (sh perekonnaõiguslane tasuta nõustamine, panus uue lastekaitseaduse koostamisel, perevägivalda ümarlauad, panus ajakirja Märka Last sisse), samuti koostöö Eesti Notarite Kojaga (artiklid ajakirja Märka Last). Sotsiaalministri H.Küti tagasiside 25.06.2014: „Äärmiselt tänuväärne on olnud Lastekaitse Liidu ja Eesti Advokatuuri koostöö, millel raames on saanud lapsevanemad õiguslikku nõustamist perekonnaõiguse küsimustes. Samuti on tunnustust vääriwad Teie jõupingutused koos heade partneritega tõstmaks kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötaja kompetentsi perekonnaõiguse ja laste õiguste tagamise valdkonnas.“

Aastal 2015 viidi läbi 2 lastekaitsetöötajate tasuta õiguslast koolitusseminari sarjas "Samal poolel-lapse poolel" koostöös Advokatuuri, Notarite Koja ja Tallinna Ülikooliga, eesmärgiga käsitleda lapsi ja perekonda puudutava seadusandluse rakendamisel tekkinud kitsaskohti. Ühtsed arusaamad sisu mõistmiseks ja lahendusteks lapse huvidest lähtuvalt tagavad paremad eeldused koostööks erinevate osapoolte vahel ja suurema teadlikkuse kohalikul tasandil. MTÜ Lastekaitse Liit, Eesti Advokatuuri, Notarite Koja ja Tallinna Ülikooli poolt lastekaitsetöötajatele ja lastekaitsetöötaja ülesandeid täitvatele sotsiaaltöötajatele 06.04.2015.a. korraldatud õiguslast seminaril „Samal poolel – lapse poolel“ (IV) osales 127 inimest. Alateemaks: suhtlusõigus ja täitemenetlus. Ettekande suhtlusõigusest tegi advokaat Helen Tomberg ja paneelis osalesid Advokatuuri perekonnakomisjoni liikmed (Li Uiga, Helen Hääl, Ene Ahas) - (sh käsitleti suhtlusõigusega seonduvat kohtupraktikat erinevates kohtuastmetes, sh Inimõiguste Kohtu lahendid). Täitemenetlusest lastega seotud asjades andis ülevaate kohtutäitur Risto Sepp. Seminari teises pooles tegi praktilise ettekande lahenduskesksest peretööst prof Michael LaSala (kes õpetab USA's, Rutgersi Ülikoolis kliinilist sotsiaaltööd ja lahenduskeskset lühiteraapiat, omab töökogemust kliientöös enam kui 30 aastat). Vt: <https://et-ee.facebook.com/Lastekaitseliit/posts/963657777007846> 02.12.2015.a. korraldatud õiguslast seminaril „Samal poolel – lapse poolel“ (V) osales 106 inimest. Alateemaks: vägivald lastega perekonnas. MTÜ Lastekaitse Liit tutvustas Lapse Õiguste Komitee üldkommentaari nr 13 (2011) *The right of the child to freedom from all forms of violence* (LÖK art. 19) eestikeelse tõlget. Ettekanded antud teemal tegid kliiniline psühholoog-pereterapeut Siiri Tõniste, ringkonnaprokurör Raul Heido, kohtunik Sirje Õunpuu. Teemaalises paneeldiskussioonis osalesid vandeadvokaadid Helen-Lumelille Tomberg, Tiina-Mare Hiob, Ene Ahas, kohtunik Sirje Õunpuu, ringkonnaprokurör Raul Heido, kliiniline psühholoog-pereterapeut Siiri Tõniste. Paneeldiskussiooni juhtis lastekaitse spetsialist Kati Valma. Vaata lähemalt:

<http://www.lastekaitseliit.ee/2015/12/lastekaitse-liit-tolkis-eesti-keelde-uro-lapse-õiguste-komitee-üldkommentaari-laste-õigusest-kaitsele-igasuuguse-vägivalda-eest/>

Väljavõtted seminaridelt saadud tagasisidest: *Väga vajalik ja kasulik info. Tehke ka venekeelsele elanikkonnale; Sisukas, suurepärase näited, praktiline; Kõik oli asjakohane ja selgelt esitatud; Sisu oli tihe ja asjakohaselt huvitav; Teemade valik väga päevakohane, väga head lektorid; Väga vajalik, igapäevases töös kasvav ja raske tööloik; Hea ja praktiline, kasutatav igapäevatoös; Ettekanded väga vajalikud ja sisuliselt head.*

Tagasiside mõlemal seminaril oli väga hea, samuti töid paljud TAI poolt 2014 (okt-dets) lastekaitsetöötajate koolitusvajaduse analüüsiks läbiviidud küsitluse fookusgruppides osalejad *Samal poolel – lapse poolel* seminarid näitena heast praktikast. TAI poolt koostatud Lastekaitsetöötajate koolitusvajaduse analüüsis (2015) viidatakse, et *Samal poolel – lapse poolel* seminaride sari on praegu süsteemsem ja laiahaardelisem lastekaitsetöötajaid hõlmav täiendõppe võimalus Eestis.

Seminaridest saadud tagasisidest tulenevalt esitas MTÜ Lastekaitse Liit 21.05.2014 Sotsiaalministeeriumile ettepanekud lastekaitsetöötajate täiendkoolituseks. Ettepanekute esitamisele järgnes Tervise Arengu Instituudi ettepanek osaleda LL esindajale (H.Saar) täiendkoolituste mooduli väljatöötamise töögrupis (koolitusnõukogus). Lastekaitse Liidu initsiatiivil on 2016 algaval baaskoolitusel õigusküsimused üheks osaks õppemoodulist. Aktiivse eestkostetöö tulemusena on õigusküsimused õppemoodulis väga olulisel kohal, ning hõlmavad 2 koolituspäeva. Lastekaitse Liidu initsiatiivil kaasati õigusteemalise õppekava koostamisesse ka Advokatuuri perekonnaõiguse komisjon (K.Orav), Õiguskantsleri laste osakond (A.Aru) ja Nõmme lastekaitse spetsialist (K.Valma), ning SKA (E.Liblik).

3.3 Täiendavad tegevused seoses spetsialistide pädevuse tõstmisega

Riigikohtu koolitusosakonnale anti sisend sügisel kohtunikele korraldatava LaKSí tutvustavale seminarile. Pöörasime tähelepanu Lapse parima huvide kontseptsioonile ning sidusvaldkonnaspetsialistide koostöö vajadusele.

Aastal 2015 toimus kokku 9 kohtumist Rajaleidja Keskustega: Pärnumaa, Tartumaa, Ida-Virumaa, Harjumaa, Võrumaa, Järvamaa. Antud kohtumiste eesmärk oli tutvuda haridustugiteenuste võrgustikuga ning kaardistada ühiseid võimalikke kokkupuutepunkte koostööks - kuidas saaksime kõige paremal viisil üle eestilist koostööd arendada - kuidas teevad maakonna tasandil koostööd lastekaitsevaldkonna spetsialistid Rajaleidja keskustega. Kuidas saaksime üheskoos liikuda edasi konkreetse tegevuskavaga, kuidas kõige paremal moel lapsi ja peresid toetada. Kohtumisel arutati kuidas käsitleda võimalust koolitada koolitajateks Rajaleidja Keskuste karjääriinfospetsialistid ja ka sotsiaalpedagoogid, kes oleksid valmis viima läbi loenguid koolidele lapse õiguste teemadel. Eesmärgiks, et tulevikus oleks võimalik Rajaleidja keskuste kaudu koolidel tellida loengut „Lapse õigused“. Lastekaitse Liit koostaks koolitusprogrammi ja viiksime läbi koolitused. Teiseks arutati võimalust koostööks Lastekaitse Liidu veebiajakirjaga „Märka Last“. Tulevikus saaksid Rajaleidja Keskuste spetsialistid erinevatel teemadel sinna kirjutada ning pakkuda välja ettepanekuid kuidas muuta ajakirja huvitavamaks ja rikastada haridusvaldkonna artiklitega.

Lisaks eelnevale - 9. aprill ja 16. aprill toimus üle Eesti Rajaleidja keskustele koolitus, mille raames tutvustasime „Kiusamisest vabaks!“ meetodikat. Koolituse raames tutvustati ka kiusamisest vaba haridustee liikumise plaane. Koolitusel osalesid 24 inimest üle Eesti. 09.06.2015 Pärnu Rajaleidja Keskuses toimus koolitus nõustamiskomisjoni liikmetele, mille raames tutvustati Lastekaitse Liidu erinevaid projekte ja tegevusi. 04.11.2015 toimus kohtumine SA Innove Rajaleidjate esindajatega, mille raames leppisime kokku koostöö 2016. aastal. 26.11.2015 toimus INNOVE Rajaleidja Keskuste nõustamiskomisjonide liikmetele ettekanne Lastekaitse Liidu koostööst koolidega projekti „Kiusamisest vaba kool ja lasteaed“ raames.

4. Eesmärk: Luua lastele osalemisvõimalused ühiskonnaelus ja kaasates neid arvamuste, seisukohtade kujundamisse läbi õppe ning praktiliste tegevuste heaolu, õigusi ja arenguvõimalusi puudutavates küsimustes.

4.1. Laste osaluse ja kaasatuse suurendamine indiviidi ja ühiskonna tasandil (laste ja perede arengukava rakendusplaan meede: 3.1.2.)

Täiendavalt antud alateema osas: MTÜ Lastekaitse Liit võitis Sotsiaalministeeriumi hanked Euroopa Nõukogu laste osaluse hindamisvahendi piloteerimisprotsessi läbiviimiseks Eestis. Pilootprojekti raames kohandati, tõlgiti (eesti ja vene keelde) laste osaluse küsimustik ja levitati interneti teel ning paber kandjal (antud tegevus ei olnud minihangete lepingu osa). Küsimustikule vastas 1050 last, eesti

ja vene keeles. Kokku toimus 16 konsultatsiooni laste ja noortega (eesti, vene ja inglise keeles). Kokku toimus üle 20 suulise ja kirjaliku konsultatsiooni valdkonna spetsialistidega. Käesoleval ajal koondatakse riikilik raport, mis esitatakse nii Sotsiaalministeeriumile kui ka Euroopa Nõukogu pilootprojekti meeskonnale. 21. juulil esitas K.Gornischeff valmis inglisekeelse ja eestikeelse raporti Sotsiaalministeeriumi LPO esindajatele ning pilootprojekti meeskonnale. Eelnevalt kooskõlastati raport ka ministeeriumi LPOs vastutavate isikutega. Oktoobris (14-16 oktoober) esitasid K.Gornischeff ja Sotsiaalministeeriumi esindaja Elise Nikonov Eesti tulemusi Strasbourg'is Euroopa Nõukogus lapse õiguste osakonna eestvedamisel toimunud pilootprojekti koosolekul. Kohtumisel analüüsiti pilootprojekti käiku ja jätkutegevusi. Raporti avalikustamine Eestis on plaanis 2016. aasta esimeses kvartalis (avalik seminar, lapsesõbralik ja lühendatud raporti versioon).

4.1.1. Arendada MTÜ Lastekaitse Liit Noortekogu laste ja noorte kaasamise ning osalemise suurendamiseks läbi teadliku tegevuse lapse õiguste valdkonnas. Lähtuvalt Lastekaitse Liidu kontseptsioonist "Laste osalemisest ja kaasamisest" töötatakse välja organisatsiooni laste ja noortega töö tegevuskava ja rakendusplaan, milles kavandatakse osalusvõimalusi lastele ja noortele, liikmeskonna võimekuse ja organiseerituse kasvu kaudu. Kaasamise alased koolitused Noortekogu liikmetele, et edaspidi oleks võimekus teha õpet noorelt-noorele).

Aastal 2015 kaasati Noortekogu noori erinevate küsimustike koostamisse (sh noortekogu liikmete kaudu nt Euroopa Nõukogu laste osaluse hindamisvahendi küsimustiku levitamine, uuring „Lapse osalemine pereelus“) ning vabatahtlikuks laagriprogrammides Remnikul. Noortekogu liige Mia Marta Ruus kuulub Lasteombudsmani nõuandvasse kogusse ning on panustanud aktiivselt nende tegemistesse, samuti osales koos teise noortekogu liikmega "Lastega ja Lastele" tunnustusauhinna noorte eripreemia väljaandmisel ja osales MTÜ Lastekaitse Liit aastakonverentsil „Ära löö last – ka sõnadega“. Vt. täiendavalt p. 4.2.

4.2. Jätcuprojekt "Lapse hää!" II

Tegevus nr. 1 - "Lapse hää!" projektist saadud tulemuste edasiarendus: KOHVER'i lapse õiguste õppematerjalide tutvustus (mängud, küsimustikud jt) kolme(3) õppepäeva raames üle Eesti, eesmärgiga tutvustada projekti kogemust laste osaluse suurendamisel ning laste ja õpetajate aktiveerimisel. Projektis osalenud noorte teadmiste suurendamine suvekooli kaudu (suvekoolis võtavad osa välispartnerid), Ida-Virumaal kahes linnas (Narva, Jõhvi) kahes noortekeskuses lapse õiguste klubi asutamine. Klubi kaudu tõstatatakse erinevaid lapse õigustega seonduvaid küsimusi. Tegevus nr. 2 - Projekti Lapse hää! I osa raames TÜ loodud lapse õiguste ja heaolu õppemooduli edasiarendus ning TLÜ 2016 aastal loodava õppesuuna arendus. Sihtgrupiks on õigusteaduskonna, sotsiaaltöö- ja kasvatusteaduskonna tudengid - tulevikus lastega ja laste heaks töötavad spetsialistid (teadmiste tõstmine lapsesõbralikust õigusemõistmisest, lapse parimast huvist, lapse ärakuulamisest jt). Tudengitele õppematerjalide väljatöötamine ja olemasolevate materjalide täiendamine. Ülikooli spetsialistide täiendkoolitus lapse õigustest (ülevaade seadusandlusest ja erinevatest uuringutest siseriiklikul ja rahvusvahelisel tasemel

Projekti „Lapse hää!“ raames allkirjastati 31.03.2015 Tallinna Ülikooliga leping, eesmärgiga alustada 2016 aastal lapse õiguste õppesuunaga. Aprillis 2015 hindas Tartu Ülikoolis asutatud lapse õiguste ja heaolu õppemoodulit välishindajad Tartu Ülikooli parimaks näiteks interdistsiplinaarse õppe osas terves ülikoolis. 2015. aasta suvel pöördus MTÜ Lastekaitse Liit Sotsiaalministeeriumi LPO juhataja poole palvega muuta projektis ettenähtud tegevusi, kui võrd planeeritud samasisulisi lapse õiguste seminare planeeris nii EÕEL kui ka ENL. Õpetajatele mõeldud tegevused kattis osaliselt ka „Kiusamisest vabaks lasteaed ja kool“ projekti tegevused (koolitused õpetajatele), mistõttu ei olnud mõistlik koormata samat sihtgruppi sarnaste tegevustega. Alternatiivsete tegevustena viidi „Lapse hää!“ projekti idee rahvusvahelisele tasemele läbi Eurochildi. 2015. aasta alguses esitas MTÜ Lastekaitse Liit Eurochildile taotluse projekti „Lapse hää!“ raames 4 lapse osalemiseks Sveitsis 27.07-02.08 Caux'i linnas rahvusvahelisel noortekonverentsil CATS (Children as actors). Esitatud taotluste

pinnal valiti konkursi raames osalema 4 alla 18-aastast noort. Noortekonverents on pika traditsiooniga üritus, kuhu koonduvad erineva osaluskoogemusega lapsed üle Euroopa. Lastele ning nende kahele saatjale korraldati nädala jooksul erinevaid kvaliteetseid koolitusi, töötubasid laste õiguste ja sh osaluse teemadel. Eestit esitasid kaks „Lapse hääl!“ projekti noort, 1 noor „Targalt internetis“ noortepaneelist ning 1 Narva Noorteparlamendi liige. Noorte valikul lähtuti nende teadmisesest lapse õigustes, üheks tingimuseks oli ka noorte inglise keele oskus. Lisaks vaadati ka mitmekesisust (noored vanuses 13-16; nii eesti kui ka vene emakeelega, Tallinnast, Jõhvis, Narvast). Konverentsil esitasid noored projekti „Lapse hääl!“ lapse õiguste olukorda Eestis (nt kaardistati laste ja noortega koos lapse õiguste ajalist joont, andsid intervjuusid, tegid viktoriine, võtsid diskussioonides sõna, esinesid oma etteastetega jne) ning eriti toredaks osutus Moldova samasisulise projekti noortega kohtumine. Laste osalemise tingimuseks oli aktiivne osavõtt, sügisel oma koolis üritusel teada saanud teadmiste edasiandmine. Eurochild tasus noorte osalemise kulud ning kahe täiskasvanu kulud kattis KÜSK (K.Gornischeff ja K.Kuuse reisisaotlus, info Facebookis ning ajakirjas „Märka last!“ avaldatud uudislugu. Lisaks noortekonverentsi tutvustamisele koolis jätkus tegevus rahvusvahelisel tasandil laste ja noorte mõtete esindamisega. Neljast lapsest kaks saavad panustada 2016. Aastal 5-7.juulil Eurochildi poolt korraldatava konverentsi [Children`s Rights matter: Why Europe needs to invest in children](#) korraldamisse. Konverentsi korraldatakse koos erinevate riikide laste ja noortega. Ka Eesti noored kuuluvad konverentsi meeskonna nõuandvasse kogusse, mille raames toimus 8-11.10.2015 nõuandvakogu kohtumine Brüsselis. Kohtumisel pandi paika konverentsi esialgsed teemad, ürituse kontseptsioon. Tegevusi planeerisid lapsed, noored ja täiskasvanud koostöös. Järgmine kohtumine toimub aprillis 2016. Jooksvalt planeeritakse üritusi Facebook`i ja SKYPE vahendusel.

Ühe uue projekti tegevusena oli planeeritud ka Noortekogu taaskäivitamine ning „Lapse hääl!“ projekti raames väljatöötatud õppemeetodite kasutamine. Selleks korraldati noortele temaatiline talvekool 9.-11.detsembril Kloogaranna Noortelaagris. Talvekoolis osales kümme noort kolmest kohast üle Eesti: Haanja, Jõhvi ja Tallinn. Osalenud noorte seast vähem kui pooled olid varasemalt seotud MTÜ Lastekaitse Liit projektiga „Lapse hääl!“. Teised noored leiti läbi „Lapse hääl!“ partnerkoolide või osalejate enda vahendusel (kui nende sõpruskonnas oli noori, kes Noortekogu tegevustest huvitusid). Osalenud noored olid vanuses 12-25. Noortekogu talvekooli esimesel päeval viidi läbi erinevaid harjutusi ja mängu tutvumiseks ning meeskonna loomiseks. Seejärel tutvustati lastele lapse õigusi (läbi erinevate praktiliste tegevuste), defineeriti laste ja noorte osalus, kasutades selleks erinevaid harjutusi. Päeva õhtuses osas töötasid lapsed ühiselt välja stsenaariumi järgmise päeva Nukufilmi töötoas. Sel moel oli võimalik kogu Nukufilmi töötoa aeg kulutada filmi tegemisele, mitte selle sisu välja mõtlemisele. Noorte talvekooli teine päev algaski Nukufilmi töötoaga, kus noored ise koostasid filmi sisu ja teostuse. Film ise rääkis lapse õigusest mitte-diskrimineerimisele ja kõikide inimeste võrdsusest. Film on nähtav siit: <https://vimeo.com/150248776>. Päeva teises pooles toimus „Targalt Internetis“ töötuba, mis keskendus turvalise interneti kasutamisele. Kuna meie poole pöördus ka üks osaleja lapsevanem, tundes muret lapse interneti kasutamise ja selle ohutuse üle, oli teema oluline. Sellele järgnes töötuba noortega, mille käigus töötasid noored ise ideede ja algatustega, mida nad sooviksid ise oma kodukohas ellu viia. Selle töötoa läbiviimiseks kasutati protsessdraamat, mille vahendusel said noored mõtestada, mida, kuidas või miks ja kas oma kodukohas ellu viia. Noortekogu talvekooli kolmandal päeval toimus vaid üks sessioon, mille eesmärgiks oli paika panna Noortekogu edasised tegevused. Nii kaardistatigi ühiselt, mis on Lastekaitse Liidu Noortekogu ning missugune näeb välja Noortekogu 2016.aasta tegevuskava. Kõik tegevused ja ettepanekud Noortekogu kavas töötati välja noorte endi poolt. Noortekogu talvekoolist on valminud ka kokkuvõtte, mis kirjeldab kõiki töötube ja tegevusi, tuues välja ka erinevate rühmatööde ja arutelude tulemused. Noortekogu talvekooli noorte kohaliku piirkonna omaalgatustest sai sisend Erasmus+ noorte omaalgatuste projektitaotlusesse. Projekti sisukokkuvõtte esitati 14.jaanuaril 2016 Erasmus+ noorte omaalgatuste projektide eeltaotlustähtajale. Tegevused jätkuvad ka 2016. aastal, mille raames alustab Noortekogu „noorelt-noorele“ meetodi abil lapse õiguste minikoolitustega. Noortekogu andis sisendit ka 16. detsembril toimunud „Noore esimesed sammud tööelus“ seminarile (ideid esindasid organisatsiooni poolt G.Teidla-Kunitsõn, Helen Karu).

4.3. Aastakonverents "Kuidas elad, Eestimaa laps?"

MTÜ Lastekaitse Liit aastakonverentsi "Kuidas elad, Eestimaa laps", alateemal lapse õigus kaitsele erinevate vägivallavormide eest. Konverents toimub Lapse õiguste kuu raames, ning toetab uue LKS kehtestatud karistamise keelu propageerimist ühiskonnas. Protsessi kujundamisega on seotud LL projektide, monitooringute (punkt 1; 2.) tulemuste tutvustamine üldsusele. Konverentsil tutvustatakse Lapse Õiguste komitee üldkommentaari nr 13 (vt p. 3.1.). Kaasuv laialdane teavituskampaania. Osalevad koostööpartnerid ja teised strateegilised sihtgrupid (sh projektides osalevad noored). Kokku 200 osalejat. Koostöös Soome Lastekaitse Keskliiduga Soome praktikate tutvustamine (kehalise karistamise keelustamise mõju ühiskonnas)

MTÜ Lastekaitse Liit aastakonverents „Kuidas elad Eestimaa laps?“ alapealkirjaga „Ära löö last – ka sõnadega!“ toimus 20.novembril 2015 Kumu Kunstmuuseumis Tallinnas. Konverentsi peamine eesmärk oli lahata 1.jaanuarist 2016 kehtima hakkavat lastekaitseseadust, millega keelustati laste kehaline karistamine. Konverentsiga rõhutati, et lisaks kehalisele karistamisele taunitakse ka vaimset vägivalda. Konverents oli üles ehitatud kolmes blokis – kodu, lasteaed ja kool, ühiskond – kus igas blokis toimunud ettekandele järgnes ka paneeldiskussioon. Konverentsi avas sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna. Konverentsi esimeses osas esitas ettekande Anne Kleinberg ning ettekandele järgnenud arutelus osalesid lisaks esinejale veel Tõnu Ots, Kadri Järv-Mändoja ning Ly Kasvandik. Lasteaia ning kooli osas tegid ettekanded Merit Lage ning Terje Äkke, järgnenud paneelis osalesid veel lisaks ka Jürgen Rakaselg ja Jete-Ri Jõesaar. Konverentsi kolmandas osas esinesid Miia Pitkänen (Soome Lastekaitse Keskliit) ning Joanna Karu, järgnenud arutelus osalesid lisaks esinejatele veel õiguskantsler Ülle Madise, Andres Aru, Igor Gräzin. Konverentsi modereerisid Kadri Valner ning Nikolai Kunitsõn. Miia Pitkäneni roll konverentsil oli tutvustada, kuidas rakendas Soome kehalist karistamist keelustavat lastekaitseseadust 80-ndatel, kui vastav seadus Soomes vastu võeti. Lisaks esinejatele osales konverentsil ka Mia Marta Ruus (13.aastane), kes andis läbi kogu konverentsi tagasisidet lapse seisukohast. Huvi oli konverentsi osas suur, paljudele soovijatele oli vaja ära öelda, kuna kohad täitusid väga ruttu. Kokku osales konverentsil ca 230 inimest (erinevatest laste ja noortevaldkonna ühingustest ja organisatsioonidest, samuti tudengid erinevatelt sotsiaalsetelt erialadelt, kohalike omavalitsuse ja maavalitsuste töötajad, erinevate lasteaedade ja koolide töötajad). Kõikidel soovijatel oli võimalik jälgida konverentsi ka Postimehe kodulehel otseülekanne vahendusel. Otseülekannet vaadati 304 kasutaja poolt 485 korda. Konverentsi esimest poolt vaadati samas suurusjärgus ja konverentsi teist poolt 152 kasutaja poolt 182 korda. Lisaks sellele oli võimalik konverentsi järelvaadata. Aktiivne meediakajastus (vt all). Samuti tutvustas MTÜ Lastekaitse Liit president Loone Ots nii konverentsil, kui ka ajakirjanikele MTÜ Lastekaitse Liit poolt koostatud ja läbi viidud arvamusküsitlust „Lapse osalemine pereelus“ (vt käesoleva aruande p 2.2.) Konverentsi osas koguti tagasisidet Interneti teel, iga konverentsi osaleja sai oma e-maili peale lingi tagasisideküsitlusega. Tagasiside oli väga positiivne, tuues eraldi välja veel põneva teema, asjakohased esinejad ja pädevad moderaatorid. Lisaks sellele olid konverentsil osalejad väga rahul ka ettekannetele järgnenud paneeldiskussioonide üle. Läbi kogu konverentsil oli publikul võimalik avaldada oma arvamust ning küsida küsimusi nii esinejatelt kui ka paneelis osalejatelt. Oma meelsust mõne väite või arvamuse puhul sai publik igal ajahetkel kasutada vastavaid pabereid näidates – punane näitas vastumeelsust, roheline aga pooldamist. Pildid konverentsist on leitavad MTÜ Lastekaitse Liit kodulehel: <http://www.lastekaitseliit.ee/konverents/>

Konverentsi

meediakajastus:

<http://www.sscw.ee/index.php?id=13938>

<http://koolielu.ee/info/readnews/473725/lastekaitse-liidu-aastakonverentsil-lahatakse-uut-lastekaitse-seadust>

<http://www.pealinn.ee/uudised/grazin-suuria-tudengitele-poisid-mis-pull-teil-seal-kaib-n157753>

<https://www.sm.ee/et/uudised/minister-tsahkna-iga-lapse-elu-ja-taisvaartuslik-areng-hindamatu>

<http://www.kylauudis.ee/2015/11/04/lastekaitse-liit-tahistab-traditsiooniliselt-lapse-oiguste-kuud/>

<http://www.postimees.ee/3401421/jarelvaadav-lastekaitse-liidu-aastakonverents>

<http://www.postimees.ee/3406607/eesti-lapsed-jaavad-oma-eluga-aina-rohkem-rahule>

<http://www.virumaateataja.ee/3383723/lastekaitse-liit-tahistab-lapse-oiguste-kuud>

<http://www.pealinn.ee/koik-uudised/igor-grazin-suur-peeter-opetas-mulle-seksi-n157416>

<http://www.pealinn.ee/koik-uudised/soome-lastekaitsja-vagivaldset-vanemat-tuleb-harida-n157412>

<http://www.tv3play.ee/sisu/seitsmesed-uudised-2015/675949?autostart=true>

4.4. Tunnustuskampania "Lastega ja lastele"

Koostöös Heategevusfond Dharma'ga valmistati ette ja viidi 2013 aastal ellu projekt „Tegu lapse heaks/ Heategija 2013“, mille eesmärgiks oli suurendada ühiskonnaliikmete osalust ning osutada neile tunnustavat tähelepanu lastele ja noortele heaolu tagamisel. Peamiseks sihtrühmaks olid laste heaolusse panustavad eraisikud, sh laste erihoolekandeesutuste töötajad, kooli- ja lasteaia-õpetajad, sotsiaaltöötajad, lastekaitsetöötajad, tugiisikud, kodanikuühenduste liikmed, vabatahtlikud jt. Koostööhuvi taolise tunnustusüritusega jätkamiseks näitasid üles nii SEB Heategevusfond kui ka Lasteombudsman. Aastal 2013 laekunud laureaate arv näitas, et heategijaid ja tunnustust väärivaid inimest on Eestis palju ja taoline üritus on inimeste motiveerimiseks väga vajalik, ühtlasi tähtsustades vabatahtliku lastekaitsetegevuse panust ühiskonnas. Seega kasvas 2013. aasta projektist välja tunnustusauhind „Lastega ja lastele“, mille algatajateks oli MTÜ Lastekaitse Liit, MTÜ Asenduskodu Töötajate Liit, SA Dharma, MTÜ Lasterikaste Perede Liit, MTÜ Oma Pere, MTÜ SEB Heategevusfond ja Õiguskantsleri Kantselei.

Selle auhinna väljaandmine jätkus ka 2015. aastal Auhinnaga „Lastega ja lastele“ tänati ja tunnustati 01.06 inimesi ja organisatsioone, kelle uued algatused või pikemaajaline tegevus on silmapaistavalt mõjutanud laste ja perede käekäiku ja väärtustamist kohalikul, maakondlikul või üleriigilisel tasandil. Laste heaolusse panustajaid, keda kõrvalseisjad märkasid ja tunnustamiseks üles seadsid, oli peaaegu sada. 2015. aasta tunnustusauhinna „Lastega ja lastele“ laureaadid on: Lapse suur tegu – Annabel Talts; Elutöö preemia ning laste ja noorte lemmik – dr Adik Levin; Muutuste looja – Irene Peterson ; Aasta pere– perekond Kivisild; Aasta tegu – MTÜ Peaasjad; Eripreemia – Ilon Wikland

Suure ja jätkuva avalikkuse huvi tõttu otsustati anda tunnustust välja ka 2016. aastal

4.5. Hea Lasteraamat 2015

Vastavalt „Hea lasteraamat“ statuudile valis ekspertgrupp traditsiooniliselt veebruaris 2015.aastal välja „Hea lasteraamat 2014“ laureaadid. Töörühmas, kes lasteraamatute valiku koostas osalesid oma ala asjatundjad ja lapsed Eesti Lastekirjanduse Keskus kaudu.

- 20. 01., 18.02. ja 26.02. toimus koosolekud Eesti Lastekirjanduse Keskuses.
- 14 lasteraamatut 2013 valiti välja 18. veebruaril 2015;
- MTÜ Lastekaitse Liit koostas pressiteate „Hea Lasteraamat“ valimisest;

- MTÜ Lastekaitse Liit võttis ühendust Terevisioon meeskonnaga;
- pressiga suhtluseks täpsustas MTÜ Lastekaitse Liit eeskõnelejad, kes sisust ja eesmärkidest lähtuvalt teavet jagas. Persooniks valiti Triin Soone;
- MTÜ Lastekaitse Liit poolt trükiti 5000 kleepsu ja 500 plakatit levitamiseks raamatukogude ja koolivõrk kaudu.

2014. aasta „Hea lasteraamat“ tiitli pälvisid:

Väiksematele:

Aino Pervik "Sinivant läheb lasteaeda"

Katri Kirkkopelto "Molli"

Kätlin Vainola "Kus on armastus?"

Marina Moskvina "Mis juhtus krokodilliga?"

Markus Saksatamm "Postiljon ja kanad"

Ulf Nilsson "Maailma parim esineja"

Ulf Stark "Vilista mulle, Johanna"

Suurematele:

Deborah Heiligman "Poiss, kes armastas matemaatikat : Paul Erdösi uskumatu elu"

Rose Lagercrantz "Minu õnnelik elu"

Kairi Look "Lennujaama lutikad ei anna alla"

Liz Pichon "Tom Gatesi äge maailm"

R. J. Palacio "Ime"

<http://www.lastekaitseliit.ee/mis-teoksil/projekt1/2014-aasta-head-lasteraamatud/>

4.6. Koolirahu

Arendatakse võrgustikukoostööd ja koostöös õpilaste ning õpetajatega, noorte ja täiskasvanutega saavutatakse turvalisust väärtustav koolikeskkond. Korraldatakse konkurss Koolirahu linna 2016/17 valimiseks, korraldatakse koolirahu partneritega tseremoonia 2015 Türi vallas, jagatakse asjakohast teavet koduleht: www.koolirahu.eu ja teemaartiklite kaudu, korraldatakse kohtumine Mannarheimi LL-ga, toimuvad võrgustiku koosolekud, õpilasseminarid, loometööde konkurss, kasutatakse koolirahu sümboolikat.

MTÜ Lastekaitse Liit koostöös Türi Vallavalitsusega valmistas ette 2015/16 õppeaasta koolirahu programmi, mida viiakse läbi kogu õppeaasta vältel erinevates Türi valla haridus ja noorsooasutustes. Koolirahu väljakuulutamise tseremoonia toimub igal aastal 1. septembril eesmärgiga pöörata tähelepanu soodsas ja turvalises koolikeskkonnas loomisele. Koolirahu tseremoonia ühendab nii õpilased, õpetajad, kooli juhtkonna kui ka lapsevanemad tegutsema ühise eesmärgi nimel – parem ja turvalisem koolikeskkond. 2015. aastal toimus koolirahu tseremoonia Türil, kus Koolirahu väljakuulutamine leidis aset 01.09.2015 kell 12.00 Türi lauluväljakul. 2015/2016 aasta koolirahu teemaks on „Üheskasvamine“! Kokku toimus 2015. aastal neli koosolekut Türi Vallavalitsusega ning Koolirahu väljakuulutamine ise. Lai meediakajastus (vt. LISA1). Türi Koolirahuga saab kursis olla läbi nende Facebooki lehe: <https://www.facebook.com/Koolirahu-T%C3%BCril-892740010780043/?fref=ts>

2016/17 õppeaastal on koolirahu programmi elluvijaks ja linnaks Kärdla linn. Antud otsus on kinnitanud Hiiu Vallavalitsuse 27.05.2015 istungil. Omavalitsuse ülesanne on koos Lastekaitse Liiduga valmistada ette kooliaastaprogramm, sealhulgas välja kuulutada ja läbi viia Koolirahu tseremoonia 1. september 2016.

5.1. Professionaalsel tasandil meeskonnatöö püstitatud eesmärkide saavutamiseks enesearengu ja- hindamise ning erinevate juhtimisinstrumentide kasutamise kaudu tulemus kvaliteedi ja mõju saavutamiseks igapäevajuhtimises.

5.1.1. Protsessis vastutuse ja tegevülesannetega seotud juht juhib, korraldab, kontrollib, administreerib ja arendab juhtmeeskonda tegevustes kavandatud eesmärkide saavutamiseks projektimeeskondade professionaalsuse kasvu kaudu. Teavitus- ja kommunikatsioon, tegevuste ettevalmistamine, finantside juhtimine, asjaajamine, klientidega suhtlemine, raamatupidamise korraldamine (org. ja kõik projektid, rahvusvaheline auditeerimine), infovahetuse organiseerimine ja kontaktide hoidmine, nõustamine, nõupidamiste ettevalmistamine, eestkostetöö. Organisatsiooni stabiilsusega seotud tegevused ja liikmesvõrgustiku nõustamine organisatsiooni kaudu, liikmete kaasamine, osalemine, koolitamine ning pädevusarenduslikud tegevused. Siseprotsesside juhtimine;

- Arenduse ja mitmekesistamisega seotud projektid sh. osavõtt projektihangetest (sh lastelaagrid)

Osavõtt projektidest 2015:

1. Euroopa Komisjoni esitati 15. jaanuar, 2015 kaheaastane 8-riigi ühisprojekt (Eesti, Soome, Saksamaa, Ungari, Portugal, Suurbritannia, Holland, Rumeenias). „Multi-disciplinary Assessment and Participation of Children in Child Protection Proceedings: training program with modules and tool box, international network (MAPChiPP)“ Projekti rahastuse/mitterahastuse otsus tuleb juuli alguses. Projekt sai rahastuse, periood: 01.01.2016-31.12.2017.
2. ENEB'ile esitati jätkuprojekt „Noorteparlament“; Taotlus esitati Erasmus+ KA3 poliitikate kujundamise, noorte ja otsustajatevahelise dialoogi alajaotusesse. Projekti kestvus on 12 kuud (01.08.2015-01.08.2016) ning selle kogumaksumus on 40 000 eurot. Projekti

- peamiseks eesmärgiks on 2014. aastal algatatud Noorteparlamendi töö jätkamine, et saaks välja kujuneda jätkusuutlik parlament, mille abil oleks lastel ja noortel võimalus osaleda riiklikes otsustusprotsessides ning mis suudaks esindada ka nende huve riiklikul tasandil. Projekti kaheks peamiseks partneriks on Eesti Noorteühenduste Liit ja Eesti Õpilasesinduste Liit. Rahastus jäi saamata.
3. Justiitsministeeriumi Kuriteosennetuse projektikonkursile 2015 esitati kuni 10 aastaste laste seksuaalse väärkohtlemise ennetamine projektitaotluse „Väärtustan ennast ja teisi – teabematerjalid ennetamiseks 6-10 aastaste laste seksuaalset väärkohtlemist“. Rahastus 25 000 eurot. Kestvus 01.08.2015-31.12.2016.
 4. Euroopa Komisjon rahastas „Targalt Internetis“ jätkuprojekti.
 5. MISA- projekt „Huvitav suvi Remnikus 2015“, millele määrati Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutuse Meie Inimesed juhataja 8. mai 2015 a. käskkirjaga nr 5.2/48 toetus 12 480,00 eurot. Kestvus mai kuni september 2015
 6. Harju Maavalitsus, Eesti Noorsootöö Keskus - noorteinfo vahendamise elluviimine, projekt „Teadlikkus lapse õigustest noorteinfo vahendamise kaudu“ 8000 eurot, projekti periood 01.03.2015 - 31.12.2015
 7. KÜSK projekt „Lastekaitse Liidu ja LKL ühingute võrgustikuliikmete organiseeritus ning organisatoorne võimekus“ taotletav summa 15 000 eurot. Taotlus jäi rahastuseta.
 8. Møller Grupi Baltikumi Fond – projekt " Programm lastele: Teen ja otsustan" taotletav summa 15 000. Projekti periood 01.04.2016 - 31.08.2016
 9. Aprillis 2015 esitati Eurochildile taotluse "Eurochild Children´s Delegation @ CATS 2015 and Eurochild Conference 2016". Taotlus sai positiivse vastuse.
 10. HMN'i väikeprojektide taotlusvoor esitati septembris 2015 projekt „Lapse õiguste konventsiooni täiendava aruande esitamine“. Projekti toetati 2900 euroga. Projekti sisuks oli Lapse õiguste konventsiooni täiendava aruande tõlkimine inglise keelde ning ingliskeelse raporti trükkimine ja köitmine.
 11. IV kvartalis ettevalmistustööd Hea nõu lastega peredele II projektitaotluse esitamiseks Justiitsministeeriumisse ja Tagalt internetis jätkuprojekti esitamiseks Euroopa komisjoni jaanuaris 2016.

Projektid, mis seotud Remniku ja Pivarootsi õppe – ja puhkekeskusega:

1. EAS, "Liikumispueetega lastele tingimuste loomine Remniku õppe- ja puhkekeskuses IV tegevusmaja renoveerimise kaudu, I etapp" , Toetus EAS poolt 31 956,00 eur. Kestvus 01. mai kuni 30. august 2015
 2. Pivarootsi õppe- ja puhkekeskus - Vee-erikasutusloa teostusmenetlus ja uue rajatud puurkaevu eksploatatsioon, Toetuse Lastekaitse Liidule on eraldatud taotluse alusel MTÜ Hanila valla toetusgrupp kaudu. Toetus 1800 eur ;
 3. Remniku õppe- ja puhkekeskus - Taotlus EAS kaudu. Projekt „Remniku lastelaagri toitlustussaali osaline renoveerimine ja juurdepääsu tagamine liikumispueetega lastele“. Eesmärgiks on kaasajastada tingimused toidusaali osalise rekonstrueerimise kaudu ja tagada teenindamiseks komplekselt juurdepääsuvõimalused erisustega sh. liikumispuudega lastele. Teostatakse 01. märts kuni 06, juuni 2016 korraldatud riigihanke järgselt;
 4. McDonald's toetas toimunud McHappy Day heategevuskampaaniaga 21 645 eurot, et kohandada Remniku lastelaagri keskkond liikumispueetega laste vajadustest lähtuvalt;
- Erinevad annetused eraannetatjalt: Advokaadibüroo LINKLaw OÜ, Peer Salstroem-Leyh, Saint-Gobain Ehitustooted AS, Eesti Ametiühingute Keskliit 500, BMG Diesel Center OÜ

Riigihanked: *Alustatud 2015:*

Liikumispueetega lastele tingimuste loomine Remniku õppe- ja puhkekeskuses IV tegevusmaja renoveerimine

Ehitushange: Remniku lastelaagri IV majutusmaja ehitustööd

Teostatud 2015:

Ehitushange: Pivarootsi õppe- ja puhkekeskuse pesemismaja renoveerimistööd II etapp

Ehitushange: Remniku õppe- ja puhkekeskuse magamiskorpuste elektrisüsteemide renoveerimine

Lihthange: „Kiusamisest vaba lasteaed ja kool“ veebilehe loomine

Lihthange: Metoodiliste vahendite – metoodika sümbol „Sõber Karu“ ostmise

Teostamisel tähtajaga: 30.04.2016

Kogu koolipere väärtuskasvatuse koolitusteenuse osutamine

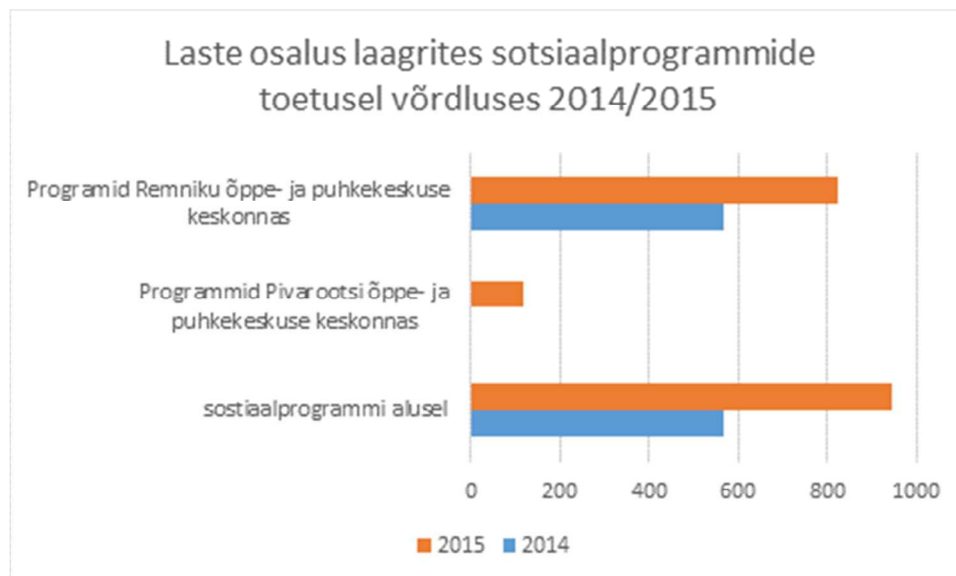
Metoodika „Kiusamisest vabaks!“ tulemus-uuringute läbiviimine

Lihtsustatud korras Varajase märkamise koolituse koolitus-teenuse osutamine

Lühidalt lastelaagritest ja sotsiaalprogrammidest: MTÜ Lastekaitse Liit üheks sihiks liikmeskonnaga koostöös on tugi lastega peredele. Vabatahtlikule ja ametkondlikule võrgustikutööle toetudes korraldatakse noorsootöös levinud ja populaarse laagrimetodi kaudu programme lapse arengu toetamiseks. Peamiselt korraldatakse laagriprogramme suvel ja koolivaheaegadel. Programmide raames osutatakse teenuseid peamiselt majanduslikult vähemate võimalustega lastega peredele hoolduskoormuse leevendamiseks ja lastele aktiivset ning tervistava suvepuhkuse korraldamiseks. Näiteks kui 2014.a. osales sotsiaalprogrammi alusel Lastekaitse Liidu lastelaagrites s.o. Remniku- ja Pivarootsi Õppe- ja Puhkekeskuses korraldatud programmides vähekindlustatud peredest ning lapsi hoolekandesüsteemist kokku 569 last, siis 2015 .a. prognoos kokku 945 last (piiratud võimalustega lapsed sh, liikumispuuetega lapsed). MTÜ Lastekaitse Liit algatused on abiks omavalitustele teenuste osutamiseks ja organisatsiooni poolt pakutavad teenused (laager) ühendavad sisus nii noorsootöö, hariduse ja sotsiaaltöö ülesanded. Peamiselt toimub koostöö laste osalemise toetamiseks omavalitsusete lastekaitsetöötajate (peamised maakonnad: Ida- Viru, Lääne- Viru, Harju, Tartu, Järva, Põlva jne) ja asenduskodude (asenduskodud ning asenduspereid peamine võrgustik: Iisaku, Jõgeva, Järva- Jaani, Kernu, Kiikla, Kiviõli, Kohtla, Kohtla- Nõmme, Kunda, Laekvere, Mäetaguse, Narva, Narva- Jõesuu, Tallinn, Sonda, Vaivara jne) registreeringute abil, kelle kaudu toimub ka soovituslikult laste arenguks suunatud programmide valik, nõustamine jne. 2015.a. kevadel tutvustati omavalitustele laagrimetodil korraldavate programmide sisu ja eesmärgid lapse arengust lähtuvalt, et tõsta omavalituste teadlikust ja huvitatust laste arengu toetamiseks. Laste arenguvajadustest lähtuvat on kohandatud programmide sisu laste huvidele, mängudele toetavamaks ja lapsi osalemiseks motiveerivamaks. Koolitatud on süsteemselt lastega laagriprogrammides töötavat meeskonda, kaasatud tugispetsialiste ning programmide tutvustamiseks muudetud turundust sihtrühmadest lähtuvalt. Sisuprogramme ja teenuste osutamist pakub MTÜ Lastekaitse Liidule kuuluv Lastekaitse Liidu Lastelaagrite OÜ. 2015.a. toetati näiteks Møller Grupi Baltikumi Fond, MTÜ Lastekaitse Liidu ja ENTK (Eesti Noorsootöö Keskus) kaudu Kohtla-Järve linna 200 lapse tasuta osalemist 8 päevases formaalhariduse õppe- ja kasvatuse sisuga laagriprogrammis sotsiaalsete oskuste arendamiseks ja kogemuste omandamiseks. Teist aastat korraldas Tallinna Hansa Rotary Klubi koostöö Lastekaitse Liidu, Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuametiga, Tallinna Linna 8 linnaosa lastekaitsetalustega ja Lastekaitse Liit Lastelaagritega Tallinna toimetulekutoetust saavate perede 180 lapsele tasuta programmi „Päikeselaager“. „Päikeselaager“ läbiviimise kohaks on Remniku õppe- ja puhkekeskus. 2015.a. toetas programmi „Päikeselaager“ ka sotsiaalprogrammi põhimõtete alusel Haridus- ja Teadusministeerium, ENTK (Eesti Noorsootöö Keskus) kaudu. 2015.a. osales laagritegevustes sotsiaalprogrammi kaudu kokku 120 last Pivarootsi õppe- ja puhkekeskuse

keskkonnas. Heaks sisunäiteks on 2015.a. juunikuus läbiviidud 10 päevane programm laagritingimustes ülekaaluliste laste arengu toetamiseks, mida korraldas Tallinna Lastehaigla Teotusfond Remniku õppe- ja puhkekeskuse tingimusi kasutades. Lapsed „jätsid maha“ Remniku õppe- ja puhkekeskusesse ca 83 kg. Koostöös omavalituste haridus- ja noorsootöö spetsialistidega üle Eesti ja asenduskodude võrgustikuga on välja kujunenud süsteem laste ja perede kaasamiseks (vt. Tabel 1) Oluline on märkida programmide kujundamisel koostööd Integratsiooni ja Migratsiooni SA Meie Inimesed, mille eestvedamisel toetatakse tegevusi, mis toetavad mitte-eestikeelsete laste lõimumist koos eestikeelt kodukeelena kõnelevate lastega Eesti kultuuriruumis. Aastal 2015 osales 5 laagiprogrammis, perioodil 10. juuni kuni 18. august 2015 kokku 1200 last, vanuses 7- 14 eluaastat, formaalhariduse õppe- ja kasvatuses sisuga tegevustes. Omandatud kogemuse kaudu on õpitut võimalik sisus edasi arendada ja läbi tegevuste ühendada jätkutööks sh. on hindamatu kogemus, kuidas arendada mitmerahvuskuultuurilist lõimumist säilitades kultuurilist identiteeti. Eelpool mainitud pikaajaline kogemus ja saavutuskindlus loob eelduse ja annab tugevuse jätkusuutlikuks koostööks siseriiklikul ning rahvusvahelisel tasandil organisatsioonide vahel sh. tõhustunud on koostöö kõrgkoolidega ja omavalituste institutsioonidega hariduse-, sotsiaal- ja noorsootöö alal. Hea praktika on väärt presenteerimiseks koolidele, lastega seotud õppe- ja huviharidusega seotud asutustele ja maakondlikele arenduskeskustele.

Tabel 1

- **Projektiga seotud peamised partnerid, koostöövõrgustikud**

Rahvusvaheline: Eurochild, European Network of Masters in Children's Rights, Save the Children Denmark, Soome Lastekaitse Keskliit, [Federation of Educative Communities \(FICE\)](#), Separated Children in Europe Programm, Euroopa Liidu Programm Safer Internet, INHOPE, INSAFE, Mannerheimi Lastekaitse Liit, PerhehoitoKumppanit Suomessa OY, [International Forum for Child Welfare \(IFCW\)](#), [Pienperheyhdistys ry](#), Euroopa Noored, Taani kroonpintsessi Mary fond.

Siseriiklik: MTÜ Lastekaitse Liit liikmesorganisatsioonid, Haridus- ja Teadusministeerium, Sotsiaalministeerium, Justiitsministeerium, Kultuuriministeerium, Siseministeerium, Õiguskantsleri Kantselei, ENTK, Politsei- ja Piirivalveamet, Eesti Linnade Liit, Eesti Maaomavalitsuste Liit, Tallinna Ülikooli Sotsiaaltöö Instituut, Tallinna Ülikooli Pedagoogiline Seminar, Tartu Ülikool, Eesti Advokatuur, Notarite Koda, Inimõiguste ümarlaud, Inimõiguste Instituut, Inimõiguste Keskus, UNICEF, MTÜ Emade ja laste heaks, MTÜ ENUT, PÖFF, MTÜ Arengukoostöö Ümarlaud, Koostöö Kogu, MTÜ Korruptsioonivaba Eesti, Tervise Arengu Instituut, MTÜ T.O.R.E, Eesti Noorteühenduste Liit, Eesti Õpilasesinduste Liit, MTÜ Foorumteater, [Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit, jpt.](#)

5.1.2. Meeskondade **professionaalsuse suurendamiseks** koolitused sisuteadmisteks, tulemuste hindamiseks ja kvaliteedi tagamiseks kavandatud tegevuste elluviimiseks. Tulemuslikkus, tegevuste kvaliteet, efektiivsus ja hindamine lühi- ja pikaajalise mõju kaudu, mis aitab plaanitud tegevuste ja soovitud muutuste vahelise seose kindlaks tegemisel Sisekoolitus meeskonnale, osalevad kõikide projektide meeskonnad. Pädevuse tõstmine ja meeskonnana toimise motiveerimine. Toetatakse õppimise ja arengu perspektiivi. Täiendatakse lapse õiguste programmi aastani 2020 ekspertrühma ja projektimeeskondade osalusel tugindes tagasisidele, kogemustele ja akadeemilistele lähtekohtadele. Sisend programmi täiendamiseks saadakse ka LL liikmetele korraldatud parimate praktikate vahetamise seminaridelt, mis keskenduvad kohtadel toimivate praktikate levitamisele (laste ja noorte kaasamine, teenuste pakkumine, vaesuse leevendamine, koostöö kohalikul tasandil jne).

Tegevused 5.1. ja 5.2. MTÜ Lastekaitse Liit aasta üldtegevuskavas ja B1 programmis on omavahel põimitud ning sisutegevustena organisatsiooni arengut toetavad tasandid. Töötajate ning MTÜ Lastekaitse Liit 4 projektimeeskonnaga oli läbi viidud arenguestlused ja kaardistatud tugevused, nõrkused, võimalused ja vajadused. Meeskonnaliikmed rõhutasid, et uute teadmiste ja oskuste rakendamine projektitöös ning töökeskkonnas on kogu meeskonda ning organisatsiooni edasiviiv tegevus. Lastekaitse Liidu meeskonna koolitus toimus 29.06.2015, kus osalesid kõikide projektide meeskonnad: meeskonna koolituse raames kaardistati organisatsiooni vahetulemused ja analüüsiti edasisi tegevusi. Samuti oli aruteluks Lastekaitse Liidu strateegia 2020 loomine (sisendid projektimeeskondadelt), suvepäevade organiseerimine, organisatsiooni arengusuundade väljatöötamise ettevalmistamine ja liikmesühingute kaasamine. Koolitus aitas kaasa MTÜ Lastekaitse Liit ja meeskondade eesmärkide saavutamisele, töö kvaliteedile ja töötulemuste saavutamisele meeskonnatöö kaudu, samuti sisend Lastekaitse Liidu strateegia 2020 loomiseks. Lisaks meeskonna koolitusele toimus Lastekaitse Liidu töötajatele 10.12.2015 esmaabiandmise täiendkoolitus, mis on aluseks Eesti Vabariigi töötervishoiu ja tööohutuse seaduse ja töökeskkonnas töötervishoiu ja tööohutust ning töösuhteid reguleerivate õigusaktide täitmiseks.

Töötati välja ja kinnitati järgmised juhendid ja korrad:

- Lastekaitse Liidu töökorralduse reeglid
- Lastekaitse Liidu hankekord
- Töökeskkonna sisekontrolli korraldus
- Töökeskkonna riskianalüüs
- Esmaabi korralduse kord
- Esmaabijuhend
- Hädaolukorra lahendamise plaan
- Riskianalüüsi alusel koostatud kirjalik tegevuskava
- Koostatud ja kinnitatud esmaabi sissejuhatava juhendamise juhend
- Ohutusjuhend arvutiga töötajale

Aasta 2015 oli edukas erinevate projektide esitamise osas, sh rahastus Euroopa Komisjonilt kahele projektile. Suurenes koostööpartnerite arv sh rahvusvahelisel tasandil. Lapse õiguste konventsiooni täiendava aruande eestvedaja ja koostajana kinnitas MTÜ Lastekaitse Liit taaskord oma rolli valdkondliku kompetentsikeskusena.

5.2. Organisatsiooni struktuuride toetamine, strateegiline ja otsustusjuhtimine võrgustiku ning ühingute tasandil visioonist lähtuvalt

5.2.1. Organisatsiooni strateegiliste eesmärkide täitmine, sidususe loomine struktuuride, võrgustike ja liikmete tegevuste vahel ja tulemuste integreerimine koostöö kaudu. Eesmärkide püstitamine ja täitmine erinevaid juhtimise tasandeid ühendava protsessi kaudu. Protsess on orienteeritud tulemuse

ja sünergia saavutamisele. Organisatsiooni juhtimine ja valitsemine tugineb planeerimistöole ja toetava keskkonna loomisele.

Aasta 2015 üks märksõnasid oli organisatsiooni arendustöö jätkumine. Olulisematena saab nimetada strateegia koostamise protsessi eesmärgiga loomaks ühine arusaam hetkeolukorrast ja eesseisvatest väljakutsetest. Loodi jagatud arusaam Lastekaitse Liidu ühisest strateegiast - missioonist, visioonist ja väärtustest. Protsessi olid kaasatud liikmed, vanematekogu ja töötajad. Lepiti kokku olulised põhimõtted, mida organisatsioonis rakendada, et seatud strateegilisi eesmärke saavutada. Strateegia kavandis sõnastati uus visioon, seati strateegilised arenduseesmärgid järgmisteks aastateks nii organisatsiooniliselt kui valdkondlikult. Ühistöö tulemusena lepidi kokku Lastekaitse Liidu missioonis ja visioonis, sõnastati hetkeolukord, alustati tööd organisatsiooni väärtuste sõnastamise ja lahtimõtestamisega, kirjeldati soovitud tulemust aastaks 2020 ning sõnastati strateegilised võtmeesmärgid neljas valdkonnas: Üle-eestiline võrgustik; Ühiskondlikud projektid ja teemad; Kommunikatsioon ja eeskoste; Poliitika kujundamine. Strateegia koostamine toimus seminaride ja aruteluforumite formaadis. Kokku toimus 3 etappi: I etapp: 28.08.2015 kohtumine juhatajaga ja konsultandipoolne tutvumine seniste strateegia-dokumentide ning strateegiaprojekti avatöötuba vanematekogu ja töötajatega; II etapp: 11.- 12.09.2015 strateegiapäevad dialoogifoorumi formaadis, osalejateks LL töötajad ja liikmeskonna esindajad; III etapp: 25.11.2015 strateegiapäev, kus jätkati arutelu edasisete strateegiliste protsesside üle, millised on LKL huvikaitselised eesmärgid, mõõdikud seadmine strateegilistele eesmärkidele ja tegevustele ja alustati strateegiategevuskava väljatöötamisega. Strateegia 2020 väljatöötamisega jätkatakse 2016 aastal.

Organisatsiooni areng ning tõrgeteta toimimine on vajalik, et tagada Lapse õiguste programmi 2015 elluviimine ja laialdane ning jätkusuutlik mõju. Tagamaks organisatsiooni jätkusuutlikkust tervikuna ning võimekus olla Eestis, aga ka Euroopa tasandil tunnustatud ja avalike poliitikate kujundamisel arvestatav partner, on vaja organisatsiooni pidevalt arendada lähtudes oma tegevuses strateegilistest eesmärkidest. Seda eeskätt põhjustel, et:

1. koordineerida paremini ning tulemuslikumalt organisatsiooni üldist ja 34 liikme ühist tegevust ühiskonna arendamisel ja teadlikkuse tõstmisel laste õigustest, ning mitmekülgset erinevaid partnereid kaasaval eestkostetööl;
2. jõustada liikmeskonda ja kaasata neid aktiivsemalt erinevatesse projektidesse, seisukohtade väljatöötamisse ning poliitikate kujundamisse tervikuna (sh. võimekus kohalikul tasandil);
3. tagada toimiv kommunikatsioon eri osapoolte vahel;
4. korraldada paremini ja organiseeritumalt väljaõpet liikmesorganisatsioonidele, et neil oleks suurem võimekus kohalikul tasandil teostada efektiivset eestkostetööd;
5. vahetada parimaid praktikaid, ning tutvustada rahvusvahelisi kogemusi ja toimivaid mudeleid vastavalt piirkondlikele vajadustele, olukordadele ja eripärale;
6. teostada mitmekülgset eestkostetööd laste huvide kaitseks koostöös erinevate tasandite ja sektoritega.

MTÜ Lastekaitse Liit visioon: MTÜ Lastekaitse Liit ühiskonnas lapse õigusi mõjukalt edendav organisatsioon, mis algatab ja viib ellu lastekaitsealaseid tegevusi ning toetab igakülgset oma liikmeid.

Visioonist tulenevalt peamised läbiviidud tegevused 2015 aastal:

- Kohtumised liikmeskonnaga: Ühingutega kohtumise eesmärk oli tutvuda LKL liikmetega ning tutvuda meie ühingute tegevusega maakondades. Kohtumistel keskenduti üldkogu teemadele ning arutati koostöövõimalusi;
- 06.03.2015 Kohtumine Sillamäe LKÜ liikmega, arutasime edasisi plaane Sillamäe LV koostöös

- 11.03.2015 Kohtumine Audru ja Pärnumaa Lastekaitse Ühingutega ning külastame Pärnumaa Rajaleidja Keskust.
- 18.03.2015 Kohtumine Tartu Lastekaitse Ühingu juhatusega ning külastame Tartumaa Rajaleidja Keskust ning Hariduse Tugiteenuste Keskust.
- 09.04.2015 Põlva Maavalitsuse ja Omavalitsuste Liiduga kohtumine, ettekanne maakonna lastekaitsetöötajatele ning Rajaleidja Keskuse külastus.
- 16.03.2015 Kohtumine Tallinna Lastekaitseühingu juhatusega Kesklinna Lastepoliiklinikus
- 11.03.2015 Kohtumine Audru ja Pärnumaa Lastekaitse Ühingutega ning külastame Pärnumaa Rajaleidja Keskust.
- 18.03.2015 Kohtumine Tartu Lastekaitse Ühingu juhatusega ning külastame Tartumaa Rajaleidja Keskust ning Hariduse Tugiteenuste Keskust.
- 24.03.2015 Paides Järvamaa Rajaleidja keskuse külastus ja Türi Lastekaitse Ühingu külastus, Türi Noortekeskuse juhatajaga arutelu koolirahu programmi ettevalmistamisest.
- 09.04.2015 Põlva Maavalitsuse ja Omavalitsuste Liiduga kohtumine, ettekanne maakonna lastekaitsetöötajatele ning Rajaleidja Keskuse külastus
- 06.05.2015 Kohtumine Võrumaa Rajaleidja Keskuses, Lastekaitse Liidu tutvustus, koostööteemade arutelu, kohtumine Võrumaa Lastekaitse Ühinguga
- 28.05.2015 Osalemine Sillamäel, konkurssi "Laste sõber" tunnustusürituse zürri töös
- Märtsis-aprillis 2015 viidi liikmeskonnale läbi ka traditsiooniline konkurss "Aasta MTÜ Lastekaitse Liit liige". Alates 2009 toimuva konkursi eesmärgiks, on väärtustada vabatahtlikku laste õiguste ja lastekaitsealast tegevust ning tõsta MTÜ Lastekaitse Liidu liikmete motivatsiooni sh. soodustada uute ideede sündi ning võimaldada neil realiseeruda. Aasta MTÜ Lastekaitse Liidu liikme valimise, tunnustamise ja premeerimise kaudu teavitatakse ka üldsust tänuväärsest tööst laste heaks. Aasta MTÜ Lastekaitse Liit liikme eeldused: aktiivne ja laiapõhjaline tegevus; koostöö kohaliku omavalitsusega; avalikkuse mõjutamine; algatused, pakutud ja ellu viidud konkreetseid lahendusi. Konkurss on tõestanud oma vajalikkust, ning seda on järgnevatel aastatel kindlasti vaja jätkata, sest aasta liikme konkurss on motiveeriv, ning annab toetuse näol liikmetele võimaluse oma põhikirjalisi eesmärke paremini ellu viia.
- 25.04.2015 toimus MTÜ Lastekaitse Liit üldkogu, tagasiside liikmetelt positiivne, ning konstruktiivne uute algatuste osas. Üldkogul valiti kuuendat korda Aasta MTÜ Lastekaitse Liit liige" - 2014 Hiiumaa Lastekaitse Ühing, kelle puhul tõsteti esile aktiivse tegevuse osas kogu Hiiumaakonnas;
- Ajavahemikul aprill-juuni viidi läbi traditsiooniline konkurss liikmetele „Kasvame koos!“, kus said oma tegevusteks positiivse vanemluse toetamisel ja LÕK'i tutvustamiseks kohtadel toetuse 11 liikmesorganisatsiooni. Liikmete üritusi antud projekti raames kajastatakse veebiajakirjas Märka Last 2015 numbrites.
- 29.05.2015 - 01.06.2015 toimus Ida-Virumaal "Laste sõber tunnustusüritus" ja Lastega ja lastele tunnustuste üleandmine mida korraldas Sillamäe Lastekaitse Ühing.
- 02.06.2015 toimus Euroopa Komisjoni Infokeskuses Tallinna Lastekaitse Ühingu ja Björn Oker-Bloms Minne fondiga Rootsist rahalised stipendiumid edukatele õppuritele ja hoolivatele kaaslastele Tallinna koolides.
- 13.06.2015 Osalemine Hiiumaa Lastekaitse Ühingu poolt korraldatud Kärkla laste päeval.
- 01.09. Koostöö Türi Lastekaitse Ühinguga seoses Koolirahu väljakuulutamiseks.
- 11.-12.09.2015 strateegiapäevad Pivarootsi Õppe- ja Puhkekeskuses dialoogifoorumi formaadis, osalejateks LL töötajad ja liikmeskonna esindajad
- Detsembris kokkulepped Hiiumaa ja Sillamäe Lastekaitse Ühinguga projekti Hea nõu lastega peredele raames tasuta õigusnõustamise koordineerimiseks kohtadel.

2015. aasta vältel toimunud kohtumised ja liikmete külastused on tõestanud liikmete vajadust tihedamaks kommunikatsiooniks, ning valmidust MTÜ Lastekaitse Liit sõnumi igakülgselt levitamiseks.

5.2.2. Eesmärkide püstitamine ja täitmine erinevaid juhtimise tasandeid ühendava protsessi kaudu. Protsess on orienteeritud tulemuse ja sünergia saavutamisele. Organisatsiooni juhtimine ja

valitsemine tugineb planeerimistöole ja toetava keskkonna loomisele, vabatahtlike kaasamisele ja osalusele (vanematekogu)

Üldkogu

MTÜ Lastekaitse Liit üldkogu toimus 25. aprillil 2015.a. Kaval-Antsu talus. Üldkogu läbivaks teemaks oli uus lastekaitse seadus, mitmesektoriaalse koostöö tugevdamine ja liikmete tegevus kohtadel. Osalejad MTÜ Lastekaitse Liit liikmed, toetajaliikmed, auliikmed, kõneisikud, koostööpartnerite esindajad (sh A.Lai SoM ja E.Liblik SKA), kokku 52 inimest.

Heaks kiideti 2014 aasta majandusaasta aruanne, ning tutvustati tegevuskava Aasta 2014. finantskorraldusele andis positiivse tagasiside audiitorid Rödl & Partner Audit OÜ'st. Rödl & Partner Audit OÜ esindaja M.Nömper oma sõnavõtus tunnustas Lastekaitse Liitu igakülgse tegevuse eest. Liikmed (Harku, Võrumaa, Viljandi, Hiiumaa, Sillamäe, Tallinna) tutvustasid üldkogul omi parimaid praktikaid. Üldkogul anti üle tunnustus Lastekaitse Liidu auliikmele Ants Siimer'ile pikaajalise panuse eest vabatahtlikus lastekaitse liikumises ja töö eest Tallinna Lastekaitse Ühingu. Liikmete tunnustamiseks kuulutati kuuendat korda välja konkursi MTÜ Lastekaitse Liit Liige. Aasta 2014 võitja – Hiiumaa Lastekaitse Ühing, tunnustades mitmekülgset tööd maakondlikul tasandil laste ja perede hüvanguks. Tänukirjaga tunnustati veel Sillamäe, Vara valla, Türi ja Pärnumaa Lastekaitse Ühingu. Kuulutati välja projektikonkursi „Kasvame koos!“ võitjad. MTÜ Lastekaitse Liidu üldkogu valis LL presidendiks perioodil 2015-2018 Loone Otsa. L.Ots rõhutas oma lühikeses valimiskõnes: *Tulevikus, kolme aasta perspektiivis:*

- *Oleme survestanud ja kaasanud poliitikuid, sh saadikuid, isiklikult ja isikliku vastutuse alusel.*
- *Oleme koostöös teiste osapooltega aidanud taandada Eestimaa lapse vaesust kolmandiku võrra.*
- *Oleme suutnud muuta Eesti ühiskonna hoiakuid lapsekeskseteks ja arvamusalaldusi lapsest lähtuvateks.*
- *Oleme koostöös teiste osalistega taandanud lähisuhtevägivalda 20%.*
- *Projekt "Kiusamisest vabaks!" on rakendatud 90% Eesti koolide I kooliastmes ja see täieneb lapse vanust ja arengut arvestades.*
- *Oleme kaasanud otsustustesse senisest veel rohkem lapsi ja noori. Kõik, mis toimub eesti keeles, on topeldatud vene keelde. Meil on lai venekeelne koostöövõrgustik.*
- *Oleme korrastanud Remniku 3 maja, ehitanud välja kanalisatsiooni ja saanud laagriile täituvuse, mis lubab kasumit.*
- *Oleme ette valmistamas Remniku laagri muutmist aasta ringi töötavaks keskuseks, mille töötajate tuumik on samuti aasta ringi hõivatud.*
- *Oleme rahvusvaheliste lastekaitse ja lapse heaolu ühendustele eeskujuks ning kogemustelaekaks.*

Üldkogul koostati pöördumine Eesti ühiskonna poole: *Valitsus peab hindama tervikuna oma otsuste mõju lastele!*, mis sai laialdase meediakajastuse (vt LISA 1).

Vanematekogu

MTÜ Lastekaitse Liit vanematekogu pidas 2015 kokku 7 korralist ja 1 erakorralise koosoleku (30.01.; 27.02; 27.03; 15.04; 17.04.; 29.05.; 11.06. (pagulastemaatika, kohtumine OÜ Pagulasabi esindajaga); 28.08.; 30.10.; 27.11. Arutelu keskmes oli MTÜ Lastekaitse Liit strateegia 2016-2020 ja tegevuskava (sh liikmete programm), laste kaasamine, LÕK täiendav aruanne, laste tervis, laste huvitegevuse toetamine (sh jõulutunneli projekt), kommunikatsioon (sh jõudmine vene elanikkonnani), laste vaesus, koostöö erasektoriga ja rahvusvaheliste partneritega, ning MTÜ

Lastekaitse Liit lastelaagritega (Pivarootsi õppe- ja puhkekeskus, Remniku õppe- ja puhkekeskus) seonduvad kitsaskohad ja plaanid. Sealhulgas olid arutlusel mh järgmised teemad: võimalused lastekaistealase liikumise tugevdamiseks; laste suvepuhkuse korraldus; sotsiaal- ja tervishoiusüsteemis temaatika väikelapse heaolu kontekstis; riskilaste- ja noorte programm; pagulased (eriti saatjata lapsed); laste õiguste alane teavitus ja kommunikatsioon (sh jõudmine venekeelse elanikkonnani), töökorralduse reeglid, tegevusprogramm 2016.

Juhatus

MTÜ Lastekaitse Liit juhatus on põhikirjast lähtuvalt valitud 3 aastaks ja juhatus on ühe liikmeline. Juhataja on lähtunud oma tegevuses vanematekogu otsustest ja ettepanekutest, mis peamiselt on puudutanud küsimusi: Haldusega seotud küsimused; laste õiguste kaitse edendamisega ja vabatahtliku lastekaitse liikumisega seotud programmilised tegevused ning organisatsiooni missioon selles osas; personali ja projektimeeskondadega, projektide haldamise ning juhtimisega seonduvad teema; finantsküsimused; toetusrahade taotlemine. Juhatus poolt on korraldati I p.a. arenguveestlusi ja sellest tulenevalt koostatud plaan töötajate motiveerimiseks ja koolitusvajaduste tagamiseks.

Projekti juhtimine

Projektil puudub eraldi juhtkomitee, kuid erinevate tegevuste juures kasutatakse spetsialiste nii MTÜ Lastekaitse Liit liikmete kui partnerite hulgast. Organisatsioonis töötati 2011 aasta lõpul välja Lapse õiguste programm ja suunad, mis on olnud tõhusaks abiks eestkostetöö fookuseerimisel ja efektiivsemaks muutmisel.

LASTEKAITSE LIIDU LASTELAAGRITE OÜ

Tegevusaruanne käsitleb koondina 2015.a. majandustulemusi, arengusuundi järgmiseks 2016. majandusaastaks ja väljavaateid arenguperspektiividest lähtuvalt. Lastekaitse Liidu poolt asutatud OÜ on registreeritud 13.05.2004.a. ja seda asutamise otsusega reg. nr. 3456, notar T. Puri poolt. OÜ üldtegevuse sisuks on pakkuda teenuseid ja arendada selleks õppe- ja puhkekeskustega seotud keskkondi. OÜ missioon elluviimine lähtub ja tegevused toimub seotuna Lastekaitse Liidu eesmärkidest ja tööst laste, noorte ja perede heaks.

OÜ omanikuks on mittetulundusühing Lastekaitse Liit. Lastekaitse Liidu põhikirjajärgseks ülesandeks on lapse õiguste ja õiguste kaitse edendamine lähtudes ÜRO Lapse Õiguste Konventsioonist, Eesti Vabariigi Lastekaitse seadusest ning teistest õigusaktidest. Organisatsiooni taasloomisest, 02. oktoober 1988.a., alates on välja arendatu organisatsiooni tugistruktuur ning üle Eestiline võrgustik, et teostada sihtsuunitlusega projekte, pakkuda põhieesmärkidest tulenevalt toetavaid teenuseid organisatsiooni väärtustest ja põhimõtetest lähtuvalt lastele, noortele ning lastega peredele. Mittetulundusühingu valdkonnas, avalikes huvides ning vabatahtliku ühendusena tegutsev Lastekaitse Liit eristabki oma põhitegevusest tulu saamiseks aktiivse majandustegevuse OÜ ülesannete täitmise delegeerimise kaudu.

OÜ arendab teenustest rahaliste vahendite teenimise ja kasumist investeerimise kaudu Lastekaitse Liidu omandisse kuuluvat kahte õppe- ja puhkekeskust kooskõlastatult omanikuga. OÜ poolt pakutavate erinevate toodete ja teenustega toetakse eelkõige laste ja noorte arengupotentsiaali ning sidusteenuste kaudu pakutakse tooteid lähisihtrühmadele. OÜ tegevuse

eesmärgiks on majanduslik tulemus ning selle saavutamiseks ja sihtrühmade vajadusi teades pakutakse teenuseid, uuendatakse teenustega seotud keskkondi ja luuakse sihtrühmade vajadusi teades uusi tooteid. Tulemusliku majandamise kaudu planeeritakse ja suunatakse investeeringud kinnitatud kava ning äriplaanis lähtuvalt Remniku õppe- ja puhkekeskusesse /Ida- Virumaa, Alajõe vald, Remniku küla/ ning Pivarootsi õppe- ja puhkekeskusesse /Läänemaa, Hanila vald, Pivarootsi küla/ materiaali- tehnilise baasi arendamiseks ja sihtrühmadele suunatud teenuste ning toodete parendamiseks.

Ülesannete täitmiseks omab OÜ vastavaid litsentse Eest Vabariigi piires litsentseeritavatele tegevustele ja nõutavaid lubasid, mis on seotud ja tulenevad nõuetest tegevustele ning teenuste osutamisele.

Missioon: Me tegutseme selle nimel, et lapsed ja noored saaksid erinevate valikute kaudu sisukalt aega veeta, õppida ja kogemusi saada.

Visioon aastani 2018: Oleme tunnustatud ja mõjukas ülevabariigiline keskus, kelle teenuseid kasutavad laialdaselt koolid, noortekeskused, omavalitused ja ettevõtjad oma arendamiseks ning meeskonnatöök.

Meie väärtused: väärtustame sisukat aega, sest elamus pakuks elus ja töös vaheldust ning uut õpikogemust.

Moto: Elamus = Kogemus

Lastekaitse Liidu Lastelaagrite OÜ (edaspidi OÜ) põhitegevusaladeks on lastelaagrite (programmid laagrimenetodil ja -tingimustes) ja noortevahetuste korraldamine, toitlustus- ja majutustegevus ning seminariteenuste osutamine. OÜ on majandustegevust arendav äriühing, mille majandusaasta algab 01. jaanuar ja lõpeb 31. detsember. OÜ põhikiri on kinnitatud asutamisosusega 10.05.2004.a. Osanike pädevus tuleneb äriseadustikust ja osanike koosoleku ülesandeid täidab Lastekaitse Liidu vanematekogu ning OÜ-d juhib ühe liikmeline OÜ juhatus.

OÜ tööga oli 2015.a. alaliselt tööülesannetest lähtuvalt ja õppe- ja puhkekeskustes osutavate teenuste pakkumisega seotud peamiselt 7-liikmeline põhimeeskond: programmide juht, Pivarootsi õppe- ja puhkekeskuse juhataja, Remniku õppe- ja puhkekeskuse majandusala juht, toitlustus- ja kodunduse alal vastutav töötaja (perenaine), koritustöödel ja ehitusalal oskustega 3 liikmeline meeskond. Juhtimise ja kogu tööjõuga seotud palgakulu koos maksudega oli kokku 197 856 eurot, mis müügi- ja äritulust moodustab 62 %. Kogu tööjõukulust moodustas põhipersonali palgakulu 55%. Laste suvelaagriprogrammide korraldamiseks kaasati töösse ametikutset omav personal. Kutset õppinud ja kutsetunnistust omav kasvataja töötas rühmas keskmiselt 12 lapse koht. Lisaks kasvatajatele töötas lasterühmas abikasvataja arvestusega 1 abikasvataja 30 lapse kohta. Lastega töötava personali tööjõu palgakulu (kasvatajad, meedik, metoodik jne) moodustas kokku üldtööjõukulust 12 % ehk 24 417 eurot. Teenindava personali tööjõukulu st. toitlustus, koristus jne, moodustas üldisest tööjõukulust palgakuluna kokku 17 % ehk 33 493 eurot . Juhatuse liikme tasu oli kokku 20 498 eur. OÜ juhatus liige täidab ka Remniku õppe- ja puhkekeskuse juhataja ülesandeid.

OÜ majandustegevuse aluseks on olnud eelkõige erinevate toodete arendus ja teenuste pakkumine sihtrühmadele võimalikult laias ulatuses üle Eesti sh. lähisriikidest peamiselt külastajad Soomest, Lätist, Venemaalt. Peamised teenused osutatakse Pivarootsi õppe- ja puhkekeskuse ja Remniku õppe- ja puhkekeskuse tingimustes ning keskkonnas.

2015.a. tehti investeeringud peamiselt Remniku õppe- ja puhkekeskuse keskkonda tingimuste kaasajastamiseks ning uute võimaluste loomiseks, valikute mitmekesistamiseks laiemalt. Otsene

siht oli suunatud tingimuste loomisele puuetega laste vastuvõtuks sh. liikumispuuetega lapsed, mis on uus suundumus laste arengukeskkonna loomiseks. Enne ümberehitustööde algust oli tellitud Lastekaitse Liit poolt (2014, MTÜ Ligipääsetavuse foorum) ligipääsetavuse audit puuetega inimeste vajadustest lähtuvalt. Remniku õppe- ja puhkekeskust hindasid ja andsid tagasisidet 2015.a.-l ka lapsed Laagna Lasteaed-Põhikoolist liikumispuuete auditi kontekstis. Laagna Lasteaed-Põhikooli lapsed osalesid suvel laagrivahetuses koos SA Tartu Perekodu Käopesa noortega ja teiste laagrilistega. Investeeringud 2015.a.-l olid võimalikud tulenevalt OÜ eelmiste aastate tulemile ja koondatud kasumist toetati õppe- ja puhkekeskuste tasakaalustatud arengut ja jätkusuutlikust. OÜ 2015. aasta summaarne kahjum kokku oli 69 427 eurot, kuna eelarvestrateegiast lähtuvalt teostati pikalt kavas olnud olulised investeeringud: Remniku õppe- ja puhkekeskus (tegevusala väljaarendamine 3 tegevusmaja ehitamise kaudu, perepuhkeala arendamine 4 kämpingu ehitamise kaudu, mängude alal täiendavate objektide ehitus, sauna ehitus jne.), Pivarootsi õppe- ja puhkekeskus (uue puurkaevu rajamine, pesemismaja remont, peamaja osaline remont ja sisustus jne). Investeeringute kaudu loodi tegevuste läbiviimiseks juurde valikuid ja parandati vastuvõtutingimusi, paranes materiaali- tehniline baas, teenuste kvaliteet. Majandustegevuse raames arendati õppe- ja puhkekeskustega seotud keskkondi toodete ning teenuste pakkumiseks ning osutamiseks. Samas tuleb tõdeda, et investeeringute mahtu on vaja arenguks veelgi kasvatada ning planeerimine peamiselt sihttoetuste kaudu (EAS, PRIA peamiselt) on äärmisel piiratud ning potentsiaalsete toetuste menetlus pikaajaline. Investeeringute tulemusena paraneb aga finantstegevuse olukorda teenuste osutamise kaudu ja suurenevad prognoositavate tulude laekumine. Eeldatavalt on vajalik kolme eelseisva aasta jätkukava ning plaane teenuste laiendamiseks, tingimuste kaasajastamiseks nelja- viie aasta perspektiivis läbi omanikupoolsete lisainvesteeringute ning seda koostöös OÜ-ga.

Peamised tooted ja teenused

OÜ poolt pakutakse teenustena erinevaid lahendusi vaba aja aktiivseks sisustamiseks (majutus, toitlustus, tugiteenused, laagriprogrammid, ekskursioonid, matkad, väljasõidud, tegevusvahendid, suvepäevad jne). Koolidele ja noorsootöö valdkonna organisatsioonidele koostatakse OÜ poolt sihtsuunitlusega mitteformaalhariduse õppesisuga programme, mis pakuvad lastele ja noortele rikastavat kogemust, loovad uut elamust ja pakuvad huvitavat kogemust ning mõjutavad laste ja noorte arengut positiivses suunas. Kompleksteenuseid osutatakse erinevatele vanusegruppidele ja sihtsuunitlusega programme laagrimetodil korraldatakse lastele ning noortele peamiselt laagrimetodil ja -tingimustes. Programmid laagritingimustes (lastelaager) sisaldavad osalejatele õpet ja kasvatust, aktiivse vaba aja mõtestatud korraldust, majutus- ja toitlustusteenust, juhendamist, õendusteenust (koolitervishoiu kontekst) ja järelevalvet turvalisuse tagamiseks. Intensiivne periood teenuste ja laagriprogrammide pakkumiseks ning osutamiseks oli alates maist kuni augustikuuni, september (osaliselt) ning kevadise- ja sügise koolivaheaegade periood.

Lastelaagrid (programmid laagrimetodil ja -tingimustes)

Programme laagritingimustes ehk lastelaagreid korraldati kahes õppe- ja puhkekeskuses. Pivarootsi õppe- ja puhkekeskus asub Läänemaal, Hanila vallas ja Remniku õppe- ja puhkekeskus asub Ida- Virumaal, Alajõe vallas. OÜ poolt korraldatud üle Eestilise osavõtuga suvelaagriprogrammidest võttis osa kokku 1886 last vanuses 8- 14 aastat, mis oli 271 last enam kui 2014.a. Lapsi sotsiaalprogrammide alusel oli kokku 962 osalejat (lastekaitsevõrgustik, asenduskodud jne) ja sihtsuunitlusega sisuprogrammides formaal- ja huvihariduse kontekstis osales kokku 924 last. Lastelaagrites osalejate juurdekasv saavutati peamiselt koostöös omavalitsustega ja laste hoolekandesüsteemi organisatsioonide ning asutustega, kellele OÜ teenuse osutajana on partner.

Remniku õppe- ja puhkekeskuses korraldati lastele kokku 5 suveprogrammi vahetust. Laagriprogrammid lastele toimusid Remniku õppe- ja puhkekeskuses perioodil 10. juuni kuni 18. august 2015.a. ja seda alljärgnevatel aegadel: (I) 10.- 17.06.; (II) 2.- 9. 07.; (III) 11.- 18. 08.; (IV) 4.- 21. 07.; (V) 28.07.- 4. 08. Kokku osales Remniku õppe- ja puhkekeskuses korraldatud laagriprogrammides 1261 last ja sotsiaalprogrammi alusel sh. kokku 826 last. Lastega peredele sotsiaalprogrammi kaudu olid abiks omavalitsuste lastekaitsetöötajad ja asenduskodud, kelle kaudu toimus soovituslikult laste arenguks suunatud programmide ettevalmistus, valik, nõustamine ja laste osalus. 435 last osalesid programmides väljastpoolt sotsiaal- ja lastekaitseüsteemi, mis on 280 last vähem kui 2014.a. Üle poolte s.o. 53% Remniku õppe- ja puhkekeskuses korraldavates programmides osalevatest lastest ning noortest oli tagasisideankeetides märkinud oma koduseks keeleks vene keele. Ühisele lõimumisele aitasid kaasa integratsiooniprojektid MISA toetusel ja „Päikeselaager“ koostöös Tallinna Hansa Rotary Klubiga. Programmi kestvuseks laagritingimustes Remniku õppe- ja puhkekeskuse näitel oli 8 päeva.

OÜ poolt pakutavate teenuste kaudu osales Pivarootsi õppe- ja puhkekeskuses läbiviidavates laagriprogrammides vanuses 7-12 eluaastat kokku 625 last ehk 114 last enam kui 2014.a. Toimus 11 laagrivahetust perioodil juuni- august 2015.a. ning laagrivahetuste pikkuseks oli 6 kuni 8 laagripäevak keskmine 6,7 päeva. OÜ poolt korraldati Pivarootsi õppe- ja puhkekeskuses laagritingimustes neli programmi: Keeleõppe sisuga laagriprogramm „Tere, inglise keel“ toimus 23.- 30. august. Koostöös lastekaitsevõrgustikuga toimusid laagriprogrammid 17.-22. juuni, osalusega kokku 66 last ning analoogse sisuga lastelaager toimus 06.-11. august, osalusega 70 last üle Eest. OÜ poolt korraldatud „Loodusõpe“ programmis osales kokku 76 last perioodil 13.-18. juuli.

Olulise tulu sihtfinantseerimisena moodustab toetus Haridus- ja Teadusministeerium poolt ENTK (Eesti Noorsootöö Keskus) koondprojekt „Noorte tervistav ja arendav puhkus 2015“ kaudu, mis moodustab kogutulust summas 93 054 eurot ehk 29% (2014.a. 65 558 eurot, 23%). Laagripäeva dotatsioon vähekindlustatud perede lastele eraldas Haridus- ja Teadusministeerium päevarvestuses 11,60 eur/ päev.

Kokkuvõtvalt: Pakkuda veelgi enam sihitatud laagriprogramme tuginedes väljakujunenud koostöövõrgustikule, millesse on kaasatud hoolekandesüsteemist asenduskodud ning asenduspered. 2015.a. olid peamiseks koostööpartnerid omavalitustest olid: Tallinn, lisaku, Jõgeva, Järva- Jaani, Kernu, Kiikla, Kiviõli, Kohtla, Kohtla- Nõmme, Kunda, Laekvere, Mäetaguse, Narva, Narva- Jõesuu, Sonda, Vaivara, Jõhvi, Tartu, Viljandi, Võhma ja Kohtla-Järve jne) ja maakondadest Ida- Viru, Lääne- Viru, Harju, Tartu, Järva, Põlva, Lääne, Viljandi jne.

OÜ ülesanne on jätkuvalt tihendada omavalitsustega partnerlust, et tagada vähemate võimalustega perede lastele pakutavaid tugiteenuseid ja uuendada valikut eelkõige Ida- Virumaa, Läänemaa piirkonnas ning kaasates loomulikult kõiki huvipooli. Perspektiivne on Ida- Virumaa piirkonnas edasi arendada puuetega laste hoiusüsteemi interdistsiplinaarse hooldusmudeli kontekstis, millega alustati 2012.a partnerluses Sillamäe LV- ga ning pilootprojekti raames töötati välja vastava teenuse kirjeldus ja teenuse hind.

Puhkus ja aktiivne vaba aeg

Aktiveeriti müüki klientidele ja turunduse tõhustamiseks oli koostatud klientidest põhiandmebaas. Pivarootsi õppe- ja puhkekeskust ja Remniku õppe- ja puhkekeskust külastasid sise- ja välisturistid, pereturistid, juhuslikud läbisõitjad, ühepäeva ja nädalalõpu külastajad, koolitustel ja muudel üritustel osalejad ning laiema huviga puhkajad. Avati registreerimissüsteem Booking.com keskkonnas ja turundusse kaasati suurte võrgustikega partnerfirmad; Kaubamaja AS, Selver AS jne. Puhkust ja vaba aega aitasid tutvustada õppe- ja puhkekeskusi presenteeriv koduleht <http://puhkekeskused.ee/> eesti keeles ja tõlgitud tekstiversioonid kodulehel vene ja soome keeles. Turunduseks on liitunud Turimisveebiga ja müügitöös kasutatakse reklaamikanaleid.

Küllastajate arv Pivarootsi õppe- ja puhkekeskuses vähenes võrreldes 2014 aastaga. Pivarootsi õppe- ja puhkekeskus oli avatud külalistajatele vastuvõtuks ja teenindamiseks alates 1. maist kuni 30. septembrini 2015. Põhiküllastaja oli eestlane, välisküllastajatest väisasisid õppe- ja puhkekeskust peamiselt soomlased, lisaks ühepäevakülastajad ja lapsevanemad. Koolitustel ja õppekäikudel oli 45 inimest, kes rentisid ruume, kuid viibisid teenustel peamiselt 1 päev. Firmaüritusi ja peresündmusi ei toimunud, kuna suveperiood oli äärmiselt pingeline ning lisavõimalusi täiendavate teenuste osutamiseks olid piiratud.

Remniku õppe- ja puhkekeskus oli kasutuses aastaringiselt. Peamised puhusega seotud teenused osutati siiski alates maist kuni septembrini. Kasutuse aktiivsus tõusis sügisesel koolivaheajal ja detsembris. Baasi teenuseid (peamiselt majutus ja toitlustus) kaustasid partneritena firmad suvepäevade läbiviimiseks, spordiklubid ja huvialadega seotud ühendused, organisatsioonid. 2015.a. lisandusid küllastajad peamiselt Ida- Virumaa maakonna linnadest, Lätist jne samas aga vähenes küllastajate arv Soomest.

Kokkuvõtvalt: Turismi ja perepuhkuste osakaal siiski 2015.a. märgatavat kasvu ei saavutanud, mille põhjuseks oli ka külm suvi ja inimesed eeldatavalt reisisid vähem. Samuti mõjutas perepuhkajate ja turistide vastuvõttu õppe- ja puhkekeskus võimaluste piiratus majutus- ja toitlustusteenuste pakkumiseks samaaegselt, kui toimuvad kogu baasi hõlmavad laagriprogrammid. Kokkuvõtvalt jäi kahe õppe- ja puhkekeskuse kontekstis välis- kui ka siseturistide küllastuste arv võrreldes eelmise aastaga samaks.

Sündmused ja eriprojektid

OÜ eesmärkide täitmiseks jätkati strateegiliste suundadega ja äriplaanist tulenevate ülesannete täitmist. Jätkus koostöö RMK-ga (Riigimetsa Majandamise Keskus), mille sisuks oli korraldada Remniku õppe- ja puhkekeskuse laagriprogrammides osalevatele lastele hariva sisuga metsahüvesid ja metsamajandust tutvustavaid ettevõtmisi. Jalgrattamatkad ja koristustalgud RMK hallataval Peipsi põhjaranniku puhkealal toimusid suveperioodil laagriprogrammide ajal vahemikus 10. juuni – 18. august 2015. Iga grupi suuruseks oli kuni 20 inimest (3-4 täiskasvanut, 16-17 last vanuses 11.-15. a).

Suurprojektiks oli koostöös MEIS (Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed) kaudu projekt „Huvitav suvi Remnikus 2015“ elluviimine. Projekt oli seotud konkursi „Eesti kultuuriruumi tutvustamine noortelaagrites“ eesmärkide täitmisele kaasaaitamisega. OÜ ülesandeks oli teostada mitte-eestikeelsete noorte lõimist Eesti kultuuriruumi koos eesti keelt kõnelevate ning kultuuritaustaga lastega laagriprogrammides Lastekaitse Liidu Remniku õppe- ja puhkekeskus perioodil 10. juuni kuni 18. august 2015. Tulemuslik koostöö võimaldas toetada igakülgset laste arengupotentsiaali, teostada sotsialiseerumist läbi meeskonnatöö õppimise, eesti keele harjutamist mitteformaalses vormis, suhtlemist vastavas kultuurikeskkonnas, erinevate ülesannete lahendamist ning teadmiste täiendamist toimetulekuks Eesti ühiskonnas. Projekt „Huvitav suvi Remnikus 2015“ oli läbiv tegevus kõikide suvelaagrivahetustes.

Koostöös Advokaadibüroo TRINITI meeskonnaga toimusid talgutööd Pivarootsi õppe- ja puhkekeskus suvehooajaks ettevalmistamiseks. Koostöö rikastas kogemustega ning tugevdas Pivarootsi õppe- ja puhkekeskuse tuntust ja läbikäimist potentsiaalsete klientidega.

Lastekaitse Liidu ja heategevusprojekt McDonald's Baltikum poolt kampaaniaga McHappy Day abil koguti toetuse Lastekaitse Liidu Remniku õppe- ja puhkekeskus kohandamiseks liikumispuuetega lastele suvepuhkuse veetmiseks ja programmides osalemiseks. Kaasatud oli Laagna Lasteaed-Põhikooli lapsed, õpetajad, lapsevanemad, kes kõik olid abiks-,osalesid ja hindasid tingimusi liikumispuudega lastele osalemiseks, et nad saaksid tavaprogrammides koos olla teiste lastega. Heategevusprojektist said tõeke ja alguse investeeringuprojektid liikumispuuetega laste olukorra

parandamiseks laiemalt. Lastekaitse Liit poolt koostöös OÜ- ga esitati 2015.a. liikumispuuetega laste olukorra parandamiseks investeeringuprojektid EAS- le (Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus) toetuse taotlemiseks Regionaalsete investeeringutoetuste programmis.

OÜ ja Lastekaitse Liidu meeskonna teadmiste ning oskust tõhustamiseks korraldati õppereis Soome, Kajaani 22.-25. aprill 2015.a. Õppereisi eesmärgiks oli tutvumine Soome näitel analoogsete õppe- ja puhkekeskuste tööga ja koostöö tõhustamine partnerite vahel, isiklike kontaktid ning läbikäimise tugevdamine. Põhifookus oli tutvumine Soome noorsootöö võrgustikus teenuseid pakkuva õppe- ja puhkekeskusega Metsakartano <http://www.metsakartano.com/> näitel, et enam teada saada aspektidest, mis loovad eeldused Soomes hariduse ja noorsootöö ühiskontseptsiooni elluviimiseks ning täpsustada noorsoo- ja puhkekeskuste osa selles protsessis. Lastekaitse Liidu Lastelaagrite OÜ kaudu loodud võimalus ja algatus oli meeskonnale motiveeriva sisuga, püstitamaks eesmärke majandamises ning tulemuste saavutamisi juhtimises.

Kokkuvõtvalt: Projektid loovad uuendusliku sisuga arenguväljakutseid ja koondavad meeskonda. Projektidel on olnud tugev majanduslik mõju, mille kaudu on optimeeritud ressursse ja eesmärgistatud tegevusi.

Peamised investeeringud

Lepingu alusel rendib OÜ õppe- ja puhkekeskuste kaustust teenuste osutamiseks omanikult. Teenused ja teenusteks osutamiseks vajalik keskkond on omavahel lahutamatu seotud ning koostöös tervik. Vastastikuste kohutustuste ja töökorraldusest lähtuvalt on OÜ osa aidata tagavalt kaasa ning parandada tingimusi õppe- ja puhkekeskustes, kasvatada väärtust ja tegutseda konkurentsivõimeliselt, mis võimaldab suurendada OÜ pikaajalise arengu tõenäosust. 2015.a. teostud investeeringute põhisisu oli seotud eesmärgiga, et kasutada kasumit arengutõukeks ja saada tuleviku jaoks rohkem perspektiivi. Otsuses aluseks oli tulude ja kulude optimaalne jaotus emateevõtte ja tütarettevõtte vahel, mille kontekstis loobuti eelnevate aastate kasumi kasvatamisest.

Peamised investeeringud Lastekaitse Liidu kaudu OÜ osalusel:

„Liikumispuuetega lastele tingimuste loomine Remniku õppe- ja puhkekeskuses IV tegevusmaja renoveerimise kaudu, I etapp“. Kogumaksumus 46 699 eurot, sellest 31 956 eurot EAS toetus;

Pivarootsi õppe- ja puhkekeskuse pesemismaja renoveerimistööd II etapp“. Kogumaksumus 31 268 eur, sellest EAS toetus 25 456 eurot;

Pivarootsi õppe- ja puhkekeskuses uue suurkaevu rajamine. Maksumus 10 755 eurot, millest 1800 euroga toetas MTÜ Hanila valla toetusgrupp;

Remniku õppe- ja puhkekeskuses admin. maja soojustus, fassaad. Tööd teostati annetuste kaudu;

Remniku õppe- ja puhkekeskuses 4 kämpingut, 3 tegevusmaja. Kogumaksumus (omavahenditest) 19 631 eurot,

Remniku õppe- ja puhkekeskuses mängude ala arendus. Omavahendid 3 170 eurot.

Kokkuvõtvalt: Investeeringud muutsid õppe- ja puhkekeskuste keskkondi ja avardasid võimalusi tulenevalt tegevusalast.

Majandustegevuses 2016 arengusuunad

Lastekaitse Liiduga koostöös kaasajastatakse õppe- ja puhkekeskuseid st. olme, vaba aja, toitlustamise, majutuse jne. tingimusi tänapäevasemaks. Strateegilised investeeringud õppe- ja puhkemajanduse kaasajastamiseks kavandatakse koostöös omanikuga. Teenuste ja toodete osutamiseks tugevdatakse koostööd partneritega ja laiendatakse koostööd maakondades, piirkondlike kogukondadega. Teenuste ja toodete turundamiseks kasutatakse arenduseks uudeid kommunikatsioonikanaleid sh. sotsiaalsemeedia. Uuendatakse kodulehtede sisu ja aktiveeritakse Facebook keskkond. Täiustatakse haridusasutuste ja noorsootöö asutustega sihtsuunitlusega formaalõppe programme, et pakkuda õpet laagritingimustes lastele ja noortele meeskonnatöök, toetada laste- ja noorte kompetentsi kasvu.

Väljakutsed tulenevad OÜ missioonist ja Pivarootsi õppe- ja puhkekeskuse (loodussuunitlus) ja Remniku õppe- ja puhkekeskuse (aktiivne vaba aja suunitlus) arengusuundadest :

programmide sisu ja teostuskvaliteedi parandamine teenuste ning toodete kaudu;

keskkonna arendamine ja mitmekesistamine suunitlustest lähtuvalt sh. liikumispuuetega lapsed;

sotsiaalprogrammide arendamine ja laiendamine;

meeskonna kujundamine ja täiendõpe professionaalseks tööks.

Järgneval 2016. majandusaastal on plaanis jätkata samadel tegevusaladel ja osutada teenuseid Remniku õppe- ja puhkekeskuses ja Pivarootsi õppe- ja puhkekeskuses. 2016.a on arvestatud käibe kasvu prognoos ca 8- 10 %.

LASTEKAITSE LIIT JA LASTEKAITSE LIIDU LASTELAAGRITE OÜ RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANNE

KONSOLIDEERITUD BILANSS

(eurodes)

VARAD

KÄIBEVARA

	Lisa nr	31.12.2015	31.12.2014
Raha		239 805	314 053
Nõuded ja ettemaksed	2;3	83 589	67 208
Varud	4	52 612	70 262

Kokku käibevara

376 006 **451 523**

PÕHIVARA

Materiaalne põhivara	5	836 415	826 523
----------------------	---	---------	---------

Kokku põhivara

836 415 **826 523**

VARAD KOKKU

1 212 421 **1 278 046**

KOHUSTUSED JA NETOVARA

KOHUSTUSED

Lühiajalised kohustused

Võlad ja ettemaksed	7	49 529	33 536
Tulevaste perioodide tulu sihtfinantseerimisest		288 795	355 083
Sihtfinantseerimiseks saadud ettemaksed		27 579	0

Kokku lühiajalised kohustused

365 903 **388 619**

Pikaajalised kohustused

Tulevaste perioodide tulu sihtfinantseerimisest	8	262 411	431 461
---	---	---------	---------

Kokku pikaajalised kohustused

262 411 **431 461**

KOHUSTUSED KOKKU

628 314 **820 080**

NETOVARA

Eelmiste perioodide akumuleeritud tulem		457 966	528 856
Aruandeaasta tulem		126 141	-70 890

NETOVARA KOKKU

584 107 **457 966**

KOHUSTUSED JA NETOVARA KOKKU

1 212 421 **1 278 046**

KONSOLIDEERITUD TULEMIARUANNE

(eurodes)

	Lisa nr	2015	2014
Liikmetelt saadud tasud		582	698
Annetused ja toetused	9	724 688	663 659
Tulu ettevõtlusest	10	256 614	208 418
Muud tulud, sh tulu põhivarade sihtfinantseerimisest		293 393	34 114
Tulud kokku		1 275 277	906 889
Valmistoodangu varude jääkide muutus		-3 634	1 697
Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud		-264 517	-245 027
Mitmesugused tegevuskulud		-54 571	-60 472
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-156 248	-94 353
Tööjõu kulud	11	-534 986	-452 573
Põhivara kulum	5	-135 180	-127 051
Kulud kokku		-1 149 136	-977 779
Põhitegevuse tulem		126 141	-70 890
Aruandeaasta tulem		126 141	-70 890

KONSOLIDEERITUD RAHAVOOGUDE ARUANNE (otsemeetod)

(eurodes)

Rahavood põhitegevusest	Lisa nr	2015	2014
Liikmetelt saadud tasud		582	698
Laekunud annetused ka toetused		936 029	625 545
Laekumised kaupade müügist ja teenuste osutamisest		253 366	207 303
Muud põhitegevuse tulude laekumised		0	5 151
Väljamaksed annetusteks ja toetusteks		-246 602	-2 998
Väljamaksed tarnijatele kaupade ja teenuste eest		-309 503	-351 535
Toetuse ettemaksed		-27 579	0
Väljamaksed töötajatele	11	-535 497	-451 558
Laekunud intressid		30	68
Makstud intressid		0	-53
Kokku rahavood põhitegevusest		70 826	32 621
Rahavood investeerimistegevusest			
Tasutud materiaalse põhivara soetamisel	5	-145 074	-47 606
Kokku rahavood investeerimistegevusest		-145 074	-47 606
Rahavood finantseerimistegevusest			
Kapitalirendi põhiosa tagasimaksed		0	-3 868
Kokku rahavood finantseerimistegevusest		0	-3 868
Kokku rahavood		-74 248	-18 853
Raha perioodi alguses		314 053	332 906
Raha muutus		-74 248	-18 853
Raha perioodi lõpus		239 805	314 053

KONSOLIDEERITUD NETOVARA MUUTUSTE ARUANNE

(eurodes)

	Eelmiste perioodide akumuleeritud tulem	Netovara kokku
Saldo 31.12.2013	528 856	528 856
Aruandeperioodi tulem	-70 890	-70 890
Saldo 31.12.2014	457 966	457 966
Aruandeperioodi tulem	126 141	126 141
Saldo 31.12.2015	584 107	584 107

Konsolideeritud finantsaruannete lisad

Lisa 1 Arvestuspõhimõtted

Konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne 2015. aasta kohta on koostatud kooskõlas Eesti hea raamatupidamistavaga. Eesti hea raamatupidamistava tugineb rahvusvaheliselt tunnustatud arvestus- ja aruandluse põhimõtetele, mille põhinõuded on kehtestatud raamatupidamise seaduses ning mida täiendavad Raamatupidamise Toimkonna juhendid. Aastaaruande koostamisel on kasutatud jätkuvalt varem kasutatud arvestuspõhimõtteid. Aruandes esitatud aruandeaasta andmed on olulises osas võrreldavad 2014.a. majandusaasta andmetega.

Lastekaitse Liidu ja tema tütarettevõtja arvestusvaluutaks on euro ja raamatupidamise aastaaruanne on koostatud eurodes.

Konsolideerimise põhimõtted

Grupis konsolideeritakse tütarettevõtja, mille üle Lastekaitse Liidul on kontroll. Tütarettevõtjat loetakse Lastekaitse Liidu kontrolli all olevaks, kui viimane omab 50%-100% hääleõiguslikest osadest. Konsolideeritud finantsaruanded sisaldavad tütarettevõtja finantsandmeid. Konsolideeritud aruannetes on kajastatud ainult need majandustehingud, mis leidsid aset väljaspool Gruppi olevate partneritega. Aruanded on konsolideeritud rida realt, Gruppi kuuluvate ühingute vahelised tehingud ja saldod on elimineeritud.

Raha ja raha ekvivalendid

Raha ja raha ekvivalentidena kajastatakse bilansis ja rahavoogude aruandes kassas olevat sularaha ja arvelduskontode jääke ning kuni 3-kuulisi tähtajalisi deposiite.

Nõuded ja ettemaksud

Nõuded ostjate vastu, viitlaekumised ning muud lühi- ja pikaajalised nõuded (sh. laenuõuded, deposiidid) kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses. Igal bilansipäeval hinnatakse, kas esineb tunnuseid nende finantsvarade väärtuse languse osas. Juhul, kui selliseid tunnuseid esineb, hinnatakse korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatavad finantsvarad alla nendest eeldatavasti tulevikus laekuvate maksete nüüdsväärtuseni. Väärtuse langusest tulenevad allahindlused kajastatakse kasumiaruandes kuluna.

Varud

Varude kuluks kandmisel kasutatakse FIFO meetodit. Varud kajastatakse bilansis nende soetusmaksumuses või neto realiseerimisväärtuses, sõltuvalt sellest, kumb on madalam.

Materiaalne põhivara

Grupis loetakse materiaalseks põhivaraks materiaalselt vara kasuliku elueaga üle ühe aasta ja maksimumega alates 320 eurost. Materiaalne põhivara võetakse arvele soetusmaksumuses, mis koosneb ostuhinnast, mittetagastatavatest maksudest ja otseselt soetamisega seotud kulutustest, mis on vajalikud vara viimiseks tema tööseisundisse ja -asukohta. Kulutused, mis taastavad objekti algset seisundit (remont, hooldus) on kajastatud perioodikuludes. Bilansis kajastatakse materiaalselt põhivara selle jääkmaksumuses, st soetusmaksumusest on maha arvatud akumuleeritud kulum ja vara väärtuse langusest tulenevad allahindlused. Materiaalse põhivara amortiseerimisel kasutatakse lineaarset meetodit. Amortisatsiooninorm määratakse igale põhivara objektile eraldi vastavalt selle kasulikule elueale.

Amortisatsioonimäärade vahemikud aastas on põhivara gruppidele järgmised:

Hooned ja rajatised	6-15%
Masinad ja seadmed	20-30%
Muu materiaalne põhivara	30%

Maad ei amortiseerita.

Igal bilansipäeval hinnatakse materiaalse põhivara puhul vara väärtuse võimalikule langusele viitavate asjaolude esinemist. Selliste asjaolude esinemise korral hinnatakse vara kaetavat väärtust ning võrreldakse seda bilansilise maksumusega. Vara kaetav väärtus on vara õiglane väärtus, millest on maha lahutatud müügikulutused, või vara kasutusväärtus, vastavalt sellele, kumb on kõrgem. Varade allahindlusi kajastatakse aruandeperioodi kuluna. Kord alla hinnatud varade puhul hinnatakse igal järgmisel bilansikuupäeval tõenäosust, et vara kaetav väärtus on vahepeal tõusnud üle bilansilise jääkmaksumuse. Sel juhul suurendatakse vara bilansilist jääkmaksumust kuni summani, mis oleks kujunenud arvestades vahepealsetel aastatel normaalset amortisatsiooni. Allahindluse tühistamisi kajastatakse aruandeperioodi kulu vähendamisenä.

Finantskohustused

Kõik lühi- ja pikaajalised võlakohustused võetakse arvele nende soetusmaksumuses, mis sisaldab kõiki soetamisega otseselt kaasnevaid kulutusi. Edasine kajastamine toimub korrigeeritud soetusmaksumuse meetodil. Lühiajaliste võlakohustuste korrigeeritud soetusmaksumus on üldjuhul võrdne nende nominaalväärtusega, seetõttu kajastatakse lühiajalised võlakohustused bilansis maksmisele kuuluvas summas. Pikaajaliste võlakohustuste korrigeeritud soetusmaksumuse arvestamine toimub nominaalse intressimäära meetodil.

Kapitalirent

Renditehingut käsitatakse kapitalirendina, kui kõik olulised vara omandiga seonduvad riskid ja hüved kanduvad üle rentnikule. Kapitalirendi tingimuste kohaselt renditud põhivara kajastatakse rendi jõustumise hetkel bilansis põhivara ja kohustusena vara õiglase väärtuse summas või rendimaksete miinimumsumma nüüdisväärtuses, olenevalt sellest, kumb on madalam. Rendileandjale makstavad renditasud jagunevad põhiosa tagasimakseteks ja finantskuluks. Finantskulu jaotub kogu rendiperioodile. Kapitalirendi tingimuste kohaselt renditavat põhivara amortiseeritakse samade põhimõtete alusel nagu muud sama tüüpi soetatud vara.

Kasutusrendid

Kasutusrendi maksed kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt kuluna.

Sihtfinantseerimine

Tegevuskulude sihtfinantseerimise kajastamisel kasutatakse üldmeetodit. Tegevuskulude sihtfinantseerimise kajastamisel järgitakse tulude ja kulude vastavuse printsiipi. Varade sihtfinantseerimisel võetakse soetatud vara bilansis arvele tema soetusmaksumuses. Varade soetamise toetuseks saadud sihtfinantseerimise summa kajastatakse bilansis kohustusena kui tulevaste perioodide tulu sihtfinantseerimisest. Sihtfinantseerimise kohustus amortiseeritakse tulusse sihtfinantseerimise tingimuste täitmisel.

Ettevõtlusest saadud tulude arvestus

Tulu kajastatakse saadud või saadaoleva tasu õiglasel väärtuses. Tulu kaupade ja teenuste müügist kajastatakse siis, kui olulised omandiga seonduvad riskid ja hüved on ostjale üle läinud ning tulu tehingust ja tehinguga seotud kulutusi on võimalik usaldusväärselt määrata.

Rahavoogude aruanne

Rahavoogude aruanne on koostatud otsemeetodil. Põhi-, investeerimis- ja finantseerimistegevusest tulenevad rahavood on kajastatud otsemeetodil ning aruandeperioodi brutolaekumiste ja –väljamaksetena.

Bilansipäevajärgsed sündmused

Raamatupidamise aastaaruandes kajastuvad olulised vara ja kohustuste hindamist mõjutanud asjaolud, mis ilmnisid bilansikuupäeva ja aruande koostamise päeva vahelisel perioodil, kuid on seotud aruandeperioodil või varasematel perioodidel toimunud tehingutega.

Lisa 2 Nõuded ja ettemaksed

Nõuete ja ettemaksude liik	31.12.2015	31.12.2014
Nõuded ostjate vastu	4 258	963
Maksude ettemaksed ja tagasinõuded	2 639	6 612
Laekumata annetused ja toetused	76 686	59 633
Ettemaksed	6	0
Kokku	83 589	67 208

Kõigi nõuete maksetähtaeg on lühem kui 12 kuud.

Lisa 3 Maksude ettemaksed ja maksuvõlad

Maksuliik	31.12.2015		31.12.2014	
	Ettemaksed	Maksuvõlad	Ettemaksed	Maksuvõlad
Käibemaks	2 639	0	6 612	0
Üksikisiku tulumaks	0	3 568	0	3 539
Sotsiaalmaks	0	6 740	0	6 329
Kogumispensionimaksed	0	367	0	399
Töötuskindlustusmaksed	0	361	0	397
Erijuhtude tulumaks	0	0	0	46
Saastetasu	0	6 498	0	0
Intressid	0	609	0	0
Ressursitasu	0	0	0	24
Kokku	2 639	18 143	6 612	10 734

Lisa 4 Varud

Varude liik	31.12.2015	31.12.2014
Metoodilised materjalid	30 732	35 896
Trükised	21 880	34 366
Kokku	52 612	70 262

Lisa 5 Materiaalne põhivara

	Maa	Ehitised	Masinad ja seadmed	Muu materiaalne põhivara	Kokku
31.12.2013					
Soetusmaksumus	11 890	1 444 873	129 879	85 282	1 671 923
Akumuleeritud kulum	0	-613 173	-91 938	-67 607	-772 717
Jääkmaksumus	11 890	831 700	37 942	17 675	899 206
Ostud ja parendused	0	40 497	12 538	1 333	54 368
Amortisatsioonikulu	0	-106 030	-13 736	-7 285	-127 051
31.12.2014					
Soetusmaksumus	11 890	1 485 370	142 417	86 615	1 726 292
Akumuleeritud kulum	0	-719 203	-105 674	-74 892	-899 768
Jääkmaksumus	11 890	766 167	36 744	11 723	826 523
Ostud ja parendused	0	134 263	0	10 809	145 072
Mahakandmised	0	0	-10 865	-4 048	-14 913
Mahakantud põhivara kulum	0	0	10 865	4 048	14 913
Amortisatsioonikulu	0	-113 294	-14 029	-7 857	-135 180
31.12.2015					
Soetusmaksumus	11 890	1 619 633	131 552	93 376	1 856 451
Akumuleeritud kulum	0	-832 497	-108 838	-78 701	-1 020 036
Jääkmaksumus	11 890	787 136	22 715	14 675	836 415

Põhivarade sihtfinantseerimine

	2015	%	2014	%
Ettevõtluse Arendamise SA	57 412	79,87	27 687	100,00
Annetus	12 673	17,63	0	0,00
Hanila valla toetusgrupp MTÜ	1 800	2,50	0	0,00
Kokku	71 885	100,00	27 687	100,00

Jaotus järeljäänud tähtaja alusel

	2015	Tulu	12 kuu jooksul	1-5 aasta jooksul
Sihtfinantseerimine põhivara soetamiseks	71 885	14 473	0	57 412
	2014	Tulu	12 kuu jooksul	1-5 aasta jooksul
Sihtfinantseerimine põhivara soetamiseks	27 687	0	0	27 687

Sihtfinantseerimise abil soetatud põhivarade toetuse summa kajastatakse bilansis tulevaste perioodide sihtfinantseerimise tuluna kuni sihtfinantseerimise tingimuste täitmiseni.

Lisa 6 Kasutusrent**Aruandekohustuslane kui rentnik**

	2015	2014
Kasutusrendikulu	11 683	10 289

Alates 2007. aastast üürib Lastekaitse Liit Meke Sillamäe AS-lt kasutusrendi tingimustel keskuse "Märka Last" ruume Sillamäel aadressil Viru pst 39 a. Lepingu lõpptähtaeg on 31.12.2017. Aruandeaasta üürimaksete kogusumma oli 2 040 eurot. Eelmise majandusaasta üürimaksete kogusumma oli 2 040 eurot.

Lastekaitse Liit üürib Endla 4 Real Estate OÜ kasutusrendi tingimustel koolituskeskuse (alates 2008.aastast) ja laoruumi (alates 2013.aastast) Tallinnas aadressil Endla 4. Lepingu lõpptähtaeg on 31.12.2017. Koolituskeskuse ja laoruumide aruandeaasta üürimaksete kogusumma oli 7 800 eurot. Eelmise aasta üürimaksete kogusumma oli 7 174 eurot.

Alates 2014.aasta juunikuust üürib Lastekaitse Liit täiendavat laopinda Ladustamisteenused OÜ-lt. Rendiperioodi lõpptähtaeg on määramata. Aruandeaasta üürimaksete summa oli 1 843 eurot. Eelmise aruandeaasta üürimaksete summa oli 1 075 eurot.

Lisa 7 Võlad ja ettemaksed

	31.12.2015	31.12.2014
Maksuvõlad	18 143	10 734
Võlad tarnijatele	14 097	18 567
Muud võlad	13 209	847
Võlad töövõtjatele	4 080	3 388
Kokku võlad ja ettemaksed	49 529	33 536

Kõigi võlgade maksetähtaeg on lühem kui 12 kuud.

Lisa 8 Tulevaste perioodide tulu sihtfinantseerimisest

	31.12.2014	Saadud	Tulu	31.12.2015
Sihtfinantseerimine põhivara soetamiseks	710 212	57 412	-278 752	488 872

	31.12.2013	Saadud	Tulu	31.12.2014
Sihtfinantseerimine põhivara soetamiseks	712 367	27 687	-29 842	710 212

Jaotus järelejäänud tähtaja alusel

	31.12.2015	12 kuu jooksul	1-5 aasta jooksul
Sihtfinantseerimine põhivara soetamiseks	488 872	226 461	262 411

	31.12.2014	12 kuu jooksul	1-5 aasta jooksul
Sihtfinantseerimine põhivara soetamiseks	710 212	278 751	431 461

Lisa 9 Annetused ja toetused**Tegevuskulude sihtfinantseerimine**

Allikas	2015	%	2014	%
Ministeeriumid, ametid	370 195	51,08	209 802	31,61
Hasartmängumaks	236 712	32,66	229 102	34,52
Välisfondid	58 377	8,06	69 526	10,48
Siseriiklikud fondid	39 326	5,43	108 056	16,28
Annetused	20 078	2,77	47 173	7,11
Kokku	724 688	100,00	663 659	100,00

Allikas, otstarve	2015	%	2014	%
Eesti Noorsootöö Keskus (2015, 2014: Kiusamisest vaba lasteaed ja kool)	233 020	32,15	74 746	11,26
Hasartmängumaks- Sotsiaalministeerium (valdkond 2015: Targalt internetis, Lapse hääl!, Teadlikkus lapse õigustest, organiseeritus ning organisatoorne võimekus) (valdkond 2014: Teadlikkus lapse õigustest, organiseeritus ning organisatoorne võimekus)	146 712	20,24	82 002	12,36
Haridus- ja Teadusministeerium (2015, 2014: Laagriteenus- voodipäeva dotatsioon)	93 054	12,84	65 558	9,88
Hasartmängumaks- Haridus- ja teadusministeerium (valdkonnad 2015: Kiusamisest vaba lasteaed ja kool, Lapse hääl!, Teadlikkus lapse õigustest, organiseeritus ning organisatoorne võimekus) (valdkonnad 2014: Kiusamisest vaba lasteaed ja kool, Teadlikkus lapse õigustest, organiseeritus ning organisatoorne võimekus)	90 000	12,42	147 100	22,16
Euroopa Komisjon	53 859	7,43	66 172	9,97

(2015, 2014: Targalt internetis)				
Sotsiaalministeerium 2015: Lapse õiguste konventsiooni täiendava aruande esitamine, EN laste osaluse hindamisvahend, Lapse hääl! (2014: Targalt internetis, Lapse hääl!)	23 710	3,27	59 967	9,04
Annetused (2015, 2014: Remniku õppe- ja puhkekeskus, Kiusamisest vaba lasteaedja kool)	20 078	2,77	47 173	7,11
Archimedes SA (2015: Noorteparlament) (2014: Euroopa Noored, Noorteparlament)	13 944	1,92	5 725	0,86
Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus (2015, 2014: Keeleõpe Remniku suvelaagris)	12 480	1,72	42 224	6,36
Avatud Eesti Fond (2015, 2014: Lapse hääl!)	10 564	1,46	49 287	7,43
Justiitsministeerium (2014: Hea nõu lastega peredele, Turvaliselt internetis)	9 650	1,33	6 081	0,92
Harju Maavalitsus (2015: Noorte teavitamine)	8 000	1,10	0	0,00
Eurochild AISBL (2015, 2014: sõidukulud)	2 918	0,40	501	0,08
Tallinna Spordi- ja Noorsootöö Amet (2014, 2013: Noortelaagrite korraldamine)	2 761	0,38	1 810	0,27
Kodanikuühiskonna Sihtkapital (2015: Reisitoetus)	1 838	0,25	0	0,00
Save the Children Italia (2015, 2014: sõidukulud)	1 600	0,22	942	0,14
Eesti Advokatuur (2015, 2014: Remniku õppe- ja puhkekeskus)	500	0,07	283	0,04
Keskonna Investeeringute Keskus (2014: Loodusõpe Pivarootsi õppe- ja puhkekeskuses)	0	0,00	7 537	1,14
Eesti Filmi Instituut (2014: Raamat "Laps eesti filmis")	0	0,00	3 000	0,45
Kultuuriministeerium (2014: Raamat "Laps eesti filmis")	0	0,00	1 250	0,19
Inhope (2014, 2013: sõidukulud)	0	0,00	961	0,14
EUN Partnership AISBL (2014: sõidukulud)	0	0,00	500	0,08
Universidad Complutense de Madrid (2014: sõidukulud)	0	0,00	450	0,07
Eesti Kultuurkapital (2014: Raamat "Laps eesti filmis")	0	0,00	390	0,06
Kokku	724 688	100,00	663 659	100,00
Projektide finantseerimine	2015	%	2014	%
ERR heategevusprojekt Jõulutunnel	142 322	92,11	0	0,00
Eesti Noorsootöö Keskus	8 901	5,76	0	0,00
Hasartmängumaks Sotsiaalministeerium	3 288	2,13	2 998	100,00
Kokku	154 511	100,00	2 998	100,00

Kogu aruandeperioodil annetustest ja toetustest saadud tulu oli sihtotstarbeline. Samuti oli kogu eelmisel majandusaastal annetustest ja toetustest saadud tulu sihtotstarbeline. Toetusi Lastekaitse Liidu liikmesühingutele on kasutatud lapse õiguste tagamise alaste projektide rahastamiseks. Eesti Rahvusringhäälingu (ERR) heategevusprojekti Jõulutunnel toetused on jagatud kohalike omavalitsuste kaasabil abi vajavate laste huvihariduse toetamiseks.

Eesti Noorsootöö Keskus on toetanud Lastekaitse Liidu projektipartneri Moreno Keskus MTÜ kaudu projekti Kiusamisest vaba lasteaed ja kool elluviimist.

Lisa 10 Tulu ettevõtlusest

Geograafiliste piirkondade lõikes	2015	%	2014	%
Müük Euroopa Liidu riikidele				
Eesti	256 614	100,00	207 518	99,57
Soome	0	0,00	900	0,43
Kokku	256 614	100,00	208 418	100,00
Tegevusalade lõikes	2015	%	2014	%
Toitlustamine	94 695	36,90	67 295	32,29
Majutusteenus	84 573	32,96	70 459	33,81
Metoodilise materjali müügitulu	45 218	17,62	51 190	24,56
Programmiline tegevus	12 267	4,78	2 550	1,22
Ruumirent	6 652	2,59	3 214	1,54
Koolituste, seminaride ja konverentside osavõtutasud	6 177	2,41	5 551	2,66
Kaupade müügitulu	4 465	1,74	3 492	1,68
Kirjanduse müügitulu	2 567	1,00	2 814	1,35
Transporditeenus	0	0,00	1 853	0,89
Kokku	256 614	100,00	208 418	100,00

Lisa 11 Tööjõukulud

Tööjõukulude liik	2015	2014
Palgakulu	357 272	293 034
Tegevjuhtkonnale makstud tasu	42 824	45 066
Sotsiaalmaksud	134 890	114 473
Kokku	534 986	452 573
	2015	2014
Töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale	23	17

Lisa 12 Seotud osapooled

Juhatusel liikmetele arvestatud tasu oli majandusaastal 42 824 eurot. Eelmisel majandusaastal oli juhatuse liikme tasu 45 066 eurot.

Juhataja tagasikutsumisel enne juhatuse liikme lepingu tähtaja möödumist, lepingu juhataja poolt ülesütlemisel, juhataja volituste lõppemisel, kui juhatajat ei valita uueks tähtajaks, või juhataja surma korral, tasub MTÜ juhatajale või tema pärija(te)le hüvitist kuue kuu tasu ulatuses.

Lisa 13 Liikmete arv

Liikmete arv majandusaasta lõpu seisuga	31.12.2015	31.12.2014
Juriidilisest isikust liikmete arv	34	34

Lisainformatsioon Lastekaitse Liidu kohta

Lisa 14 BILANSS (konsolideerimata)

(eurodes)

VARAD

KÄIBEVARA

	31.12.2015	31.12.2014
Raha	205 323	192 517
Nõuded ja ettemaksed	79 521	63 737
Varud	52 612	70 262

Kokku käibevara

337 456 326 516

PÕHIVARA

Finantsinvesteeringud	57 558	57 558
Kinnisvarainvesteeringud	782 088	787 484
Materiaalne põhivara	21 179	21 950

Kokku põhivara

860 825 866 992

KOKKU VARAD

1 198 281 1 193 508

KOHUSTUSED JA NETOVARA

KOHUSTUSED

Lühiajalised kohustused

Võlad ja ettemaksed	43 135	26 170
Tulevaste perioodide tulu sihtfinantseerimisest	288 795	355 083
Sihtfinantseerimiseks saadud ettemaksed	27 579	0

Kokku lühiajalised kohustused

359 509 381 253

Pikaajalised kohustused

Tulevaste perioodide tulu sihtfinantseerimisest	262 411	431 461
---	---------	---------

Kokku pikaajalised kohustused

262 411 431 461

KOHUSTUSED KOKKU

621 920 812 714

NETOVARA

Eelmiste perioodide akumuliseeritud tulem	380 794	456 731
Aruandeaasta tulem	195 567	-75 937

KOKKU NETOVARA

576 361 380 794

KOKKU KOHUSTUSED JA NETOVARA

1 198 281 1 193 508

Lisa 15 TULEMIARUANNE (konsolideerimata)
(eurodes)

	2015	2014
Liikmetelt saadud tasud	582	698
Annetused ja toetused	616 393	578 038
Tulu ettevõtlusest	87 358	61 444
Muud tulud, sh tulu põhivarade sihtfinantseerimisest	293 224	34 993
Tulud kokku	997 557	675 173
Valmistoodangu varude jääkide muutus	-3 634	1 697
Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	-264 517	-245 027
Mitmesugused tegevuskulud	-69 517	-88 019
Tööjõukulud	-337 130	-296 547
Põhivara kulum	-127 192	-123 214
Kulud kokku	-801 990	-751 110
Põhitegevuse tulem	195 567	-75 937
Aruandeaasta tulem	195 567	-75 937

Lisa 16 RAHAVOOGUDE ARUANNE (otsemeetod) (konsolideerimata)
(eurodes)

	2015	2014
Rahavood põhitegevusest		
Liikmetelt saadud tasud	582	698
Laekunud annetused ka toetused	826 489	553 198
Laekumised kaupade müügist ja teenuste osutamisest	87 310	61 460
Muud põhitegevuse tulude laekumised	0	5 151
Väljamaksed annetusteks ja toetusteks	-246 602	-2 998
Väljamaksed tarnijatele kaupade ja teenuste eest	-168 750	-291 492
Toetuse ettemaksed	-27 579	0
Väljamaksed töötajatele	-337 641	-295 512
Laekunud intressid	24	53
Makstud intressid	0	-53
Rahavood põhitegevusest kokku	133 833	30 505
Rahavood investeerimistegevusest		
Tasutud kinnisvarainvesteeringute soetamisel	-121 027	-32 634
Rahavood investeerimistegevusest kokku	-121 027	-32 634
Rahavood finantseerimistegevusest		
Kapitalirendi põhiosa tagasimaksed	0	-3 868
Rahavood finantseerimistegevusest kokku	0	-3 868
Rahavood kokku	12 806	-5 997
Raha perioodi alguses	192 517	198 514
Raha muutus	12 806	-5 997
Raha perioodi lõpus	205 323	192 517

Lisa 17 NETOVARA MUUTUSTE ARUANNE (konsolideerimata)
(eurodes)

	Eelmiste perioodide akumuleeritud tulem	Netovara kokku
Saldo 31.12.2013	456 731	456 731
Valitseva ja olulise mõju all oleva osaluse bilansiline väärtus		-57 558
Valitseva ja olulise mõju all oleva osaluse väärtus arvestatuna kapitaliosaluse meetodil		129 683
Korrigeeritud konsolideerimata netovara 31.12.2013		528 856
Aruandeperioodi tulem		-75 937
Saldo 31.12.2014		380 794
Valitseva ja olulise mõju all oleva osaluse bilansiline väärtus		-57 558
Valitseva ja olulise mõju all oleva osaluse väärtus arvestatuna kapitaliosaluse meetodil		134 730
Korrigeeritud konsolideerimata netovara 31.12.2014		457 966
Aruandeperioodi tulem		195 567
Saldo 31.12.2015		576 361
Valitseva ja olulise mõju all oleva osaluse bilansiline väärtus		-57 558
Valitseva ja olulise mõju all oleva osaluse väärtus arvestatuna kapitaliosaluse meetodil		65 304
Korrigeeritud konsolideerimata netovara 31.12.2015		584 107

Lastekaitse Liidu aruandeaasta müügitulu jaotus vastavalt Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatorile (EMTAK)

	2015
Koolitusseminaride ja konverentside osavõtutasud (EMTAK 85599)	6 177
Renditulu (EMTAK 68201)	33 396
Kirjanduse müügitulu (EMTAK 47991)	2 567
Metoodiliste materjalide müügitulu (EMTAK 47991)	45 218
Kokku	87 358